

TÜRK İDARE DERGİSİ

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINCA İKİ AYDA BİR ÇIKARILIR

Yıl:38

Temmuz-Ağustos

Sayı: 307

İÇİNDEKİLER

I — GENEL İDARE:

A — TETKİKLER:

Belçika’da Halk Eğitimi	Mehmet ALDAN	4
Danıştay’da Muhakeme	İhsan OLGUN	11
Müessir Haberleşme	H. Ragıp UGURAL	30

B — TERCÜMELER:

Danimarka Kamu İdaresinde 1960 yılından		
Sonraki gelişmeler	Şerif TÜTEN	43
V. Plânın Bölgeleştirilmesi	Sabri YAŞAYAN	59

II—MAHALLİ İDARELER:

A — TETKİKLER:

İdarenin Yeniden düzenlenmesi açısından belediye		
ve Özel İdareler	Dr. Nuri TORTOP	82

İDARİ COĞRAFYA:

Erciş ilçesinin idari coğrafyası	Güngör ERDOĞAN	99
--	----------------	----

YÖNETMELİKLER:	114
----------------------	-----

KARARNAMELER:	137
---------------------	-----

DANIŞTAY KARARLARI:	151
---------------------------	-----

HABERLER:	Yiğit KIZILLAN	157
-----------------	----------------	-----

ABONE BEDELİ

Türkiye için yıllıkı : 500 kuruş
Yabancı memleketler için yıllıkı : 750 kuruş

----- 000 -----

ABONE BEDELİNİN GÖNDERİLMESİ ŞEKLİ

A — Türkiye’de:

Bulunan yerin Malsandığına tutan yatırılarak mukabilinde alınacak (çeşitli gelir makbuzu) aynen ve taahhütlü mektupla;

İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü-Ankara

Adresine gönderilmelidir.

B — Yabancı memleketlerde:

Abone bedeline, makbuz pulu için 4 kuruş eklendikten sonra hâsıl olan meblâğ, posta veya banka havalesi olarak yukarıdaki adrese gönderilmelidir.

----- 000 -----

İdareyi ilgilendiren mevzularda hazırlanacak etütler kabul olunur.

Gönderilecek yazının iki nüsha olması ve 20, 25 sahifeyi geçmemesi, makinada seyrek satırla yazılmış olması ve yarım sahifeyi geçmeyen ayrıca bir de özü bulunması lâzımdır.

Dergiye derç olunmayan yazılar iade edilmez.

Yazı işleri için İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü’ne müracaat edilmelidir.

Sahibi: İçişleri Bakanlığı

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mes’ul Müdürü: **Yiğit KIZILCAN**

İDARECİLER;

**BANA İÇTEN HAYKIRANLAR, BÜYÜK TÜRK
ULUSUNUN TAM ANLAMI İLE MİLLET OLMASINI
İSTEYEN ONUNLA EN MODERN BİR TÜRK DEVLETİ
KURMAK İÇİN İNSANLIK FEDAKÂRLIKLARININ
HİÇ BİRİNİ ESİRGEMEYEN, KÜLTÜR, İDARE,
İNTİZAM VE DEVLET ANLAMLARINI EN SON İLMİ
TELÂKKİLERE GÖRE, TEBELLÜR ETTİRMEYE
ÇALIŞMIŞ VE ÇALIŞAN ARKADAŞI ARIMDIR.
TATBİK EDEN, İCRA EDEN, KARAR VERENDEN
DAİMA DAHA KUVVETLİDİR.**

MUSTAFA KEMÂL ATATÜRK

GENEL İDARE

TETKİKLER:

BELÇİKA'DA HALK EĞİTİMİ

Mehmet ALDAN
Siirt Valisi

Konunun daha iyi kavranması bakımından I. kısımda Belçika hakkında bazı genel bilgilere yer verilecek, II. kısımda asıl konu açıklanacak, III. kısımda ise konu bakımından Belçika ve Türkiye durumları kısaca karşılaştırılacaktır.

I — BELÇİKA HAKKINDA GENEL BİLGİ:

Belçika Batı Avrupa'da 30.506 Km2 Yüzölçümü ve 9.129.000 nüfusu olan küçük bir memleketir.

Nüfusun büyük kısmı Katolik olup Flaman ve Valon (wAllon) olmak üzere iki etnik gruba mensupturlar. Sayıca daha üstün olan Flamanlar daha çok memleketin tarımsal karakteri hâkim kuzey ve batı kesimlerinde Fransızca konuşan Valon'lar ise güney ve doğu bölgelerinde otururlar. Brüksel iki dilin konuşulduğu, iki grubun karıştığı bir merkez durumundadır.

1830 yılından beri meşruti bir krallık şeklinde idare olunan Belçika'da Yasama Yetkisi, Kral, Temsilciler Meclisi ve Ayan Meclisi tarafından ortaklaşa kullanılır. Anayasanın tayin ettiği esaslar dairesinde uygulama yetkisinin kullanılması Krala, Yargılama Yetkisi ise bağımsız mahkemelere aittir.

Belçika'nın İdarî bünyesi şöyledir:

Memleket 9 provense (Province) ayrılmıştır. Bizdeki illere karşılık olan Provensler hem merkezî idarenin ilk taşra kademesi, hem de mahallî idare ünitesidir. Başlarında Vali (Gouverneur) bulunur-

İlin altındaki merkezî idare kademesi Arondisman (arrondissement) adını alıp sayıları 41 dir. Bizdeki İlçelere karşılık olan bu ünitelerin başında Arondisman Komiseri (Commissaire d'Arrondissement) bulunur. Ancak bunların yetkileri kaymakamlara nispetle daha azdır.

Arondismanlar, şehir ve komünlerden teşekkül etmektedir. Şehir ve komünler ayrı bir Komün Kanununa (Loi Communale) göre idare olunan bağımsız bütçeli mahallî idarelerdir. Genel olarak büyük komünler şehir adını alır.

Komünlerin başında kral tarafından tayin olunan Komün Başkanları (Bourgmestre) vardır. Bu idareler Valinin ve Arondisman komiserlerinin İdarî vesayetine (Tutelle administrative) tabi olmakla beraber bizim Belediye ve köy idarelerimize nispetle daha geniş yetki ve görevlere sahiptir.

Polis, Nüfus ve Millî Eğitim işleri Komünlerin başlıca görevleri arasındadır. Komünlere tanınan geniş yetkiler, onların devletten önce gelen tabî birer varlık olmalarından ile gelmektedir.

Belçika'daki komün sayısı (2670) tir.

II — BELÇİKADA HALK EĞİTİMİ:

A — Halk Eğitiminin Kavramının Tanımı:

Adı memleketten memlekete değişmiş olsa bile Halk Eğitimi kavramının tanımında bu gün ortak bir anlayışa ulaşılmış bulunmaktadır.

Buna göre Halk Eğitimi: Bireylerin bilgi, görgü ve meslekî yeteneklerini arttırmak suretiyle onların millî ekonomiye daha büyük katkıda bulunmalarını; iyi vatandaş ve insan olarak yetişmelerini sağlamak amacıyla okul dışında uygulanan bir eğitimidir.

Bazı Avrupa memleketlerinde Halk Eğitimi (Education Populaire) adıyla anılan bu eğitim, Anglo-Sakson memleketlerinde Yetişkinler Eğitimi (Education des adultes) veya İşçilerin Eğitimi (Education des travailleurs) kavramlarıyla ifade olunmaktadır.

Halk Eğitiminin başlıca özellikleri, bu eğitimin devamlı olması, bundan yararlanacak bireylerin cinsiyetleri, sosyal ve kültürel durumları bakımından her hangi bir ayırım yapılmaması ve çalışmala-

rın tercihan gönüllü özel kuruluşlar tarafından yürütülmesidir. Belçika’da yapılan Halk Eğitimi çalışmaları da bu esaslara uygun düşmektedir.

B — Halk Eğitimi İdaresi:

Belçika’da Halk Eğitimi İdaresi (Direction del’Education populaire), Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir kuruluş olup iki servise ayrılmaktadır:

- 1 — Genel Kitaplıklar Servisi (Service des Bibliothèques Publiques),
- 2 — Halk Eğitimi Kuruluşları Servisi (Service des Oulvres d’Education Populaire),

Halk Eğitimi çalışmaları esas itibariyle Millî Eğitim Bakanlığınca idare edilmekle beraber diğer Bakanlıklar, Provensler ve Komünler de kendi bünyelerinde Halk Eğitimi kavramına giren bir takım faaliyetlerde bulunurlar.

Genel Kitaplıklar Servisi

Genel kitaplıkların, Belçika Halk Eğitimi çalışmalarında önemli bir yeri vardır. Genel Kitaplıklar servisi, Millî Eğitim Bakanlığında 1921 yılında kurulmuş ve sonradan Halk Eğitimi kuruluşları servisi ile birleşerek Halk Eğitimi idaresini teşkil etmiştir.

Genel kitaplıklar, herkese açık olan; kamuyu aydınlatmağa, eğitmeğe ve dinlendirmeye yarayan ve yeten bir kitap zenginliğine sahip kültür yuvalarıdır. Kitaplara asla programda amacıyla kullanılmazlar.

Belçika’da bu ölçülere uyan 2300 kitaplık olup kurucuları ve yöneticileri bakımından şöyle bir ayrıra tabî tutulmaktadır:

1. Komün kitaplıkları,
2. Özel kuruluşlar tarafından kurulup idare olunmakla beraber komünler tarafından benimsenmiş kitaplardır.
3. Kişiler tarafından kurulup yönetilen serbest kitaplıklar.

Görüreceği üzere Belçika’da devlet tarafından kurulmuş bir kitaplık mevcut olmayıp sayılan kitaplıklara ancak devletin malî ve

teknik yardımı ve bu yardımın bir sonucu olarak Halk Eğitimi idaresinin genel bir denetimi bahis konusudur.

Aşağıdaki şartları yerine getirmiş olan kitaplar devlet tarafından tanınarak malî yardıma hak kazanmış olurlar:

- a) Kitaplığın komün veya şehrin uygun bir yerinde bulunması,
- b) Komün nüfusuna göre belirli bir sayı üstünde kitaba sahip olması, okuma salonunun bulunması veya evde okumak üzere ödünç kitap verilmesi,
- c) Kitaplığın herkese açık olması,
- d) Kitaplığın parasız olması (Yalnız ödünç verilen kitaplar için çok az bir ücret alınır)
- e) Kitaplığın devlet denetiminde olması,
- f) Kitaplığın Belçikalı ve sertifikalı bir kütüphaneci tarafından yönetilmesi,

Kitaplıklara devlet yardımı aşağıdaki şekillerde yapılır:

- 1 — Komünün önemine göre kitaplığa kitap yardımında bulunulması,
- 2 — Genel kitaplığın daha kullanışlı bir hâle getirilmesi için istisnâ bir yardım yapılması,
- 3 — Periyodik yayınların bedelsiz olarak gönderilmesi,
- 4 — Devlet tarafından tanınmış başka bir kitaplık bulunmayan bir komünde yeni bir kitaplık' kurulurken geniş ölçüde kitap yardımında bulunulması,
- 5 — Kitaplık memuruna, ödünç kitap verme konusundaki gayreti ölçüsünde ek bir ücret ödenmesi,

Provens ve komünler de devletçe tanınmış kitaplıklara malî güçlerine göre yardımda bulunurlar.

Kitaplıklar üzerindeki Devlet denetimi:

Devletçe tanınan 2300 genel kitaplığın denetimi 2 Baş Müfettiş ve % 8 müfettiş tarafından yapılır.

Bu denetim daha ziyade devletin ve komün yardımları, ödünç kitap verme hizmetleri ve kitaplığın öğretici fonksiyonu üzerinde yoğunluk kazanır.

Kitaplığa alınacak kitaplar konusunda Bakanlık düzenli bir şekilde eser listeleri hazırlar. Yazarın adı ve desimal tasnif numarası gösterilen ve eserin kısa bir değerlendirilmesini kapsayan bu listeler, yazar adına göre alfabetik veya sistematik bir katolok düzenlenmesine imkân verir.

Komünde kanunî koşullara cevap veren bir kitaplığın bulunmaması halinde komün idaresi, seçimlerinin beşte birinin isteği üzerine bir kitaplık kurmak zorundadır. İki veya daha fazla komünde ortak bir kitaplık kurulabilir veya kurulmuş olanları benimseyebilir.

Kitaplığın kaldırılması ise, ancak komün meclisinin kararı ve kralın onayı ile mümkün olur.

2670 komünü bulunan Belçika'da Devletçe tanınmış 2300 genel kitaplığın yarısına yakın bir miktarı serbest kitaplıktır. 450 komünün kitaplığı yoktur. Genel kitaplıklardaki kitap sayısı 7,5 milyona yaklaşmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığında genel kitaplıklar konusunda ana hedefleri tayin eden bir de Genel Kitaplıklar Yüksek Meclisi (Conseil superieur des Bibliothèques Publiques) vardır ki 1946 yılında bir kararname ile kurulmuştur.

Halk Eğitimi Kuruluşları Servisi:

Kitaplıklar dışındaki halk eğitimi çalışmaları 1936 tarihli kararnameye göre kurulan Halk Eğitimi kuruluşları servisi tarafından yönetilmektedir.

1938 tarihli kararname ile değişik 1936 tarihli kararnamenin birinci maddesi ile Millî Eğitim Bakanlığında, işçilerin boş zamanlarını yararlı bir uğraşma ile değerlendirmeği amaç edinen bir ofis kurulmuştur. Ofisin konusu ve çalışma alanı zamanla genişleyerek bugünkü durumunu almıştır.

Belçika'da Halk Eğitimi çalışmaları genellikle tüzel kişiliğe sahip özel kuruluşlar tarafından yapılır. Bu kuruluşlar; kurslar konferanslar, seminerler, konserler ve sergiler ile tiyatro, spor ve folklor gösterileri yoluyla amaçlarını gerçekleştirmeğe çalışırlar.

Aşağıdaki şartlara sahip örgütler halk eğitimi kuruluğu sayılır:

- 1 — Kuruluğu en az bir yıllık olması,
- 2 — Kuruluğu en az beş kişilik komite tarafından yönetilmesi,
- 3 — Kazanç amacı güdülmemesi, sembolik bir giriş pasesiyle yetinilmesi,
- 4 — Politik ve dinî hiç bir amaç güdülmemesi,
- 5 — Genel toplantıların herkese açık olması,
- 6 — Devlet denetiminin kabul edilmesi.

Halk Eğitimi Kuruluğu özelliğinde olan örgütlerin devletin yardımından yararlanabilmeleri için, geçen yıl çalışmalarına ait bir raporu, gelir ve giderlerine ait bir çizelgeyi Millî Eğitim Bakanlığına sunmak zorundadır. Bakanlığa sunulan bilgiler ilgili komün idaresinin incelemesinden de geçer.

Millî Eğitim Bakanlığında 30 üyesi bulunan ve istişari mahiyette karar veren bir Halk Eğitimi Yüksek Meclisi (Conseil Supérieur de Peducation Populaire) vardır. Millî Eğitim Bakanının başkanlık ettiği bu mecliste halk eğitimi alanında çalışan başlıca özel kommünal ve provensiyai kuruluşların temsil edilmesine önem verilir.

III — BELÇİKA VE TÜRKİYE’DE YAPILAN HALK EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ FARKLI YÖNLERİ:

Yukarıdaki kısa açıklamalardan anlaşılmış olacağı üzere Belçika’daki halk eğitimi çalışmalarında devlet çok zaman düzenleyici, yönlendirici ve cesaretlendirici bir rol oynamaktadır. Amaca uygun çalışmalar daha ziyade gönüllü özel kuruluşlar tarafından gerçekleştirilir. Yani halk eğitimi kendi kurallarına uygun olarak halka mal edilmiş durumdadır.

Hâlbuki memleketimizde durum ayrı değildir. Bizde devlet halk eğitimi çalışmalarının amacını ve genel yönünü tayin etmekle kalmayıp bu yönde ilerleyici adımları da gene kendi resmî kuruluşları ile atmak ihtiyacını duymaktadır. Memleketimizde Dernekler Kanununa göre kurulmuş ve halk eğitimi alanında faaliyette bulunmuş bazı özel kuruluşlar mevcut ise de bu kuruluşlar birbirleriyle ve devletin ilgili servisleriyle ilişkisiz çalıştıklarından gayretleri mevzii kalmakta ve

Çok zaman beklenen sonucu vermemektedir. Devletin yürüttüğü halk eğitimi çalışmaları ile Halk Evleri çalışmaları arasında da henüz gerçek bir bağ kurulamamıştır.

Halk Eğitimi idaresinin bağlı oldukları makamlar bakımından da Belçika ve Türkiye'deki durum birbirinden farklıdır. Belçika'da idare Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olmakla beraber, bizde çeşitli bakanlıklarda ve çeşitli kademelerde halk eğitimi çalışması yapılmaktadır. Önce Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulan ve henüz bir teşkilât Kanununa sahip bulunmayan Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü halen Köy İşleri Bakanlığına bağlı bulunmaktadır. Bu bağlılık değişikliğinden sonra bu genel müdürlüğün çalışmaları özellikle köylere yönelmiş olduğundan ayrı mahiyetteki çalışmaları şehir ve kasalarda diğer bakanlıklara bağlı resmî kuruluşlarla yürütmek zorunluluğu hâsıl olmuştur. Halk Eğitimi çalışmalarının ayrı ayrı makamlar tarafından yürütülmüş olmasının asıl sakıncası, bu çalışmalar arasında herhangi bir koordinasyonun kurulmamış olmasından doğmaktadır.

Beş yıllık Kalkınma Planı ile yıllık programlarında halk eğitimine gereken yerin verilmemiş olması da büyük bir boşluk olarak kendini hissettirmektedir.

Kanaatımızca halk eğitimi konusunda tutulacak en sağlam yol, halk eğitimi çalışmalarını yöneten resmî otoritelerin sayısını azaltmak, ayrı alanda çalışan özel kuruluşları teşvik ederek kendilerine her türlü yardımda bulunmak ve bütün bu tedbirleri kanunî bir teminata dayamaktır.

Yararlanılan Kaynaklar:

- 1 — Education populaire des Adultes, Ministere de l'Instruction Puoliquet, B'ruzelles 1951.
- 2 — Education Populaire et Bibliotheque publiques, Andrğ Van Aellbrouek, Bruxelles, 1956
- 3 — Cahiers JEB, Ministere de l'Instruction publigue, Revue trimestriel. Bruxelles.

DANIŞTAY'DA MUHAKEME

İhsan Olgun

Danıştay 10 Daire Başkanı

Danıştay muhakeme usulü oldukça yeni bir usuldür. Fransa'da 1789 ihtilâlinde sonra doğmuştur. Yurdumuzda ise 19 inci asrın sonlarına doğru gelişme Cumhuriyet devrinde gerekli tekâmüle ulaşmıştır.

Bu gün gerek garp dünyasında ve gerekse yurdumuzda Danıştay muhakeme usulünün hüviyeti hakkında münakaşalar devam etmektedir. Jagueline gibi bir kısım hukukçular İdarî yargıda uygulanan metodu Hukuk muhakemeleri usulünün mütemmimi saymaktadırlar.

Bir kısım hukukçular ise İdarî yargıda uygulanan usule başlı başına bir hüviyet tanımaktadırlar.

(Herve) bu görüşü benimsemekte olup Laprocedure devent lecons, eild'etat) adlı eserinde kendi görüşünü savunmaktadır. Amme hizmetlerinde toplumun sosyal ve kültürel seviyesine göre her gün gelişmeler kaydedilmektedir. İdareler ister istemez bu ihtiyacı karşılamak zaruretindedirler bu hal ise idarenin bu yeni hizmetler karşısında vatandaşlarla türlü yönlerden çatışmasına yol açmaktadır. İdare edenlerle idare edilenler arasında doğan bu kabil ihtilafların çözüm yeri ise ekseriyetle İdarî kazaya düşmektedir. Bu sebeple İdarî kazanın özelliği gibi muhakeme usulünde adli kazadan ayrı bazı özelliklerinin bulunması ve müstakil bir kanunun (Kodu) olması tabiidir tezini savunmaktadırlar esasen dünyanın her tarafında İdarî yargı usulü yazılı bir usuldür. Muhakeme gizli olarak yazılı evrak üzerinde yürütülür. Yazılı usul işin ciddi olarak tetkikini temin eder. Duruşma İdarî istisna bir yoldur. Bir defa yapılır gizlilik evrak üzerindeki tetkikata aittir, taraflar dilerse dosyayı görebilirler.

Bu usul (Inquisitorial) tahkik sistemli bir usuldür, Bu suretle kötü niyetli faaliyetler önlenir. Normal olarak isabet külfeti davacıya düşer lüzum görülürse idare hâkimi haiz olduğu yetkiye dayanarak bu külfeti davalı tarafa da yükleyebilir.

Muhakemede kanun sözcüsü vardır. Fakat kanun sözcüsü davada taraf değildir kanun görüşünü bildirir.

Danıştay'da bakılan davalar amme hizmetinden doğan ihtilâflar dolayısıyla açılan davalardır. Hangi hizmetin amme hizmeti sayılacağına kısıtım ancak idare hukuku tayin eder ehliyetin ölçüsü ise medeni kanundadır.

Danıştay muhakeme usulü Danıştay kanunumuzun 63 - 104 maddelerinde yer almış usulü muamelelerin prensipleri kurulmuştur. 521 sayılı Danıştay kanununun (88) inci maddesi Hukuk usulü muhakemeleri kanununa bazı atıflar yapmıştır. Bunlarda hâkimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, feragat, kabul, mukabil dava, bilirkişi keşif gibi hallere inhisar etmektedir. Hal böyle iken son aylarda Danıştay'da usule ait tartışmalar sık, sık tekrarlanmaktadır İdarî kazada muhakeme masraflarda tartışma konusu olmakta. 521 sayılı Danıştay kanununun 103 maddesine göre Danıştay'a açılan İdarî davalarda dava avukat eli ile takip edilmiş ise haksız çıkan tarafın tarifi gereğince Avukatlık ücretine % mahkûm edilmesi gerekmektedir. Hal böyle iken 5 dairenin 8.2.1966 gün 964/118 esas sayılı kararında davayı kaybeden davalı (800) lira vekâlet ücretine mahkûm edilmiş olduğu halde 10 dairenin 13.4.1966 gün 965/884 esas sayılı kararında davayı kaybeden tarafın sadece muhakeme masrafları ile ilzam edildiği vekâlet ücretine hükmedilmediği anlaşılmıştır. Bu durum Ankara Baro Başkanlığınca incelenmiş Danıştay'ın ayrı ayrı, dava dairelerinde çıkan kararlarındaki aykırılığın izalesi ve içtihadın birleştirilmesi için Danıştay Başkanlığına başvurulmuştur. Ankara Baro Başkanı Danıştay Başkanlığına hitaben yazdığı yazıda ayrıen (521 sayılı Danıştay Kanunu'nun 103 maddesine göre, Danıştay Danıştay'a açılan İdarî davalarda, dava avukat marifetiyle takip edilmiş ise haksız çıkan tarafın, tarifi gereğince avukatlık ücretine mahkûm, edilmesi gerekir.

Muhtelif dava dairelerinin bu hususta ayrı ayrı uygulamada bulundukları, avukat arkadaşlarımızın davalı olarak büromuza yaptıkları başvurmalarından anlaşılmaktadır.

Ezcümle bu yazımıza ekli olarak sunduğumuz 5. Dairenin 8.2.1966 gün 964/118 esas sayılı kararında davayı kaybeden davalı 800 TL. Vekâlet ücretine mahkûm edildiği halde, 10 dairenin 13.4.1966 gün 965/844 esas sayılı kararında davayı kaybeden tarafın sadece muhakeme masrafları ile ilzam edilmiş olduğu vekâlet ücretine mah

küm edildiği görülmektedir. Örneklerini takdim ettiğimiz bu kararlar muhtelif dairelerde yapılan pek çok çelişik uygulamalardan ancak ikisidir.

Kanunun açık hükmüne rağmen daireler arasında bu çelişik uygulamanın devamı elbette ki caiz olmayacağından 521 sayılı kanunun 46. maddesinin Yüksek başkanlıklarımıza tanıdığı yetkinin kullanılması suretiyle işin içtihatları Birleştirme kuruluna intikal ettirilmesine müsaadelerini, saygılarının kabulü icrasıyla arz ederim.)

II — İctihadı Birleştirilmesi istenilen Kararlar.

a — 5 inci Dairenin Kararı.

T.C. DANIŞTAY

Beşinci daire

Esas No: 1964/118

Karar No: 1966/408

Davacı. Feridun Kuzeybay, Devlet Demir Yolları Veznedarı- Haydarpaşa - İstanbul

Davalı: T.C. Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü

Vekili: Av. Tayyar Arıkan, Ankara bürosu Avukatlarından

Davanın Özeti: 1935 - 1938 yılları arasında Adalet Bakanlığında geçen hizmetinin kıdemine eklenerek maaş ve derecesinin düzeltilmesi talebinin reddine mütedair işlemin iptali talebinden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Davada süre aşımı ve zaman aşımı mevcut olduğu gibi Adalet Bakanlığındaki hizmetleri nazara alınarak maaş ve derecesi ona göre düzeltilmiş bulunduğundan davanın reddi gerekeceği mealindedir.

Raportör: Yıldız Dinçer

Düşüncesi: Davanın süreaşımı yönünden reddi gerekir.

Kanun sözcüsü: Şerafettin Özbek

Düşüncesi: Davacının intibakının tashih edilemeyeceğine dair olan ret cevabının 27/4/1958 tarihinde tebellüğ etmiş olduğu ara kararı

ile celp ve tetkik edilen tebellüğü muhabere münderecatından anlaşılmasına binaen mezkûr tarihten itibaren kanunen belli 90 günlük müddet geçtikten sonra 9.1.1964 tarihinde açılan davanın süre aşımı bakımından tetkik kabiliyeti olmadığından reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay beşinci Dairesince duruşma için gün konularak taraflara davetiye gönderilmiş ve 23.9.1964 gününde davacı Feridun Kuzeybay ve davalı T. C. Devlet Demir Yolları işletmesi Genel Müdürlüğünü temsilen avukat Tayyar Arıkan'ın duruşmaya geldiği ve Kanun sözcüsünün huzur ile açık duruşmaya başladığı taraflara usulüne göre söz verilecek dinlendiği ve kanun sözcüsünün düşüncesi alındığı anlaşıldığından dosya incelendi ve gereği düşünüldü:

İdarî davaların, İdarî karar ve muamelelerin ilgilere tefhim tebliğ veya icrasına tebliğ tarihinden itibaren 90 gün zarfında açılacağı hadisenin cereyanı zamanında yürürlükte bulunan 3546 sayılı Danıştay Kanunun 32 inci maddesi hükmü icabıdır.

Davacı, 935 938 yıllar arasında Adalet Bakanlığında geçen hizmetinin kıdemine eklenerek intibakının yapılmaması muamelesine bu husustaki yazıyı 27.4.1958 tarihine tebellüğ etmekte muttali olduğu ve kesin muamelelerden dolayı ayrı makama müracaat süreyi kesemeyeceği cihetle 27.4.1958 tarihinden itibaren kanunen belli 90 günlük müddet geçtikten sonra 9.1.1964 tarihinde açılan davanın süre aşımı bakımından tetkik kabiliyeti bulunmadığından reddine ve 800 kuruş ilân harcından geri kalan 550 kuruşun da davacıdan alınmasına 96 kuruş muhakeme masrafı ile 800 lira vekâlet ücretinin davalıya verilmek üzere davacıdan tahsiline 8.1.1966 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Sait Koksall

Yeredoğ Kişioğlu

Muhterem Şumun

Üye

Üye

Rüştü Aral

Mustafa Tarkan

T. C.

DANIŞTAY

10. Daire Kararı

Esas No: 1965/844

Karar No: 1966 - 808

Davacı: Hüseyin Fehmi Şener - Kadıköy, Acıbadem Esatpaşa Sokak No: 4/2 - İstanbul

Davalı: T. C. D. D. İşletmesi Genel Müdürlüğü

Vekili: Avukat Seyhan Önfer, Tayyar Arıkan - ayrı yerde

Davanın Özeti: 5434 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin muaddel (b) fıkrası gereğince re'sen emekliye şevkine mütedair 1/5/1953 tarihli işlemin iptali ile vazifeye iadesi ve müktesep haklarının verilmesi işleminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Davanın süre aşımı noktasından tetkik kabiliyeti olmadığı gibi Anayasanın 152 ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı kanunun 50 inci maddesinin son fıkrası hükümleri karşısında bu gibi geçmiş olayların şimdi incelenme ve halline imkân bulunmadığı ve davanın esastan da reddi gerektiği yolundadır.

Raportör: Güngör Koray

Düşüncesi: Davalı idare tarafından ileri sürülen süre def'i varit görülmemiştir.

Davacının tezkiye varakalarını muhtevi şahsi işlem dosyasının tetkikinden resen emekliye şevki hususunda tesis edilen muamelede kanunsuzluk görülmediğinden davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

Kanun sözcüsü: Hikmet Müftügil

Düşüncesi: 24/4/1953 tarihinde emekliye sevk edilmiş bulunan davacı henüz dava mevcut olduğu bu zamanda-emekli olduğuna göre zamanında bir dava açmamıştır.

Süre aşımı noktasından tetkik kabiliyeti bulunmayan davanın reddi gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

3546 sayılı kanunun 32 inci maddesinde İdarî yargı yoluyla Danıştay'da dava açma müddetinin, her nevi işlem ve kararlarının ilgililere usulü dairesinde tefhim veya tebliğinden yahut idari vazifelerin yapılması dolayısıyla meydana gelen fiiller hakkında yürütmeye bilgi edinilmesi tarihinden itibaren, hususi kanunlarla süre belirtilmeyen hallerde 90 gün olacağı hükme bağlanmıştır. Bu maddeye göre 90 günlük sürenin İdarî yargı yoluyla Danıştay'da dava açmanın hukukten mümkün olduğu hallerde ancak yürümeğe başlayacağı zahirdir.

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 6122 ve 6422 sayılı Kanunlarla Emekli Sandığı Kanununun 39 cu maddesinin (b) fıkrasına konulan (bu fıkra hükümlerine göre, re'sen emekliye sevk edilenler hakkındaki kararlar kâfidir. Bu kararlar aleyhine hiçbir suretle kaza mercilerine başvurulamaz) yolundaki hüküm Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ve olayına bağlı olduğu da kaydedilmiş bulunan bu iptal karar Resmi Gazetenin 11.Mart. 1963 günlü sayısında yayınlanmış ve yargı yerlerine başvurma yolunu kapayan hüküm de böylelikle ortadan kalkmış olduğundan İdarî yargı yoluyla dava açma hakkının bu tarihte, doğmuş bulunduğunu ve yukarda zikredilen 3546 sayılı kanunun 32 inci maddesindeki 90 günlük sürenin de yine bu tarihten başlayacağını kabul etmek icap ettiği ve bu davada but tarihle göre 90 gün içinde 3/6/1963 tarihli dilekçe ile açıldığı cihetle davalı idarece ileri sürülen süre def'i varit görülmemiştir'.

Diğer taraftan Anayasanın 152 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında (iptal karar geriye yürümez) denilmektedir. Bu hüküm ile iptal kararından evvel idarece yapılan işlemler sonunda üçüncü şahıslar için doğan sübjektif hakların ihlâlüne engel olunarak kamu düzeninin korunması gereğinin güdüldüğü açıktır. Kurucu Meclis Anayasa Komisyonunun mucip sebepler tutacağı da bu görüşü doğrulamaktadır.

152 inci maddenin 3 üncü fıkrasındaki hüküm kesin anlamda kabul edildiği takdirde Anayasaya aykırı bir kanuna dayanarak yapılan işlemler daima ve tabii olarak iptal kararma başlangıç teşkil edeceği cihetle verilecek iptal kararı davacının hukukuna sirayet edemeyecek ve sonuç olarak iptal kararı hukuki neticeden yoksun kalacaktır ki

bu görüşü kabule hukuken imkân yoktur. Bu itibarla Anayasanın 152 inci maddesi 3 üncü fıkrası hükmünün, ancak kazanılmış hakları saklı tutmağa yönelmiş olduğunun kabulü gerekir.

Bu bakımdan 5434 sayılı kanunun 39 uncu maddesinin (b) fıkrasına göre 1/5/1953 tarihinde yapılan uyumsuzluk konusu emeklilik işleminin Danıştay'da incelenmesine engel bir husus kalmamıştır.

Davalı idareden celp ve tetkik edilen gizli tezkiye varakalarını havi şahsi işlem dosyasına göre davacının 5434 sayılı kanunun 39 uncu maddesinin muaddel (b) fıkrasına göre emekliye sevk edilmesinde mevzuat hükümlerine aykırılık arz eden bir cihet bulunmadığından mesnedi olmayan davanın reddine ve 800 kuruş ilâm harcından geri kalan 550 kuruşunda davacıdan alınmasına ve 115 kuruş mahkeme masrafının davalıya verilmek üzere davacıdan tahsiline ve getirtilen evrakın yerine gönderilmesine 13/4/1966 tarihind6 oy çokluğuyla karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

İhsan Olgun

Turgut Başkaya

Şükran Ersümer

Üye

Üye

Behçet Doğangülüş

Hakkı Müderrisoğlu

Ayrılsı Oy:

X — Davacının şahsi işlem dosyasındaki belgelerin ve siciline göre emeklilik işleminin iptali gerekmekte olduğundan aksine verilen çokluk kararma karşıyız.

Üye

Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Turgut Başkaya

T. C.

DANIŞTAY

Başkan sözcüsünün Düşüncesi

T. C. DANIŞTAY

Başkanının sözcülüğü

Ankara

Sayı:66/43

2/11/1966

521 sayılı Danıştay Kanununun 103. maddesi uyarınca avukat marifeti ile takip edilen davalarda avukatlık ücretine de hükmedilmesi gerekirken Danıştay'ın baza dairelerince vekâlet ücretine hük-

medildiği halde baza dairelerce hükmedilmediğinden ve buna misal olarak ta Danıştay 5. dairesinin 1966/408 karar sayılı ilâmı ile 10, dairenin 1966/808 karar sayılı ilâmının zikredilebileceğinden bahisle içtihadın birleştirilmesi diline dair Ankara Barosu Başkanlığınca Danıştay Başkanlığına gönderilen 2/8/1966 tarihli ve 587 sayılı yaza üzerine teşkil edilen dosya başkanının savcılığa tevdi edilmiş olduğundan konu ve sorun Danıştay Kanununun 45. maddesi uyarınca tarafımızdan tetkik ve mütalâ olundu.

Gerçekten adı geçen kanunun «muhakeme masrafları» matlabı altındaki 103. maddesi taraflardan birinin isteği üzerine avukatlık ücretine de hükmedilebileceğini ve bunun haksız çıkan tarafa yükletileceğini açıklamış olmasına veya bazı dairelerce bu konuda taraflarca istemde bulunulduğu halde ilâmda hüküm sevk edilmesi ve baza dairelerce bu hususun mezkûr geçilmiş olması içtihadın birleştirilmesini istemeğe değil, kararın düzeltilmesini istemeğe sebep ve konu teşkil edebilir.

Şu karar ki içtihadının belirtilmesi istenen sebep ve konu olarak gösterilen 5. 10. dairelerin sözü geçen kararlarına ilişkin dava dosyalarındaki iddia ve müdafalarda «muhakeme masrafları» hakkında istem mevcut olduğu halde bunların birisinden sadece «muhakeme masraflarına ve diğerinde ise hem buna ve hem de avukatlık ücretine hükmedilmiş olması itibarı ile «avukatlık ücretinin» muhakeme masraflarının unsurundan mı ibaret sayılacağı yoksa bundan ayrımı mütalaa edileceği ve mesele bu her iki şık yönünden mütalâa edildiği takdirde de her iki konuda da ayrı ayrı istemde bulunulmadığı gerektiği ha*1 de bulunulmadığı takdirde yalnız istemde bulunulan, konuda mı hüküm sevk edilip istemde bulunulmayan hususun karara bağlanmaması mı gerekeceği mevzuunda söz edilen bu kararlarda zımni bir gelişme görülebilir ise de söz konusu 5 Ve 10 daireler kararları da bu hususlarda bu kararlar tartışılıp kanunun 103 üncü maddesinin mana ve muhtevasının tayin ve tespiti sadedinde bir birine uymayan aykırı kararlar çıkmış gibi bir durum olmadığından biz yine de sözü edilen kararların içtihadın birleştirilmesini gerektirebilecek bir nitelik taşımadıkları kanısındayız.

Açıklanan bu nedenlerden ötürü de ortada içtihadın birleştirilmesini gerekli kılan bir durum bulunmadığı mütalaasındayız.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu

Başkanlığına

Ankara Baro Başkanlığından makamlarına yazılan yazıda özet olarak: Muhtelif dairelerin, 521 sayılı Danıştay kanununun 103 üncü maddesini farklı uyguladığı, örneğin, 5 inci dairenin 8.2.1966 gün, 964/118 esas sayılı kararı ile dâvayı kaybeden davalı 800 lira vekâlet ücretine mahkûm edildiği halde, 10 uncu dairenin 13.4.1966 gün, 965/844 esas sayılı kararıyla, dâvayı kaybeden tarafın vekâlet ücreti dışında sadece mahkeme masrafları ile ilzam edildiğinden, işin, 521 sayılı kanunun 46 ncı maddesi uyarınca içtihatları birleştirme kuruluna intikali istenilmiş ve düzenlenen dosya başkanlıklarınca tarafıma havale edilmiş bulunduğundan ilgili karar ve dosyalar, Baş kanun sözcüsünün düşüncesi, konu ve alâkalı mevzuat incelendi.

a) İnceleme

İçtihadın birleştirilmesi isteğine konu teşkil eden Beşinci Dairenin 1964/118, Onuncu Dairenin 1965/844 esas sayılı dosyalarının tetkikinden, T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğü Aleyhine açılan her iki dâvada da cevap layihalarının idare avukatı tarafından düzenleyecek verildiği ve bunlarda dâvanın reddi ile yargılama giderlerinin davacıya tahmilini istendiği, 5 inci dairece yapılan duruşmada nazarı itibare alınarak yargılanma giderleri meyanında 800 lira avukatlık ücretine de hükmedildiği, 10 uncu maddesince, avukatlık ücreti adındaki yargılama masraflarının karar altına alındığı anlaşılmaktadır.

Anayasanın 122 inci maddesine göre kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşu olan görevleri ile yetkileri 3499 sayılı avukat kanununu ile düzenlenen Ankara Barosunun 521 sayılı Danıştay kanununun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yazılı «ilgili»ler arasında mütalaa edilmesi ve şekil yönünden bu kuruluş tarafından yapılan isteğin incelenme niteliğini taşıdığı açıktır.

İçtihadı birleştirilmesine konu teşkil eden karar metinlerinden de anlaşılacağı üzere, zahiren her iki karar arasında ayrılık veya uyumsuzluk bulunmadığı kanun yollarına başvurulmak sureti ile netice istihsalinin mümkün olduğu düşünülebilir de, her iki dâvada davalı tarafından şebekeden talebin ayrı Olması bu talepte kullanılan «yargılama giderleri» kavramının neyi ifade ettiği ve 193 üncü maddenin ne şekilde tatbik edilmesi lâzım geldiği hususlarının tayini

ve çıkan uyuşmazlığın içtihadın birleştirilmesi yolu ile giderilmesi zaruri görülmüş muhteva yönünden de içtihadın bileştirilmesi isteğinin yerinde olduğu kanaatine varılmıştır.

521 sayılı Danıştay kanununun 103 ncü maddesi, «tarafardan birinin isteği üzerine, Danıştay'da açtığı dâva dolayısıyla ödediği harç kaydiye ve posta ücretleri bilirkişi incelemeleri, delil tespiti ve keşif için yaptığı harcamalar ve Avukat marifeti ile takip olunan davalarda tarifesine göre Avukatlık ücreti haksız çıkan taraf ve davanın kısmen kabulü ve kısmen reddi halinde bu masraflar orantılı olarak taraflara yükletilir. Davadan feragat eden veya davayı kabul eden taraf, muhakeme masrafları ve Avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır, «hükümünü şevketmiş ve bununla eski mevzuatımızda bir sarahat bulunmamasının doğduğu netice ve mahsurları bertaraf etmek istemiştir.

Usul hukuku açısında muhakeme masrafları, bir dava dolayısıyla ödenen harçlarla o dava sebebiyle yapılan posta masraflarını, muayyen muamelelerin ifasına ilişkin (keşif, bilirkişi incelemesi ve delil tespiti gibi) harcamaları ve taraflar kendilerini Avukat marifetiyle temsil ettirmişse erse vekâlet ücretini ihtiva eder. (I)

(I) Prof. İlhan E. Postacıoğlu - İstanbul Hukuk fakültesi yayınları No: 203 medeni usul hukuk daireleri genişletilmiş ikinci baskı sahife 454 ve müteakip.

Doçent Doktor. Baki Kuru Hukuk Muhakemeleri usulü 1964 sahife 472 ve müteakip.

Bu bakımdan usul hukukundan avukatlık ücreti, yargılama giderlerinin bir cüz'ü olarak kabul ve mütalaa edilmektedir. Hukuk usulü muhakemeleri Kanunun 423 ncü maddesinde ve vekâlet ücreti, yargılama giderleri içinde ve onun bir cüz'ü olarak sayılmıştır. Nitekim Yargıtay (2), «hasına yükletilecek vekâlet ücretinin muhakeme masraflarından madut olduğu Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 423 üncü maddesinin altıncı bendinde açıkça kaydedilmiş olması muvacehesinde vekâlet ücretini diğer muhakeme masraflarından ayırmağa kanunen imkân olmadığı »m kararında belirtmiştir.

521 sayılı Danıştay kanununda 103 üncü maddenin kenar başlığına «muhakeme masrafları unvanı verilmiş ve madde metninde de muhakeme masraflarının nelerden ibaret Olduğu sayılmakla be-

raher bu masraflara bir istek vaki olduğu takdirde hükmedilebileceği belirtilmiştir. Gerçekten bu maddeye ait tasarının Hükümet gerekçesinde de (3),» bu tereddütleri önlemek maksadı ile 102 nci madde sevk edilmiş ve istek halinde muhakeme masraflarına ve bunlar meyanında sayılması gereken Avukatlık ücretine hükmedilmeli kabul olunmuştur,» denilmekle, konunun usul hukukunu benimsediği tarzda anlaşıldığını kendiliğinden ve açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır.

Muhakeme masrafları, bir dâva sebebiyle yapılan muhtelif muamelelere ait harcamaları kapsadığına ve 103 üncü maddede bu esası benimseyerek sevk olduğuna göre, muhakeme masraflarının hasma yükletilmesi yolunda vaki isteğin, hukuki yardım avukatla yapılmışsa avukatlık ücretini de kapsaması icap eder aksi düşüncenin kabulü harç, posta ücreti, bilirkişi incelemeleri delil tespiti ve keşif için yapılan harcamaların ve avukat marifetiyle takip olunan davalarda avukatlık ücretinin ayrı ayrı belirtilerek istemesi neticesini tevhit eder ki, kanun (2) Yargıtay büyük genel kurulunun 29.5.1957 gün ve 4/16 sayılı içtihadı birleştirme karan.

(3) Millet Meclisi, Dönem 1. Toplam 2. S. sayısı 369. sahife H koyucunun böyle bir sonucu arzulamadığı aşikârdır. Bir şeyin tamamına müteveccih isteği o şeyin cüz'âlerini de kapsadığında tereddüt edilmez.

b) Sonuç

Yukarıda arz ve izahına çalışıldığı üzere, bir dâvada, dava dilekçesi veya cevap layihası ile yapılan yargılama giderlerine müteveccih isteği. 521 sayılı Danıştay kanununun 103 üncü maddesinde ön görülen bütün harcamaları ve bu arada Avukatlık ücretini kapsadığı Avukat marifetiyle takip olunan davalarda yargılama giderlerinde ayrı ve müstakil bir isteğe lüzum kalmaksızın avukatlık ücretini de haksız çıkan tarafa yükletilmesi lâzım geleceği, ve içtihadın 5 inci dairesinin mezkûr karan dairesinde birleştirilmesinin mevzuata uygun düşeceği kanaat ve mütalaasıyla keyfiyeti içtihatları Birleştirilmesi kurulunun takdirlerine saygı ile arz ederim.

Raportör Üye
Ahmet Boyacıoğlu

DANIŞTAY İÇTİHADI BİRLEŞTİRME KARARI

Özeti: Danıştay'da görülen bir davada taraflardan birinin muhakeme masraflarının karşı tarafa yükletilmesi yolunda yaptığı isteğin, o dava avukatta takip olunmuşsa, avukatlık ücretini de kapsayacağı hakkında.

Ankara Barosu Başkanlığının 2.8.1966 gün ve 587 sayılı yazısı ile 521 sayılı Danıştay Kanununun 103. üncü maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak Danıştay Beşinci Daire'nin 8.2.1966 gün, E- 1964) 118, K-1966/408 sayılı Danıştay Onuncu Daire'sinin 13.4.1966 gün, E-1965/844 K-1966/808 sayılı kararları hâsıl olan içtihat aykırılığının giderilmesi için Danıştay Birinci Başkanlığına başvurulması, Birinci Başkanlıkça 521 sayılı Danıştay Kanunu'nun 46 ncı maddesi uyarınca işin içtihatları Birleştirme Kurulu'na havale edilmesi üzerine, ilgili karar ve dosyalar Başkamin sözcüsü 'nün düşüncesi Raportör Ünye'nin raporu, konu ile alâkalı mevzuat, İctihatları Birleştirme Kurulu'na incelenerek gereği düşünüldü:

Yapılan müzakereler sonunda, içtihadın birleştirilmesine konu teşkil eden kararların, yargılama gideri terimine ve 521 sayılı Danıştay Kanunu'nun 103 üncü maddesi hükmüne ve bu maddenin muhakeme masraflarına hükmolunabilmesi için varlığını öngördüğü isteğin şümüllü ve muhtevasına farklı manalar vermesi bakımlarından sözü edilen kararlar arasında uyumsuzluk görüldüğünden bunun, içtihadın birleştirilmesi yolu ile giderilmesi lüzumuna oyçokluğuyla karar verildikten sonra işin esası incelendi:

Usul Hukuku açısında yargılama giderleri, bir dâva dolayısıyla ödenen harçlarla o dâva sebebiyle yapılan posta masraflarını, muayyen muamelelerin ifasına ilişik (keşif, bilirkişi incelemesi ve delil tespiti gibi) harcamadan ve taraflar kendilerini avukat marifetiyle temsil etmişlerse avukatlık ücretini ihtiva eder.

T.C,
 DANIŞTAY
 İçtihatları Birleştirme Kurulu
 Esas No: 1966/43
 Karar No: 1967/1

521 sayılı Danıştay Kanunu'nun «yargılama usulleri»ne ait Beşinci Bölümü'nün Muhakeme Masrafları «karar başlığını taşıyan 10. maddesinde, Danıştay'da açılan bir dâva dolayısıyla ödenen harç, kaydiye ve posta ücretlileri ile bilirkişi incelemeleri, delil tespiti ve keşif için yapılan harcamalara Ve avukatla takip olunan dâvalarda tarifesine göre verilecek avukatlık ücreti, muhakeme masrafları ol arak sayılmış ve bu masrafların bir istek vaki olduğu takdirde karar altına acınacağı belirtilmiştir. Kanun Koyucu maddeyi bu şekilde sevk etmekle, konuyu ayrı paralelde ve usul hukukunun benimsediği tarzda ele aldığını açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır. Diğer taraftan ayrı maddede öngörülen «Dâvadan feragat eden veya dâvayı kabul eden taraf, muhakeme masrafları ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır» yolundaki hükmü, yargılama giderlerine ait bir isteğin şümül ve muhtevasını tayin Ve tarif için sevk edilmiş olmayıp, feragat ve kabul halinde yapılacak muameleyi göstermek maksadıyla tanzim olunmuştur. Bu bakımdan, 103 üncü maddede feragat ve kabul münasebetiyle «muhakeme masrafı ve avukatlık ücreti» kararlarda bulunacak hususları düzenleyen 91 inci maddenin (F) fıkrasında da «muhakeme masrafları vekâlet ücreti» sözlerinin yer alması keyfiyetini, avukatlık ücretini yargılama giderleri, dışında ve müstakil bir varlık olarak kabul için geçerli saymaya imkân yoktur.

Sonuç: Bir dâvada dâva dilekçesi veya savunma ile yapılan yargılama giderlerine müteveccih isteğin, 521 sayılı Danıştay Kanunu'nun 103 üncü maddesinde öngörülen bütün harcamaları ve bu arada avukatlık ücretini de kapsadığından avukat marifetiyle takip olunan dâvalarda yargılama giderlerinden ayrı ve müstakil bir isteğe lüzum kalmaksızın avukatlık ücretinin de haksız çıkan tarafa yükletilmesi ve 103 üncü maddenin bu yolda anlaşılması lâzım gel-

diğine ve içtihadın Beşinci Daire'nin 8.2.1966 gün ve E-1964/118, K-1966/408 sayılı karar veçhile birleştirilmesine 21.1.1967 gününde üçte iki çoğunlukla karar verildi.

Danıştay Bşk. Kıza Göksu	4. Daire Bşk., Kemal Berkem	6. Daire Bşk. Muzaffer K. Oğlu
12 Daire Bşk. Celal Göydün	10. Daire Bşk. İhsan Olgun	5. Daire Bşk. Sait Koksall
	8. Daire Bşk. İhsan Arar	
Üye Nah it Hatipoğlu	Üye Yusuf Yar dar	Üye Hıfzı Tüz
Üye Yeredoğ Kişioğlu	Üye Fuat Arını	Üye Adil Dündar
Üye Mehmet Yiğiter	Üye 1 Ahmet Akbil	Üye Fehmi Gürpınar
Üye Kagit Tartan	Üye Fahrettin Öztürk	Üye İbrahim Kolo
Üye Muhterem Şumnu	Üye Zahit Çandarlı	Üye Turgut Başkaya
Üye Ahmet Boyacıoğlu	Üye Kâzım Yenice	Üye Şükran Ersümer
Üye Gafur Soylu		Üye Turgut Günalp

T.C.

DANIŞTAY

İçtihatları Birleştirme Kurulu

Esas No: 1966/43

Karar No: 1967/1

MUHALEFET ŞERHİ

x —(521 sayılı Kanununun 45 inci maddesinde (içtihatları Birleştirme Kurulu Dâva Dairelerinin veya Dâva Daireleri Kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk görüldüğü takdirde Birinci Başkanın havalesi üzerine Başkamin sözcüsü düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse içtihadın birleştirilmesi.....

hakkında karar verir) hükmü yer almış bulunmaktadır. Kanunun bu açık hükmüne göre içtihadın birleştirilmesi ve değiştirilmesi için kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunduğunun tespiti iktiza eder. Hâlbuki tevhide içtihatla konu yapılan kararlar arasında aykırılık ve uyumsuzluğun varlığı açık ve seçik olarak belli değildir.

Şöyle ki:

Danıştay Beşinci Dairesinin 8.2. 1966 gün ve 1964/118 esas sayılı kararında Kanunla belli edilen 90 günlük müddet geçtik ten sonra 9.1.1964 tarihinde açılan dâvanın süre aşımı bakımından tetkik kabiliyeti bulunmadığından reddine ve 800 kuruş ilâm harcından geri kalan 550 kuruşunda davacıdan alınmasına 96 kuruş muhakeme masrafı te 800 lira vekâlet ücretinin davalıya verilmek üzere davacıdan tahsiline 8.2.1966 tarihinde oybirliğiyle karar verildi') denildiği halde,

Danıştay 10. uncu Dairenin 13.4.1966 gün ve 1965/844 esas sayılı kararında (..... D:valı idareden celp ve tetkik edilen gizli tezkiye varakalarını havi şahsi işlem dosyasına göre davacının 5434 sayılı kanunun 39 uncu maddesinin (B) fıkrasına göre emekliye sevk edilmesinden mevzuat hükümlerine aykırılık arz eden bir cihet bulunmadığından mesnede olmayan dâvanın reddine ve 800 kuruş ilâm harcından geri kalan 550 kuruşunda davacıdan alınmasına ve 1125 kuruş muhakeme masrafının davalıya verilmek üzere dâvamdan tahsiline..... karar verildi.) denilmiştir.

Bu iki karar arasında ne esas, maksat, konu ve şekil bakımından ve ne de netice hüküm bakımından bir aykırılık veya uyuşmazlık görülmediği gibi her iki kararda da ihtilaflı konular arasında bir benzerlik dahi müşahade edilmemektedir.

Öte yandan varlığı kabul edilerek içtihadın birleştirilmesine gidilen -ücreti vekâlet- hususta da iki karar arasında bir aykırılık ve uyuşmazlık görülmemektedir.

Filhakika, Danıştay Beşinci Dairesi/96) kuruş muhakeme masrafı ile 800 lira vekâlet ücretinin davalıya verilmesine hüküm etmiş ise de bunun nedenleri belli değildir. Davalı idare muhakeme masrafı talep etmiş ve bu istek, 521 sayılı Danıştay Kanununun 103 üncü maddesine göre ücreti vekâleti de kapsadığı 5 inci Daire Heyetince kabul edilerek 800 lira avukatlık ücreti verilmesi yoluna mı gidilmiştir, yoksa davalı idare muhakeme masrafından ayrı olarak ücreti vekâlette mi istemiş ve ona göre hüküm edilmiştir. Bu husus kararın metninden anlaşılmamaktadır.

Danıştay 10 uncu Dairesinin kararında ise ücreti vekâlet hakkında her hangi bir kayıt yoktur.

Davalı idare muhakeme masrafı ve ücreti vekâlet talep etmiş midir? Yoksa yalnız masrafı muhakeme istemiş olduğu için ücreti vekâlet hükmedilmemiş ve bu suretle 521 sayılı kanunun 103 üncü maddesinin 5 inci Daire heyetinin anlayış ve uygulayışı hilâfına bir tavgımı kabul etmiştir. Karar metninden bu husus anlaşılmamaktadır.

Davalı idare ücreti vekâlet bakımından kararın düzeltilmesi için bir istekte bulunmadığından Danıştay Kanununun 103 üncü maddesinin 10 uncu Daire heyetince ne şekilde anlaşıldığı ve uygulandığı vuzuha kavuşmamış ve zikredilen kararlar arasındaki aykırılık veya uyuşmazlık meydana çıkmamıştır.

Nitekim karar metl'illerinden aykırılık ve uyuşmazlığın mevcudiyeti anlaşılmadığından Raportör bu kararlara ait ihtilâfın işlem dosyalarının tetkikine ihtiyaç duymuş ve sözü edilen dâvadarın raportörleriyle temasa geçmiş bulunduğu müzakere sırasındaki beyanından anlaşılmıştır. Bu da kararlardan anlaşılamayan aykırılık ve uyuşmazlığı bulmak için her iki dâva dosyasındaki davalı savunmalarının hâlbuki 521 sayılı Kanunun münhasıran kararlar arasındaki aykırılık veya uyuşmazlığın içtihadın birleştirilmesi yolu ile giderilmesine cevaz vermiştir.

Diğer taraftan içtihatın şu veya bu şekilde birleştirilmesi için yapılan müzakere sonunda verilecek kararın kapsamı dışında ve bunlardan ayrı olarak bir tevhide içtihat kararına meydana çıkacaktır.

Bu karar, esasen aralarında aykırılık ve uyuşmazlık bulunmayan ve iddia edildiği gibi varsa bile açık ve seçik olarak görülmeyen mübayetin izalesine değil 521 sayılı kanunun 103 üncü maddesinin ne şekilde anlaşılması ve uygulanması gerektiğini ve binetice maddenin tefsirine gidilmesi gibi arzu edilmeyen ve Anayasanın tecviz etmediği bir sonuca münker olacaktır.

Hal böyle olunca ve ortada ücreti vekâletin muhakeme masrafları kapsamına girip girmedeği hususu 521 sayılı kanunun 103 üncü maddesine göre mütalâa ve ayrı ayrı neticelere varıldığı sarıh ve kesin olarak anlaşılmamış iken sözü edilen iki karar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunduğu farz ve kabul edilerek içtihadın birleştirilmesi yoluna gidilmesi mümkün görülmemektedir.

Bu nedenlerle çoğunluk kararına karşıyız.

10. Daire Başkam
İhsan Olgun

Üye
Mennan Yiğiter

Üye
Zahir Çandarlı

Üye
Turgut Başkaya

Üye
Şükran Ersümer

Üye
Mehmet Varinli

Üye
Behçet Doğangülüç

Üye
Ali Rıza Alpaslan

T.C.

DANIŞTAY

İçtihatlar Birleştirme Kurulu

Esas No: 1966/43

Karar No:—1

MUHALEFET ŞERHİ

xx— Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 423 maddesinde, masarifi muhakeme aşağıda beyan olan şeylerdir. Denildikten sonra 6 ncı fıkrada «dâvanın ehemmiyetine göre kanunu mucibince takdir olunacak vekil ücretleri»nden bahis olunmuştur.

Bilâhare, vekâlet ücreti muhakeme masraflarından madut olmakla ayrıca talebe lüzum yoktur. Yolunda içtihat teessüs etmiştir.

Ancak 521 sayılı Danıştay Kanunu 103 üncü maddesiyle masarifi muhakeme ve ücreti vekâlet hakkında ayrı hükümler getirmiş bulunduğundan Danıştay'da açılan dâvalarda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yukarıya alman hükümlerinden ve bu hususta tebellür eden içtihattan bahis edilmesi imkânı kalmamış bulunmaktadır.

Esasen sarıh bir metin bulmadıkça İdarî yargıya taalluk eden konularda usulü hükümlerin manalandırılmasında ve uygulanmasında idare Hukuku genel esas ve ölçüleri içinde kalınması ve Hukuk Usulü yargılama giderlerinden şu anlaşılmaktadır yollu düşüncelerle Danıştay Kanununun 103 üncü maddesinin teşrih ve tasrih edilmemesi gerekli bulunmaktadır. Danıştay kanununun 103 üncü maddesini bu görüşle incelediğimiz zaman ücreti vekâlet hakkında açık hüküm bulunduğu ve ancak taraflardan birisi muhakeme masraflarından ayrı olarak ücreti vekâlet istediği takdirde bu hususun hüküm altına alınması iktiza ettiği neticesine varılmaktadır.

Danıştay Kanununun 103 üncü maddesinin matlâbı muhakeme masrafları olmasına rağmen metinde bu terim tarif edilmemiş ve hatta bu terime bilinci fıkrada yer dahi verilmemiştir.

Yalnız haksız çıkan tarafa yükletilecek harcamalar ve ücretler teker teker ve bu arada Avukatlık ücreti de zikredilmiş, fakat bunların tümüne birden «muhakeme masrafı» olarak adlandırılmağa imkân verecek bir ifade kullanılmamıştır. Münhasıran redde matlâbının muhakeme masrafları olması «bu sonucu değiştirmez. Ayrıca 103 üncü maddenin ikinci» fıkrasında dâvadan feragat eden veya dâvayı kabul eden taraf muhakeme masrafı ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır» demek sureti ile avukatlık ücretinin muhakeme masrafı terminin şümulü dışında bırakıldığı ve bunu müstakilen mütalaa edildiği açıkça gösterilmiştir. Aynı kanunun 91 inci maddesinde de «kararlarda, sırası ile aşağıdaki hususlar bulunur» denildikten sonra «F» fıkrasında muhakeme masrafları ile vekâlet ücreti yan yana, ayrı ayrı zikredilmiştir. Bu hükümler avukatlık ücretinin, muhakeme masrafları terimi şümulü dâhilinde olmadığını terimin vekâlet ücretini kapsayan bir manada kullanılmadığını göstermektedir.

Bu itibarlarla taraflardan biri Avukatlık ücretinin diğer tarafa yükletilmesini istiyorsa, bunu muhakeme masraflarından ayrı olarak açıkta talep etmesi gerektir.

İçtihadın bu yolda birleştirilmesi icap ettiği düşünce ve mütalaası ile çoğunluk kararın amuhalifiz.

10. Daire Başkanı

İhsan Olgun

Üye

Turgut Başkaya

Üye

Şükran Ersümer

Üye

Mehmet Varinli

Üye

Behçet Doğangülüç

Not: (I) Muhakeme masraflarına ait inceleme raporu Danıştay üyelerinden Sayın Ahmet Boyacıoğlu tarafından hazırlanmıştır.

Müessir Haberleşme

Hüseyin Ragıp Uğural

Giriş

Tarif ve mana

Haberleşme işleminin unsurları

Haberleşme ve teşkilâtta verim

Haberleşme kanalları

Haberleşme Çevresi

Sonuç

Uygulama (hareket sağlayan raporların yazılması).

MÜESSİR HABERLEŞME

I - Giriş

İdare:

Belli bir işi başarmak için kaynakların kullanılmasıdır.

Haberleşme:

İnsanlar arasında bir ulaştırma sistemidir.

Bir insanın idarede ki başarısı haberleşme ile orantılıdır, idareci aslan ile üstleri ile haberleşmeyi iyi yapmakla başarıya ulaşır. Başarısız idareci haberleşmeyi iyi yapmayan idarecidir.

İnsanlar muayyen ifaydı olan kimselerdir. Hepimiz bir itiyada sahibiz. Profesörler, idareciler haberleşmede konuşma yolunu seçerler. Bürokrat idareciler haberleşmede mektuplaşmayı seçerler.

Konuya göre haberleşme sistemi seçilir. İdarede başarı gayeye ve mahiyete en uygun haberleşme sistemini seçmektir.

İdarede faydalanan haberleşme sistemlerini iki grupta toplayabiliriz.

1 —Yazılı haberleşme

2 — Sözlü haberleşme

I — Yazılı haberleşmede kanım, tüzük, talimatname ve rapor sıra ile gelir. Broşür ve bültende haberleşme vasıtasıdır.

Beyaz kâğıt üzerine düşen bütün semboller yazdı haberleşme şekline girer.

Sözlü haberleşme şöyle sıralanabilir. (Konuşma)

- a. İki şahıs arasında toplantı
- b. Grup toplantısı
- c. Radyo kanalı ile duyurma
- d. Parlamentoya duyurma

Bütün bu haberleşme şekilleri işine göre kullanılmak üzere ortaya çıkmıştır. Gayeye en uygun haberleşme şekli kullanılır. İdarenin hatası alıştığı haberleşmeyi tercih etmesidir, idareci tek ve alışılan bir haberleşme sistemine bağlı kalırsa başarı kazanamaz. Odasından çıkmayan idareci başarısız idarecidir.

Haberleşmede talimat bir işin yapılması bakımından yol' gösterici bilgi vermektir. Şartlar daima değiştiği için talimatlar kitap şeklinde olmamalıdır. Bunların değişecek formda hazırlanması uygun olur, talimat klasör şeklinde olmalıdır.

Özet olarak: takip edeceğimiz yol pek çoktur. Marifet gayeye en uygun yolu akliselimse göre seçmektir. Akıllı iş bir tek yolu seçmek değildir.

Şu halde bir idareci iyi haberleşmeyi yaptığı müddetçe iyi bir idarecidir. Müessir idare ile anlamdaş olan müessir haberleşme nasıl yapılır?

II — Tarif ve mana:

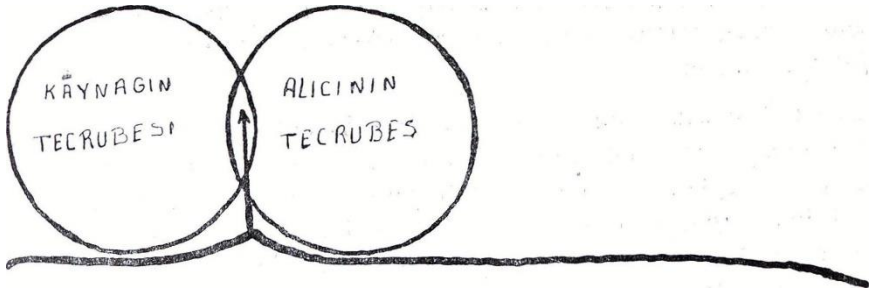
Memleketinizde haberleşme alanında görüşme yapılırken karşılaşılan bir problem, diğer bazı memleketlerde haberleşme terimine akdedilen geniş manayı Türkçede tam olarak kapsayarak ifade eden

bir kelimenin olmayışıdır. Haberleşme işlemi denilince memleketimizde genellikle, telefonla telgrafla, mektupla mesaj göndermek veya diğer her hangi bir vasıta ile haber alış verişini yapmak gibi dar bir anlam çerçevesinde düşünülür. Her ne kadar bütün bunlar bir haberleşme iseler de, eğitim filmleri, radyo, televizyon, dersler, konferanslar, öğretici şemalar, grafikler, afişler vs. gibi birçok haberleşme vasıtası daha mevcuttur.

Bununla beraber, haberleşmenin incelenmesi; mesajların gönderilmesi için lüzumlu kanallarla vasıtalarla çok daha fazla konu ile ilgilidir. Araştırma, haberleşmenin oldukça karışık bir işlem olduğunu göstermiş olup, mesajları; alıcılara ulaştırma işinin psikolojik, sosyolojik ve kültürel cephelerine çok dikkat sarf edilmektedir.

Türkçe de «Haberleşme» olarak karşılığını verdiğimiz «Cominication» kelimesi, Latince 'de «müşterek kılmak» anlamına gelen «Comminicare» fiilinden çıkar ve manaları insanlar arasında müşterek kılma işlemi diye tarif edilir.

Haberleşme faaliyetlerimizin çoğunda sembollerden istifade ederiz. Kelime teşkili için alfabetik semboller kullanırız. Birçok ilmi meselelerde haberleşmemizi yaparken matematik semboller ve formüllerden istifade ederiz. S. em bolleri o kadar sık ve fazla kullanırız ki bazen mananın; hakikatte sembolün bizzat içinde bulunmadığı keyfiyetini unuturuz. Mesajımızın alıcısına yöneltilmiş sembollerin manasına alıcı kendi şahsî tecrübesine göre geliştirmelidir. Diğer bir deyişle evvelâ kayrağın (göndericinin) kafasında muayyen bir fikir veya mana, mevcuttur. Kaynak bu fikri iletme isterse, genellikle fikri sembol şelfinde temsil eden bir mesaj gönderir. Bazen sözlü ve yazılı bir lisan şeklinde semboller, bazen bir jest, bazen de ses tonu kullanılır. Bazı durumlarda sükût bile manalıdır ve haberleşmeyi sağlar. Mesaj alıcıya ulaşınca, alıcı, sembol halindeki bu mesajı kendi tecrübesi tahtında sembol durumundan çıkarır. Evye tefsir eder ve nihayet bu işlemi yaparken de kendi manasını getirmiş olur. Bu kademe, haberleşmede en fazla güçlüğü doğuran safhadır. Çok zaman, bir haberleşme işleminde alıcı ile kaynak arasında mevcut olması gereken müşterek tecrübe sahalarından alıcı o kadar yoksundur ki mesajı doğru bir şekilde tefsir edemez. Ve haberleşme bozulmuş olur.

Müşterek (ayrı manaların) gelişmesinin başladığı müşterek

Tecrübe Sahası.

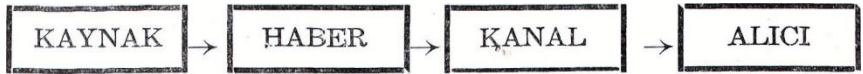
Eski haberleşme anlayışı haberleşme işleminde bilgi iletilmesine önem verirdi. Hâlbuki yeni anlayışta maharetlerin haberleşmesi de çok önemlidir. Keza haberleşme problemlerinin dikkatle ele alınmasında haberleşme vasıtası ile davranışların değiştirilmesinin hususu da eskiden beri ihmale uğramıştır. Bu husus artık devlet teşekküllerinde, hususi sektörde ve eğitici haberleşme programlanılan dikkate alınmasında üzerinde durulması gerekli çok önemli bir düşünce haline gelmiştir.

III — Haberleşme işleminin unsurları:

Haberleşme bir işlem olduğuna göre içerisindeki unsurları incelemek gerekir.

Haberleşme işleminde şu dört unsur vardır.

HABERLEŞME İŞLEMİ

Bu dört unsur bütün haberleşme işlemlerinde mevcut olup, bir tanesinin gerektiği şekilde dikkate alınmaması, yapıdan haberleşmenin düşmesine sebebiyet verir. Meselâ bir haberleşme işleminde eğer kaynak (gönderici) haberleşme mevzuunu iyice incelemese, fikirlerini karşı tarafa aktarmada başarılı bir iş yapamaz.

İKİNCİ olarak; gönderilecek mesaj (haber) da dikkatle düşünülmemişse veya tertip edilmemişse haberleşmede başarısızlık olmasa ihtimali vardır.

ÜÇÜNCÜ olarak; fikirlerimizi karşı tarafa naklederken en müessir olan kanalı seçmediğimizden dolayı çok zaman haberleşmemizden iyi neticeler alamayız. Bazen şifahi haberleşmeye çok fazla güveniriz. Bilhassa derslerinizi verirken fikirlerimizi karşı tarafın gözüne hitap edecek şekilde bir takım uygun vasıtalar kullanarak canlandıracağımız yerde, daha çok sadece konuşma yolu ile haberleşmemizi yapma temayülünü gösteririz.

Ekseriya bir kaç kanal kullanmak suretiyle haberleşmemizde fikirlerimizi takviye etmemizin gerekli olduğu yerlerde bir kanal kullanırız. Meselâ, bir derste izah ettiğimiz malzemelerin hakikilerini de bizzat gösterirsek, ders çok daha canlı ve tatbiki olur: Çok zamanlar bir şeyin ne olduğunu gayet iyi bir şekilde bildiğimiz halde onun gösterilip öğretilmesinde başarısızlığa uğrarız.

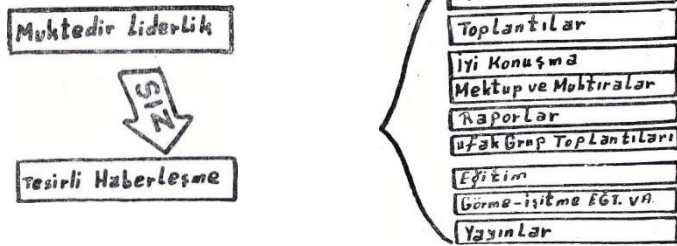
DÖRDÜNCÜ olarak; haberleşmede rastlanan başarısızlığın en büyük kaynaklarından birisi de, haberleşme işleminde dördüncü unsuru teşkil eden alıcının ihmal edilmesidir. Çok zaman, mesajımızın tasarlanan alıcısının konu hakkında mevcut bilgisinin ve maharetlerinin neler olduğunu, kaynağı ve onun programına karşı davranışının nasıl olduğunu ve nihayet sosyal ve kültürel bakımdan geçmiş tecrübelerinin nelerden ibaret olduğunu öğrenme işini ihmal ederiz. Bütün bu faktörler mesajımızı alması bakımından alıcımızın istek ve kabiliyetini etkilendirir.

Yapmış olduğumuz haberleşmelerin çoğu 2 yönlüdür. Kaynak olarak, mesajımızı bir alıcıya iletir il etmez, kendisinin buna karşılık sormak istediği bir sorusu veya ifade etmek isteyeceği bir görüşü mevcut olabilir. Böylece alıcı, kaynak durumuna girmiş olur. Konferanslarda, gayri resmî görüşmelerde ve İdarî toplantılarda haberleşmenin gidişli dönüşlü olması bilhassa önemlidir.

İKİ yönlü haberleşmenin incelenmesinde ortaya çıkan bir ifade «haberleşmenin sıhhatini kontrol etmek için alıcıdan kaynağa doğru olan geriye doğru bir akım» dır. Bu ifadenin manası şudur: Haberleşme yaptığımız diğer kişilerin sorularını, fikirlerini ve görüşlerini dinlemek için, kendi fikirlerimizin açıklanmasına ayırdığımız zaman, çok zaman ayırmalıyız. Gerekli zamanı bu faaliyete hasredip bu işi

yaparsak haber eşmeye çalıştığımız grubun bilgisi, mahareti ve davranışı hakkında daha teferruatlı bir şekilde malûmat ediniriz ve bu «alıcıdan kaynağa olan geriye doğru bir şekilde akım» daha iyi haberleşme yapmamız bakımından bize yardımcı olur.

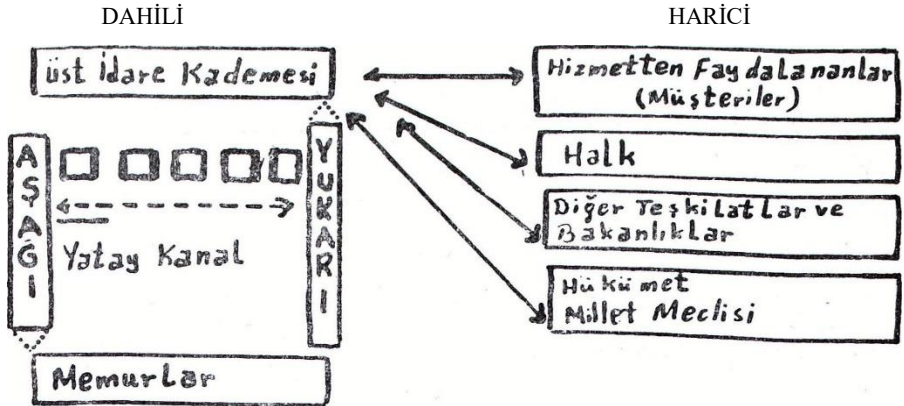
LİDERLİK VE HABERLEŞME

IV — Haberleşme ve Teşkilâtta verim:

Dir teşkilâtta iyi bir lider müessir bir haberleşmesi olmalıdır. Zira lider olarak vazifelerini ancak sadece haberleşme yerine getirmenin ve fikir mübadelesini geliştirmenin bazı teknikleri ve vasıtaları şunlardır:

HABERLEŞME KANALLARI

V — Haberleşme kanalları:

Bir teşkilâtta ki haberleşme problemlerinin incelenmesinde, teşkilâtın bünyesinde verimli bir şekilde vazife görmesi gereken bir takım haberleşme kanallarının personelce iyi bilinmesi faydalıdır.

HABERLEŞME KANALLARI

Bu şema evvelâ dikkatli dâhili haberleşmenin muhtelif yönüne çekmektedir:

(a) Üst idare kademesinden birçok ara kademelerden geçtikten sonra yerine getirilmek üzere emirlerin ve direktiflerin memurlara nakil edilmesine hizmet eden yukarıdan aşağıya doğru olan kanal

(b) Gereği yapılmak üzere dileklerin, fikirlerin ve davranışların üst idare kademesi seviyesine nakledildiği aşağıdan yukarıya doğru olan kanal

(c) Aynı sorumluluk seviyesinde olan İdarî ve nezaretçi personele müşterek problemlerini görüşmek üzere bir araya gelmek imkânlarını sağlayan yatay kanal meselâ vazifeleri ne olursa olsun, ustabaşlarının, beşerî münasebetlerle ilgili birçok müşterek problemleri vardır. Aynı şey nezaretçiler ve orta idare kademesi mensupları için de bahis konusudur. (Bölge Valileri Toplantısı) Yukarıda belirtilen haberleşme kanalları konusunda memleketimizdeki genel görüş, aşağıdan yukarıya doğru olan haberleşme kanalını ihmal edildiği merkezindedir. Bu durumun anlaşılmasından dolayı, resmî ve hususî teşekküllerde dilek kutusu sistemine gittikçe daha fazla önem verilmektedir.

Dâhili haberleşme kanallarına ilâveten teşkilâtlar genellikle:

- a. Temin ettikleri hizmetlerinden istifade eden kimselerle (müşterilerle)
- b. Halk ile
- c. Diğer teşkilât ve Bakanlıklarla
- ç. Hükümet ve Millet Meclisi ile

Harici haberleşmelerini sağlayacak kanallara da sahip olmalıdırlar.

VI — Haberleşme Çevresi

Burada bir teşkilatta haberleşme konusunda en önemli hususun, teşkilâtta haberleşme çevresi veya atmosferi olduğunu zikretmek gerekir. Acaba teşkilâtta, haberleşmenin bütünü ile önemli olduğu hakkında bir anlayış varandır? Keza, yine teşkilâtta, idari ve işletme teamüllerinin geliştirilmesi ile ilgili fikirlerin istekle karşılanacağını ve menşei itibariyle hangi kısım ve memurlardan gelirse gelsin uygun bir şekilde dikkate alınacağına dair bir anlayış mevcut mudur? Müessir haberleşmeyi sağlayan atmosferin geliştirilmesi üst idari kademesinin başlı başına bir sorumluluğudur; zira teşkilâtta haberleşmenin genel tonu ve şeklini bu grup tayin eder.

VII — Sonuç

Bir teşkilâtın kendi bünyesindeki haberleşme problemlerini tetkik etmesi amacı ile bir seri toplantı yapması halinde aşağıdaki üç soru görüşmelere yön vermek bakımından faydalı bir hareket noktası olur:

Bir teşkilât için haberleşme ve tanıtma mevzuunda kendi kendini kontrol.

1. Teşkilâtınızdaki haberleşme ve tanıtma sistemi,
 - a. **Uygun usullerle** haberleşmeyi
 - b. **Gerekli miktarda** haberleşmeyi,
 - c. **Lüzumlu yerlerde** haberleşmeyi,
 - d. **Uygun zamanda** haberleşmeyi temin ediyorum?
2. Teşkilâtınızdaki **lüzumsuz, yetersiz ve fuzuli** haberleşmeyi nasıl bertaraf edebilirsiniz?
3. Teşkilâtımızda siz ve meslektaşlarımız, haberleşme sisteminizi nasıl daha faydalı, verimli ve yeterli yapabilirsiniz?

Eğer bu sorular samimiyetle dikkate alınırsa, genellikle, halledilmesi gerekli bazı haberleşme problemlerinin ortaya koyarlar.

VIII — Uygulama:

Harekât sağlayan raporların yazılması, tesirli raporların yazılması

Şimdi idari uygulamada en çok faydalanılan yazılı haberleşme raporların yazılmasını inceleyelim «hareket sağlayan rapor yazmak» yahut «tesirli rapor yazmak» karşımızdakileri bir mesele üzerinde belli bir tarzda düşünmeye sevk etmek veya ekseriya olduğu gibi, onların o mesele ile ilgili bir harekete geçmelerini sağlamak üzere rapor yazmaktır.

Esas olarak bir rapor, fikirlerimizin muntazam ve mantıklı bir metotla takdimi demektir. Müessir bir rapor yazmak isterseniz, meselenizi mantıklı ve sistemli bir esas tahtında ele almanız gerekir. Bazen fikirlerinizi resmetmek suretiyle canlandırmanızın da faydası olur. Bir görüşe göre rapor yazma ile ilgili altı işlem vardır.

1. Konuyu seçmek
2. Okuyucuyu seçmek
3. Bilgi araştırmak
4. Bilgileri değerlendirmek
5. Fikirleri tertiplemek
6. Raporu hazırlamak.

RAPOR HAZIRLANMADA ANA PRENSİPLERİN ÖZETİ

Yukarıdaki açıklamaların ışığı altında, denebilir ki bir rapor, özel bir gaye için belli bir grup şahıs tarafından kullanılacak olan malûmat veya tavsiyelerin nakil demektir. Başarısı, tahakkukunu sağlayacağı şartları yerine getirmesi için maharetle plânlanmış olmasına bağlıdır. Okuyucunun zamanından tasarruf etmesini ve esas fikirleri kolaylıkla ve şaşırmadan alabilmesini mümkün kılmalıdır.

Raporların kısımlarının vazifeleri:

Raporun muhtelif kısımlarının fonksiyonları, genellikle oldukça standart bir hale gelmiştir.

Baş sayfa:

Baş sayfa konuyu ve mümkün mertebe raporun mahiyetini bildirir. Keza raporun müessir bir şekilde tertip edilmiş ismi, yazarının

ismi, raporun kendisine yazılmış olduğu şahsın, şahısların, teşkilâtın veya dairenin ismi, tarih ve referans veya dosyalama için lâzım olabilecek malûmat baş sayfa da yer alır.

Özet Kısmı:

Özet kısmı raporun çok kısaltılmış bir özetini verir. Keza raporun gayesini, varılan neticeleri, yapılan tavsiyeleri açıklar. Metnin ilk sayfasından önce konulu ve mümkün olan durumlarda tek bir sahife halindedir.

Muhteva Listesi Kısmı:

Muhteva (içindekiler) listesi okuyucuya bir bakışta teferruatlı bir şekilde raporun tertip ve yapı şeklini verir. Ana ve tali ünitelerin münasebetini açıklayacak şekilde tanzim edilmesi lâzımdır. Bu ünitelerin isimleri; metinde geçmekte oldukları yerlerdeki isimlere ayrı tekabül edecek şekilde kaleme alınmalıdır.

Giriş Kısmı:

Giriş, yazarın söyleyeceği şeyleri okuyucunun anlayabilmesi için hazırlanır. Üç vazife görür '• (a) raporun konusunu zikreder; (b) raporun gayesini gösterir; (c) muamele plânını vazeder.

Gövde Kısmı:

Raporun gövde kısmı, giriş kısmında yapılan vaatlerin hepsini yerine getirmelidir. Mümkün mertebe özlü bir şekilde (1) tahkikatın mahiyeti ile ilgili izahat; (1) kullanılan teçhizat; (3) takip edilen muamele; (4) elde edilen teferruatlı neticeler ve (5) bu neticelerin bir tahlilini ihtiva eder.

Konuyu vazıh bir hale getirecek levhalar, tablolara ve şekiller, istenildiği tarzda metni desteklemede kullanılabilir.

İstatistiki bilgi, şayet raporun gövde kısmını sıkıcı bir hale getirmek temayülünü gösteriyorsa bu destekleyici bilgi ana metinde kolaylıkla atıfta bulunulacak tarzda, ekseriya raporun ek kısmına konur.

Bitiş Kısmı:

Bitiş kısmı birçok şekillerde olabilir. B kısmı, teferruat yığılımdan esas noktalan çıkarak, onları hatırdada tutulması gereken hususlar olarak teşhir eder. Vazifenin önceden tertip edilen plân gereğince tamamlanmış olduğunu belirtir. Her ne kadar bu kısım hiç bir yeni materyal ortaya koymazsa da, mevcut olmadığı takdirde, raporun eksik olacağı bünyevi bir kısmı teşkil eder. Varılan neticeleri ve yapılan tavsiyeleri daha teferruatlı bir şekilde kaydeder. Veya takviye eder ve giriş kısmında zikredilen gayeye ulaşılmış olduğunu belirtir.

Ek Kısmı:

Ek Kısmı, raporun gövde kısmını fazla karışıklıktan korur. Metinde verilmesi çok fazla teferruata sebep olacak uyun bilgileri aksettirir ve okuyucunun raporun sıhhatim tevsik etmede kullanmak isteyebileceği destekleyici bilgi, hesaplar, tablolar, grafikler ve bazı diğer materyali gösterir.

Ana metinde her hangi bir atıf yapıldığı zaman, bu munzam materyali kolaylıkla bulmayı mümkün kılmak üzere bir numuralarına sistemi kullanılabilir.

Kısa bir raporda EK kısmı umumiyetle lüzumsuzdur. Fakat uzun veya çok istatistiki bilginin kullanılmasının gerektiren raporlardan vaz geçilmez bir unsur teşkil eder.

Bibliyografya:

Şayet rapor, işlenmekte olan konu hakkında bir neşriyata dayanıyorsa veya okuyucunun raporla ilgili olarak munzam okumak, yapmak isteyeceği kabul ediliyorsa rapora bir de bibliyografya ilâve olunur. İşlem ve prensiplere uygun olarak yazılan; raporların:

«DEĞERLENDİRME ESASLARI»

Bu değerlendirme şeması, kendi raporlarınızı plânlamada, yazmada olacağı gibi diğerlerinin de hazırlayarak size vereceği raporların zayıf hususlarını onlara belirtmede size yardımcı olur.

Aşağıdaki sorulara «EVET» cevabı verebilir misiniz?

Rapor:

1— Gayesini açıkça gösteriyor mu?

- a. Bu raporda ele almış olduğunuz problemin mahiyeti giriş kısmında açıklanıyor mu?
- b. Raporun giriş kısmında raporun gayesi hakkında açık ve özlü bir beyan mevcut mu?

2— **Şümüllü:**

- a. Gayeye ulaşılması için rapor lüzumlu bütün bir bilgiyi veriyor mu?
- b. Okuyucunun kafasında olabilecek önemli sualleri cevaplandırabiliyor mu?

3— **Özlümü?**

- a. Rapor sadece gerekli materyalimi ihtiva ediyor?

4— **Açıklama?**

- a. Hakikat muntazam şekilde sıralanmış mı?
- b. Kullanılan kelimeler bir okuyucunun kelime hazinesine göre uydurulmuş mu?
- c. Kelimeler fikirleri tam ifade ediyor mu?
- d. Cümle yapılan anlaşılabilir mi?
- e. Her bir paragraf bir fikri ifade ediyorum?

5— **Doğrumu?**

- a. Rapor hakikatler bakımından doğrumu?
- b. Bütün beyanlar tutumlara tamamen uygun mu?
- c. Raporda (1) gramer hatalarından (2) imlâ yanlışlarından (3) yanlış fikir verebilecek noktalama işaretlerinden kaçınılmış mı?

6 —İfade Tarzı Uygun mu?

— a. Hitabe dilen şahıstan arzu edilen cevabı alabilmek için ifade tarzı üzerinde durulmuş mu?

— b. Raporda birbiriyle çatışan kelime veya ibareler mevzu?

— c. Çalışma metotlarımızda kullanmış olduğumuz lisan kadar modası geçmiş olduğu intibasını, uyandıracak beylik ve sun'î ibareler raporda mevcut mu?

— d. Hakikatler, okuyanın ilgisini çekip, kanaatını devam ettirecek şekilde tertip edilmiştir.

7 — Cazip Bir Şekilde Tertip Edilmişini?

— a. Raporun ana kısımları kolaylıkla görülebiliyor mu? Sonuçlar, tavsiyeler, destekleyici malûmat gibi

— b. Başlıklar fihrist talî başlıklar, altı çizilecek kelimeler, italikler, tablolar, şemalar ve tanzimi daha cazip gösterecek diğer vasıtalar uygun bir şekilde kullanmış mıdır?

— c. Sahifenin görünüşü okuyanın üstünde iyi bir intiba uyandırıyor mu?

TERCÜMELER

DANİMARKA KAMU İDARESİNDE

1960 YILINDAN

SONRAKİ GELİŞMELER (*)

Çeviren:

Şerif TÜTEN

Tetkik Kurulu Başkanı

Yazan:

Ejler KOHC

Kopenhag Üniversitesi

Profesör Yardımcısı

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Yurdumuzda, son yıllarda merkezi ve mahallî idarelerin yeniden düzenlenmesi ve i darî metotların gözden geçirilmesi ile ilgili çeşitli çalışmaların göze çarptığı bilinmektedir. Özellikle, son aylarda İçişleri Bakanlığı bünyesi içinde «Bakanlık Hizmet ve Teşkilâtım Yeniden Düzenleme Projesi» çalışmalarına başlandığı şu sıralarda, böyle bir tercümeyi yapmayı uygun buldum. Bu vesile ile ifade etmek isterim ki; bir memlekette reform yapılması, hiçbir zaman kongreler tertibi ile veya münferit münakaşalarla başarılamaz. Yeniden düzenleme, ancak aylarca batta bir iki yıl sürecektir araştırma çalışmalarından sonra, ilmin ve rakamların ışığı altında varılacak sonuçlarla başarılabılır. Bu yolun dışındaki çalışmalar, modem kamu yönetimi gerçeklerinden uzak, gösterişlerden daha ileri gidemez.

Aşağıdaki makale incelenince görülecektir ki, demokratik bir batı ülkesi olan Danimarka'nın İdarî problemleri ve reform ihtiyacı, birçok alanlarda bizimkine benzemektedir.

Onların, reformlara giriş ve bunların uygulamalarında seçtikleri araştırmacı ve gerçekçi yol, bizim çalışmalarımıza da, şartların uyduğu nispette, ışık tutabilecektir.

Şerif TÜTEN

(*) «International Review of Administrative Sciences» in Vol. XXXIII 1967 - No 1 den alınmıştır.

Bu Derginin No 2/1960 sayısında Prof. Poul MEYER, İskandinav Memleketlerinde 1945 den sonra kamu yönetiminde gelişmeler konusunda bir makale yazmıştı. Bu yazıda ise, gelişmelerin, Danimarka ile ilgili son safhası takip edilecektir. Profesör MEYER, sözü edilen makalesinde Danimarka kamu yönetimindeki gelişmelerin ana noktalarını özlü olarak izah etmiş bulunduğundan ve esasen bu konularda köklü değişiklikler de vuku bulmadığından, okuyucuların makaleyi incelemeleri tavsiye olunur.

1958 yılına kadar, İkinci Cihan Harbinde konulmuş olan kayıtların kaldırılarak toplumun normal şartlara yeniden uydurulması Danimarka'daki, politik gelişmenin esas karakterini teşkil etmiş ve o tarihten bu yana ise problemler oldukça değişik mahiyet arz etmeye başlamıştır. 1957 yılına kadar olan devre, üretim mekanizmasının tekrar harekete getirilmesindeki zorluklar, oldukça kabarık oranda bulunan işsizlikle mücadele, çok zor ekonomik güçlüklerle karşı koyma, dış münasebetlerdeki zorluklar ve nihayet artan ithalatı dengede tutacak yeter derecede ihracat yapılmamasının doğurduğu problemler devri olarak nitelendirilmektedir. Profesör Poul MEYER'in makalesinde belirtildiği üzere, gerek sözü edilen kokmalardaki mücadele ve gelişmeler, gerek yeni ortaya çıkmış bulunan «Refah Devleti» kavramındaki ilerlemeler, kamu yönetiminin karşısına son derece büyük ve önemli sorunlar çıkarmıştır. Toplumun yeni devre uydurulması, birçok köklü güçlükleri doğurmuş, bununla beraber, bu yönde ve zorluklarda savaşta ilk adımların atılmasıyla, 1957 yılında dahi bir miktar gelişmenin kaydedildiği derhal göze çarpmıştır.

Eğer o zaman toplumun normal ve oldukça durgun bir gelişme temposu içinde bu problemlerimizin halli cihetine gitse idik, bunlardan birçoğunu henüz halledememiş olacaktık. Her zaman memnurlukla belirtiyim ki, böyle olmamıştır. 1957 den sonra Danimarka, belki de tarihimizin hiçbir devresinde görülmeyen ekonomik gelişmeye sahne olmuştur.

Bu gelişme, kamu otoritelerini o zamana kadar karşılaşmadıkları büyük problemlerle karşı karşıya getirmiştir. Bunun yanında «Refah Devleti» kavramındaki gelişme temayülleri, kamu idaresi üzerinde artan yük ve taleplerin doğmasına sebep olmuştur.

Gelişmeyi birkaç örnekle belirtmek isterim: Sosyal hizmetler ile sağlık ve eğitim alanındaki kamu giderleri bir kaç misli artmış bulunmaktadır. Bu büyüme hızı şöyle bir gerçeğin ifadesiyle daha açık şekilde belirtilebilir. Kamu otoritelerinin elinden geçen ve süratle artan gayri safi millî gelirin bugünkü artış nispeti % 32 yi bulmuştur. Harp sonrası devrede hattın sayılır nispette işsizlik mevcut iken, 1957 yılındaki devreden sonra, işsizlik süratle azalmış hatta belirli bazı iş ve mevkilerde insan gücü azlığı belirmiştir. Bu temayül özellikle yüksek seviyede eğitim görmüş sınıflar arasında mevcut olup — aşağıda göreceğimiz üzere — devlet personel sistemimiz üzerinde geniş problemlerin doğmasına sebep olmuştur.

Hiç şüphesiz; bu gelişmenin esas sebebini, batı dünyasında ticarî mübadelelerin müsait bir artış kaydetmesi ve özellikle Danimarka'nın Avrupa Serbest Mübadele Birliği'ne üye olması teşkil etmektedir. Diğer taraftan, Avrupa Pazarının iki büyük ticarî bloka bölünmesi Danimarka ekonomisi için ciddi problemler doğurmuştur; zira bizim büyük ticarî bağlantımız olan iki devlet, İngiltere ve Federal Almanya, kendi programlarının içinde rol oynamaktadırlar, özellikle, bu bölünmenin, Danimarka'nın tarım ürünleri alanında sahip olduğu geleneksel ihracat endüstrisine yapmış olduğu etki, politik alanda geniş mücadelelere sebep olmuştur.

Bu bakımdan, bugün mevcut sorunların tekrar incelenmesi, eskisi kadar önem taşımaktadır. Nitekim bu süratli ekonomik gelişme, toplumun dikkatini çeken aktüel konu olmuş, fakat bu gelişmenin İdarî sistem üzerindeki etki ve sonuçları üzerinde gereği kadar durulmamıştır.

Kamu sektörünün bu derece hızlı genişlemesi ve kamu harcamalarının ayrı şekilde artmasının tabii bir sonucu Olarak, halkın kamu idareleriyle olan ilişkileri de artmıştır. Kamuoyu, kamu idarelerinin rasyonelizasyonu üzerinde gittikçe artan bir ilgi göstermiş ve bugün dahi, bu konuda bazı reformların yapılması, politik talepler olarak önemini muhafaza etmiştir. Üzülererek kaydedelim ki, her nedense politik tartışmalar sık sık, kamu masraflarının kısılması teması üzerine oturmaktadır. Kamu idaresi ve masrafları üzerinde reform yapılmasına taraftar olan politikacılar, sanki mevcut İdarî kuruluşların bünyesi büyük masraflara sebep oluyor zihniyeti ile hareket etmektedirler. Böylece, kamu idaresi alanında yapılması gerekli reform tartışmaları genellikle yanlış temellere dayanmak-

tadır. Tartışmaları bu şekilde tek taraflı görüşe itme eğilimleri, faydalı sonuçlar vermemektedir.

Bu kısa girişin ışığı altında, kamu idaresi, alanında yapılmış veya yapılmaya teşebbüs edilmiş reformları incelemek suretiyle, Profesör MEYER'in makalesindeki yolu izleyeceğim. Profesörün de ifade ettiği gibi, kamu idarelerinde basitleştirme sorunu harpten hemen sonra dikkat nazarına alınmıştır. 1852 yılında, diğer bazı memleketlerdeki O. M. bölümlerine benzeyen, Daimî İdare Şurası kurulmuştur. Bu kuruluşun çalışmalarının bütün sonuçları her ne kadar yerine getirilmemiş ise de, o günden bu yana İdarî işlemlerde epeyce basitleştirme görülmüştür. Bununla beraber çalışmanın özelliğini, bütün araştırmaların İdarî metot ve işlemler üzerine teksif edilmiş olmasına rağmen, araştırma ilerledikçe, kamu yönetiminde köklü değişikliklerin gerektiği gerçeğinin ortaya çıkması teşkili etmiştir.

Bu gelişme uzun zaman böyle devam etmeyebilir. Gene1 prensipleri itibariyle, bizim idare mekanizmamız son yüz yıldan beri esaslı bir değişikliğe uğramamıştır. Şurası gerçek olarak kabul edilmelidir ki, İdarî işlemlerin sayı ve özelliklerindeki geniş artışların idari kuruluşlara da aynı hızda ve aynı ölçüde bünye değişikliklerini gerektirip gerektirmeyeceği konusu dikkatten uzak kalmıştır. Bunun sonucu olarak, âmir ile memur ve merkezî idare ile taşra idaresi arasındaki görev bölümü karışık duruma girmiştir. Hangi işlemlerin siyâsî makam olan Bakanlıklarca, hangilerinin de daha aşağı kademelerce ifa edilmesi gerektiği tespit edilemez hale gelmiştir.

Bu gelişmelerin sonunda da, Bakanlıklar, genellikle rutin karakter taşıyan geniş ölçüdeki günlük formalitelerin yükü altına girmelerdir. Böylece, kamu idarelerinin ifa ettiği işlemlerin, geniş ölçü ve uzun vadede planlanması zorunluğu doğmuştur. Esasen bu konu, bütün memleketlerin önemli sorunlarından biridir.

Bakanlıkların gittikçe artan günlük işlerle uğraşması ise, bunların yeniden düzenlenmesi alanındaki plânlama çalışmalarına güçlüklerle zaman ayırabilmelerine sebep olmuştur. Kanaatimce, kamu plânlamasındaki bu zayıflık, kamu idaresine yöneltlen belli başlı eleştirme konularından birini teşkil etmektedir.

Bu gerçeğin ışığı altında, Başbakan Mr. KAMPMANN, 1960 yılında, özellikle Bakanlıklarla, bağlı kuruluşları arasında gelenek

sel görev bölümünün «temellerini» esasi surette gözden geçirmekle görevli (bir komisyon kurmuştur. Ayrıca Komisyon Bakanlıkların kendi bünyesi içindeki görev bölümü ile tâbi kuruluşları arasındaki görev bölümlerinin yeniden düzenlenmesi konularında da tavsiyelerde bulunması görevi verilmiştir.

Komisyon, 1965 yılında dağılmadan önce, beş rapor takdim etmiş olup, kamu işlemleri alanında kendinden bekleneni kısmen vermiştir.

Komisyonun ilgi 'ile üzerinde durduğu konu, merkezî idarenin gelecekteki gelişmelerinin ana hatlarını belirtmek olmuştur. Tavsiyelerindeki ana fikir, gelecekte Bakanlık merkezî organlarının, Bakanlıkların sekreterliği görevini ifa edip, günlük İdarî formalitelerden kurtarılarak, sayılarının azaltılması etrafında toplanıyordu. Bakanlık teşkilâtı, politik yetki ve sorumluluk taşıyan Bakam doğrudan doğruya ilgiliye konular ile meşgul olmalıydı. Bu temel görüşten hareket eden Komisyon, aşağıdaki işlerin Bakanlıklar teşkilâtı tarafından görülmesi tavsiyesinde bulunmuştur:

- (1) Kanun tasarılarının hazırlanması, Bakanlık politikasının ana hatlarının teşbih, bağlı kuruluşlarla ilgili yönetmeliklerin tanzimi;
- (2) Merkezî plânlama, idarede koordinasyon, tıkanma sebeplerinin tespiti;
- (3) Kamulaştırma ve ödenek konularında kesin karar alma;
- (4) Bakanlığın önüne getirilmiş olan kişisel sorunları halletme; bu vesile ile Danimarka kamu idaresi prensiplerine göre, sadece kanunlarla öngörülen konular değil, her türlü konunun, yetkili Bakanın önüne getirilebileceği belirtilmiştir;
- (5) Temel prensip ve uygulamalarla ilgili kararlar verme...

Diğer bütün İdarî muameleler, Bakanlık merkez kuruluşundan alınarak, başında devlet memuru statüsünü haiz bir yetkilinin bulunduğu ve ilgili Bakanın emrinde bulunan kuruluşlara devredilmelidir. (Genel Müdürlükler olabilir).

Bu idari strüktürün yardımı ile Komisyonun ifadesine göre: «Bakardık çalışmalarındaki bu ayıklama ve kayıtlamalar, merkezî idareye daha etkili çalışma yolunda eskisine nazaran daha geniş

avantaj sağlayacaktır. Modern idarede plânlama ve politik karar alma faaliyetleri o derece önem taşımaktadır ki, Bakanlık merkezi, kendisini bu gibi çalışmalara teksif etme zamanı bulacak ve faaliyetlerin, kamu alanındaki İdarî ve hukukî etki ve sonuçlarını kovalama imkânını elde edecektir.»

Komisyon aynı zamanda, Bakanlıklar içi görev bölümünün de, gelecekte, yeni, prensiplere göre düzenlemesi tavsiyesinde bulunmuştur. Önceki alışkanlıklara göre, merkezî idare bölümleri belirli işleri ifa etmekte iken, gelecekte işbölümü, fonksiyonel prensiplere göre yapılacaktır. Bu konuda şöyle bir örnek verilebilir: Eğitim Bakanlığı, Komisyon tarafından ilk araştırmaya tâbi tutulmuş olup, her biri belirli okul tiplerinin günlük İdarî işleri ile meşgul olan dört müdürlükten ibaret olduğu görülmüştür. Mevcut düzenlemeye göre, bunlar da kendileriyle ilgili okul tiplerine göre bölümlere ayrılmışlardır. Komisyon, bu hal tarzının, çeşitli eğitim alanları arasında Bakanlıkça gerekli koordinasyonu sağlayamadığı sonucuna varmıştır. Bu bakımdan görev bölümü fonksiyonel olmalı. Örneğin, hangi okul tipi de ilgili olursa olsun, bütün eğitim plânlaması işi bir dairenin; keza her okul tipi ile ilgili malî problemler diğer bir dairenin Vb. sorumluluğu altında bulunmalıdır. Böylece Bakanlık, bütün okul tipleri üzerindeki plânlama ve koordinasyon çalışmalarına daha geniş fırsat bulacaktır.

Bu tavsiyeler ve uygulamaları hakkında burada doğrudan doğruya bir tartışma açmayı yersiz bulurum. Komisyon belirli prensipler altında, dört Bakanlık kuruluşu üzerinde tavsiyelerde bulunmuştur ve bu tavsiyelerin Çoğu, oldukça fazla değişikliğe uğrayarak, yerme getirilmiştir. Ancak, personel idaresiyle ilgili bazı konulardaki güçlüklerin doğurduğu muhalefet, bu alandaki uygulamaları geciktirmiştir.

Komisyonun tavsiyeleri, geniş ölçüde tartışma ve eleştirmelere sebep olmuş, kamu yönetiminde mevcut olup da çözülmesi tasavvur edilen problemlere hal çaresi getirip getirmediği hususunda şüpheleri davet etmiştir. Diğer bir zayıf noktayı da teferuatla ilgili hiçbir bilgi verilmeksizin, ana tekliflerin sadece on sayfalık bir rapor halinde takdim edilmesi ve özellikle sosyal gelişmelerin etkilemekte olduğu İdarî sorunların başka alternatiflerin de bulunabileceğinin göz önüne alınmamış olması teşkil etmektedir. Böylece Komisyon, bugün tatbikatta daha açık bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış bulunan İdarî reformun uygulanması imkânlarını

bizzat kendisi azaltmıştır. Bununla beraber, Danimarka kamu yönetiminin, Komisyonun prensiplerine oldukça geniş bir önem vermesi, gerçekten ilgi çekicidir.

Komisyonun, Hükümet organlarının plânlama ve koordinasyon işlemlerinin kuvvetlendirilmesi üzerinde durması gerçekten isabetli olup, esasen bu alanda reform ihtiyacı ortaya çıkmıştır; ancak, raporda başka alternatiflerin de gösterilmesi gerekirdi. Bakanlıklar içinde özel plânlama ünitelerinin teşkili ve planlama ile mücerret İdarî işlemlerinin birbirinden tamamen ayrılması, bazı güçlükler doğurabilir. Bundan başka, İdarî bünyede çok köklü değişikliği gerektirmeyen tekliflerin, uygulama alanına daha kolay konabileceği gerçeğini de göz önünde bulundurmak gerekir. Bunun yanında, Komisyonun, kamu yönetiminin bazı alalarında mevcut olan desantralizasyon veya dekonsantrasyon sorunlarını da incelemesi gerekirdi; z:ra, hızlı gelişmeler, kamu yönetiminde merkeziyetçiliğe doğru artan bir uygulama yaratmış bulunmaktadır. Bu eğilim, kamu yönetiminde önemli bir genişleme yaratmış olup, komisyonca üzerinde durulması gerekli problemi teşkil etmektedir. Böyle olduğu halde Komisyon, mahallî veya yetki âdemi merkeziyeti üzerinde hiç durmamıştır.

Bir bakıma, mahallî idarelerimizin, modern toplumun ihtiyaçlarını giderebilecek bünyeden ve çalışma şeklinden uzak olması dolayısıyla, Komisyona hak vermek gerekir. Özellikle belediye idareleri, bugünün şartlarını karşılamaktan çok uzak ve demode duruma gelmişlerdir. Toplumdaki geniş bünye değişikliklerine rağmen, bundan yüz sene önceki şartlara göre kurulmuş olan belediye idarelerimizde, esasî hiçbir yeniden düzenleme yapılmamıştır. Bu durum bizi, her zaman idarenin en can alıcı bölümünü teşkil etmiş olan mahallî âdemi merkeziyet idarelerinin, kendilerine düşen görevleri yapamamaları noktasına tekrar getirmektedir. Nüfus hareket)1 eri dolayısıyla, birçok mahallî idareler (Komünler) gittikçe bölünmekte ve artmaktadır. 1960 yılında, 1300 civarındaki mahallî idare ünitesi, 2000 den aşağı nüfusa sahip bulunuyordu. Diğer taraftan, büyük kasabaların hudutları genişlemiş olup, bu hudutlar içindeki yetkilerin çeşitli belediye idarelerine bölünmüş olması dolayısıyla, kasabanın gelişme plânlarının hazırlanıp uygulanması, vergi işlemlerinin gereği gibi görülmesi güçleşmektedir. Bunun yanında, tarihî gerçekler yönünden, kasabalar «county» idarelerinin dışında kalmaktadır. Bu hal tarzı, ilk zamanlarda, county veya kasaba idarelerinin

hudutları içinde, bağımsız belediye erin bulunmaması dolayısıyla isabetli sayılabilir; bugün ise güç sonuçlar doğurmaktadır. Modern toplumda, birçok plânlama işlemlerinin zorunluluğu karşısında, kırsal ve şehirsel idareler arasında kesin bir hudut çizmeğe imkân yoktur.

Bu gerçeğin ışığı altında, Hükümet 1959 yılında, bütün bu sorunları incelemek üzere bir Komisyon kurdu ve sözü edilen Komisyon bu raporunu 1966 yılında verdi. Tavsiyeleri henüz Parlâmentoya götürülmemiş olup, 1967 baharında kanunlaşacağı tahmin edilmektedir. Bugün için, tekliflerin hangilerinin ne ölçüde kanunlaşacağını tahmin etmek mümkün değil ise de, ben burada, beklenen reformların ana hatlarına değinerek, bazı görüşlerimi belirteceğim. Komisyonun, yeni mahallî idare kuruluşlarına ait teklifleri üç genel prensipte özetlenebilir.

(1) Etkili ve yeterli bir İdarî bünyeye sahip olmak üzere yeni «county boroughs» (kırsal idareler) kurulmalı ve bunların hudutları, nüfus, endüstri ve ekonominin karşılıklı etkilerine göre tespit edilmelidir.

(2) Şehirlerin ve kasabaların etrafındaki belediye idareleri nüfus ve endüstriyel duruma göre, tek bir İdarî ünite olarak birleştirilmesi ve böylece idareye, bölgesini geliştirecek imkânlar sağlanmazdır,

(3) Mahalli hizmet faaliyetlerini otonom olarak idare edebilecek, daha büyük ve canlı komün idarelerinin kurulması öngörülmelidir.

Yukardaki görüşlerin uygulama alanına aktarılmasını sağlamak amacıyla, Parlâmento Üyeleri, mahallî idare temsilcileri ve İçişleri Bakanlığı ilgililerinden meydana gelen bir Belediyeler Reform Komisyonu'nun kurulması teklif ve teşkil edilmiştir. Komisyon, 1 Nisan 1969 yılına kadar, yeni «county boroughs» idarelerinin kurulması, şehir ve kasaba hudutlarının yeniden düzenlenmesi üzerindeki tekliflerini verecektir. Bunların uygulama alanına ise, en geç, 1 Nisan 1970'e kadar girmesi öngörülmüştür. Şehir ve kasaba dışındaki kırsal idare erin hudutları üzerinde değişiklik yapılması ise, tamamen bu idarelerin arzusuna bırakılmıştır. Yeni kurulması öngörülen «county borough» larla ilgili olup, Komisyonun özellikle üzerinde durduğu bir nokta, büyüklüğü ne olursa olsun bütün «borough» idarelerinin yeni kurulacakların içine alınması zorunluluğudur.

Bunun, bu derece geniş çerçeveyi içine alan ve kır ve şehir olarak iki ayrı parçaya bölünmüş olan, mahallî hizmet âdemi merkeziyeti idarelerinde uygulanması hayatî önem taşımaktadır. Kaldı ki, bu idarelerin, bugünün modern toplumunda sosyal gelişmelere ayak uydurması gerekirken, acınacak sonuçlarla karşı karşıya bulunduğumuz bir gerçektir.

Bugün iki ayrı »county borough« dan ibaret olan idareyi, bir »county« altında birleştirme teklifi dışında, Komisyon, »county borough« ların adedi üzerinde esaslı değişiklik yapılması eğilimini göstermemiştir. Hâlbuki reformların uygulanmasının, »county« hudutlarında değişiklik yapılmasını gerektireceği önceden tahmin edilmiş olduğu halde, Komisyon raporunda, »county borough« ların adedinin de düşürülmesini, gerektiren bu konuya gereği şekilde değinilmemiştir. Bununla beraber, İçişleri Bakanı, Tasarıyı Parlâmentoya sunma konuşmasında Tasarının, gerekirse »county borough« ların tamamen kaldırılmasını mümkün kılacak bir esnekliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Bu problem üzerinde daha teferruatlı bir araştırma lüzumlu görülmektedir. Güçlük, özellikle plânlama alanında kendini göstermektedir. Belki de bu konuların kanunlaşması ile ilgili çalışmalar sırasında, detaylarını da incelemek yerinde olacaktır. Tasarı'nın Parlâmentoda ilk okunuşu sırasında, üyelerin çoğunluğunun, konunun derhal incelenerek, halen 22 olan »county borough« ların adedinin 15 civarına düşürülmesine taraftar oldukları görülmüştür.

Komisyonun karşısına çıkan güç bir problem de, şehirlerin civarındaki banliyöler (suburs) in durumu olmuştur. Bu gerçekte sürpriz sayılmaması gereken bir sorundur. Komisyon, »bir şehir idaresi, bir komün« eşitliği genel prensibini kabul etmiş, fakat bunun istisnalarının ne olacağı konusunda fikir birliğine varmak güç olmuştur. Tasarı'da problem »normal ölçüde« gibi bir isabetsiz ve yuvarlak tabirin kullanılmasıyla halledilmeye çalışılmış ise de, tasarının mucip sebepler lâyihasında, çok özel şartlar altında verilmiş olan »üstünlük kaidesi« ve uygulamada yer verilmesi esası kabul edilmiştir. İstisnai duruma örnek olarak şöyle denilmiştir: »Ayrı komün hududu içinde bulunacak ana şehrin kendi gelişmesini garanti etmesi halinde, tam manasıyla gelişmiş ve kalkınmış olan banliyö bölgeleri, ona yük olmayacaklardır.« Şu noktayı kesinlikle kabul etmek gerekir ki: kabule şayan ve işler bir belediye idaresi kurmak istiyor isek, ana prensibin doğruluğunu kabul ederek, ufak tefek bazı değişikliklere uğrasa dahi, uygulama safhasına süratle geçilmelidir.

Değirmek istediğim son ana prensip de, daha canlı kırsal idareler (rural communes) ile ilgilidir. Bilindiği gibi, «county borough» larla komünlerin hudut ve sair alandaki birleştirilmeleri zorunlu olup, bunun yanın da, kırsal idarelerin birleştirilmesi tarafların arzularına bırakılmıştı. Şu noktanın belirtilmesi faydalıdır ki, kırsal idarelerin diğer sorunlarının halli sırasında, hudutlarının tashihi ve birleştirilmesi, de, arzuya bağlı olarak halledilebilecek bir konudur. Nitekim İçişleri Bakanı da, Tasarıyı Parlâmentoya takdim konuşmasında, reformun bu bölümü için, «şimdilik» ihtiyarî olacaktır, şeklinde beyanda bulunmuştur. Problem tercihan, diğer reform tekliflerinin uygulama alanına konulması sırasında, yani gelecek mahallî seçimlerin yık olan 1970 ten önce halledilmiş olacaktır. Bütün bunlar, memleketin idari bünyesinde kesin önem taşıyan reform hareketini teşkil edecektir.

Kırsal bölgelerin birleştirilmesi ile ilgili olarak, belli başlı komünlerin büyüklüğü üzerinde tuhaf görüşleri ortaya çıkarmıştır. Başlangıç çok mütevazı idi. Bunların 2000 ilâ 3000 nüfusu ihtiva etmesi gerektiğini müdafaa edenler olmuştur. Birçok kimseler ise, bu rakamın hayalî ve isabetsiz olduğunu kabul etmişlerdir. Zamanla bu rakam artış göstermiştir. Tasarı ise, kesin bir rakam ile kendini bağlamamış olmakla beraber, takdim konuşmasında, vasat bir komün idaresinin genel değerlendirilmesinin ışığ altında, nüfus adedinin 5000.000 arasında bulunması öngörülmüş ve ayrıca tabii bir merkez n gerektirdiği ahvalde daha büyük bir komün idaresinin de kurulabileceği kabul edilmiştir. Konuşmada, nüfusu 3000 ilâ 4000 in altında bulunacak komünlerin «çok istisnaî» olması gerektiği belirtilmiştir.

Bununla beraber, bu alanda, komün idaresinin 6000 den daha az nüfusa sahip olmaması gerektiği fikri yaygın hale gelmektedir.

Bununla beraber, bu alanda, komün idaresinin 6000 den daha az nüfusa sahip olmaması gerektiği fikri yaygın hale gelmektedir.

Komisyon, mahallî idarelerin daha başarılı olmaları için, çok az kararlarının merkezî otoritenin onayına tâbi kılınması suretiyle, bu idarelere daha fazla serbesti tanımalarını gerektiren yeni teklifler getirmiştir. Reformun en önemli veçhesini «county borough» larla vilâyet arasındaki ilişkiler teşkil etmektedir. Hali hazırda, county idareleri, demokratik usullerle seçilmiş bulunan County Meclisinin de tabii başkam bulunan Vali tarafından yönetilmektedir. Tarihî sebep

ler dolayısıyla, meclis bir başkan seçmemekte, Vali, o bölgede merkezî idarenin görevlerini ifa ettiği gibi, mahallî idarenin de icra organı durumundadır.

Komisyon ve buna göre hazırlanan Kanun Tasarısı, bu tarihî alışkanlığa bir son verip, mahallî idarenin icra organı olarak da vazife görecek olan Meclis Başkanını seçme yetkisini County Meclisine vermektedir. Bu gelişme, şaşılacak bir sonuç olmamakla beraber, uygulama alanında ne dereceye kadar taraftar bulacağını zamana terk edip, tartışmayı açık bırakmak gerekir.

Bütün bu teklifler, belki de büyük değişikliklere uğramaksızın kanunlaştığı zaman, 1 Nisan 1970 lerde reformlar, uygulama alanına girmiş bulunacaktır. Bu süre içinde yapılacak başka düzenlemeler de olacaktır. Nitekim Komisyonun teklifleri genellikle mahallî idarelerin kuruluş ve bünyesini içine almakta olup, bu reformların yapılması sırasında, merkezî idare ile mahallî idareler arasındaki görev bölümlerinin yeniden ele alınarak, büyük bir ihtimalle mahallî idareye daha fazla görev ve yetki verilmesini ve dolayısıyla merkezî idarenin yükünün azaltılmasını esas alan değişikliklerin yapılması gerekecektir.

Şimdi alışmalardaki bütün yoğunluk, kamu yönetiminde yapılacak rasyonelleştirmenin en son adımı ol.arak, kurulmuş olan İdare Konseyinin, uygulamaların bütün ayrıntılarını tespit ve teklif edecek olan alışmaları üzerinde toplanmıştır. Bu Konseyin Başkam, eski Başbakan Mr. KAMPMANN olup, diğer on bir üyesi de, beş devlet bakanı, bir profesör, özel sektörden iki genel müdür ve iki mahallî idare temsilcisinden ibarettir. Konseyin emrinde bir sekreteryay kurulmuştur.

Bu arada, 1960 yılında kurulmuş olan İdarî inceleme Komitesi dağılmıştır. Bugün için, modernleştirmeye doğru girilen bu gayretlerin tam başarıya ulaşacağını söylemek biraz erken olur. Bununla beraber, Bakanlıkların her birinin, İdarî Konseyinde yardım ve rehberliği ile rasyonelleştirmenin esasları yolunda gerekli plânlamayı yapmakta oldukları burada belirtmek yerinde olacaktır. Her Başkanlık, desantralizasyon yönündeki düzenlemeyi el altına almak üzere, kendi memurları için kurslar açmıştır. Diğer taraftan, yeniden düzenlemeyle ilgili çalışmalar sırasında, kesin hail tarzı için, merkezî otorite ile devamlı koordinasyon yapılacaktır. Henüz birkaç kurs ya-

pilmiş olmakla beraber, çalışmalarda mahallî yetki devri işlemlerinin kesin şümulünü tespit etmek mümkün olamamıştır.

Ana reformların yapılmasıyla karşımıza çıkan bir sorun daha vardır. Sosyal gelişmeler, bizim an'anevi personel (memur) sistemimizi ciddî imtihanlara tabi tutmuştur. Bu sistem, az çok statik bir toplumun şartlarına uygun olup, devamlı ve dinamik bir gelişme gösteren bir toplumun ihtiyaçları karşısında, rijid bir nitelik taşımaktadır. Ücretlerin sabitleştirilmiş olması, özel sektörün ücret seviyelerinin takip edilmesine engel olmaktadır. İnsanlar yaşlandıktan sonra senelerce alıştığı sistemin dışında, yeni şartların gerektirdiği esnekliğe sahip ve kaliteli personelin mesleğe alınmasını imkân dâhiline sokacak yeni sistemlere intibak ettirmek oldukça güçtür. Sosyal şartların değişmesiyle, kamu yönetiminin bu gelişmeye uydurularak. Bakanlıklar arasında memur mübadelesini sağlama bakımından ise, mevcut şartlar son derece rijittir.

Bütün bu gelişmelerin sonucu olarak, özellikle teknik ve akademik devlet personeli, süratle memur statüsü dışına çıkarak, Devletle toplu sözleşme yapma ve çalışma şartlarını buna göre düzenleme cihetine gitmişlerdir. Bugün artık, devlet memurları arasında iki ayrı cins tayin usulü mevcut olup, buna göre Devletle yapılan toplu iş sözleşmesi esasları dâhinde çalışan hizmetlilerin ücretleri, genellikle, kendilerinin âmiri durumunda olup da memur statüsüne dâhil olanlarınkinden de daha yüksek bir seviyeye gelmiştir. Bu durumun daha fazla devam etmesinin mahzurlu olacağı aşikârdır.

İki sistem arasındaki en önemli fark, memur statüsü dışına çıkan hizmetlilerin, toplu sözleşme yapmak üzere, işveren ile karşılıklı müzakere yapma ve sonunda da greve gitme imkânları karşısında, diğerlerinin bu imkâna sahip olmayışlarıdır.

Bütün bu problemler Personel Komisyonunca incelenmiş fakat toplu iş sözleşmesi ile çalışanların, bu Komisyonda temsil edilmedikleri yolundaki itirazları üzerine, yapılacak reformun kesin muhtevası henüz tespit edilmemiştir. Kaldı ki, bu gergin şartlar altında, 1967 ilkbaharında ücret miktarlarını yeniden ayarlamak üzere sözleşmeye gidilecektir. Bu meyanda, geçenlerde İsveç'te olduğu gibi, bizde de, toplu iş sözleşmesine tâbi personelin, ücretlerinde yapılacak yeni artırımlara rağmen, greve gitmeyeceklerini kimse garanti edemez. Personel Komisyonunun bu yaz bitmesi muhtemel bulunan çalışmaları sonuna kadar, ne gibi sonuçların ortaya çıkacağını bugün-

den kestirmek mümkün değildir. Üzerinde durulacağı şüphesiz olan konu, muhakkak ki, ayrı görevi ifa eden Ve ayrı kategori memur için, biri toplu sözleşmeye dayanan, diğeri dayanmayan iki ayrı ücret sistemini muhafaza edip etmeyeceğimize. Bu arada, geleneksel personel sistemimizin, köklü bir değişikliğe uğrayacağı muhakkaktır.

Reform tartışmalarının bu şekilde devamı, İdarî teşkilât ve İdarî işlemlerin yeniden düzenlenmesi işi üzerinde de müessir olmuştur. Geleneksel olarak, Danimarka kamu yönetimi son derece «informal» (şekilci değil) dir ve kesin kararların ne şekilde alınacağını gösteren çok mahdut kaide vardır. Kamu yönetimindeki genişleme ve bunun yanında ferdin günlük yaşantısını gittikçe artan kayıt altına alan kaidelerin çoğalması, İdarî kuruluş ve işlemlerin yeniden düzenlenmesi konusuna dikkatleri çekmeye başlamıştır.

Aynı konular üzerinde son yıllarda İsveç ve Norveç'te daha önemle durularak kesin reformlara girildiği halde, Danimarka İdarî işlemlerini düzenleyen ana idare konularında bu tartışmaların henüz esaslı bir mikası görülmemiştir. Bu memleket, parça parça ve tedricî olarak yapılan reformlara daha fazla ilgi duymaktadır.

Giriş kısmında, 1961 yılında, mahallî idarelerin, sivil ve askerî devlet, yönetimi yetkilerini haiz Parlâmento Komiserinin yönetimi altında bulunduğuna temas edilmişti. Bu komiserin, politik murakabeye tâbi olmasının mahzurlu bulunması ve ayrıca, onun kontrolünden uzak' ve demokratik usullerle seçilmiş mahallî organların yetkilerinin korunması arzusu, mevcut bu yetkilerin devamı konusunda haklı güçlükler doğurmuştur. Bunun kesin hududunu tayinde güçlük çekilmesine rağmen, kararlar ve işlemler aleyhine hükümet makamlarına itiraz edilebilecek her ahvalde, mahallî idarenin, Komiserin kontrolüne tâbi olduğu kaidesi kabul edilmektedir. Diğer taraftan, mahallî meclisin oy birliği ile aldığı kararlar üzerinde Komiserin murakabe yetkisi yoktur. Ancak, Komiserin kendi inisiyatifî ile yapmak istediği inceleme ve tahkikat halinde ise bu kayıtlama da mevcut değildir. Bu yetki, ise, sadece belli başlı hukukî menfaatlerin ihlâl edildiği hallerde kullanılmaktadır.

Komiserin genel idare alanındaki çalışmalarının ise, bu derece geniş ve müstakîl bir kontrol yetkisini elinde tutması sonunda, başarılı sonuçlar verdiği ifade edilebilir.

Mevcut İdarî işlemler söz konusu olunca, 1964 yılında kabul edilen ve kamu otoritelerinin elinde bulunan bir mesele hakkında ke

sin karar verilmeden önce taraflara dosyayı görme ve gerekli dokümanları alabilme hakkını tanıyan kanuna değinmek için özel sebepler vardır. Bu reformlar, 1963 yılında verilen ve İdarî işlemlerde aleniyeti tavsiye eden bir Komisyon raporuna göre yapılmıştır. Nitekim ayrı model bir reform bütün İdarî işlemlerin alenî olması teklifi kabule şayan görülmemiş sadece bu tekliflerin bir kısmı kanunlaşabilmiştir.

Kanun, istisnaî bazı hallerin dışında, vatandaşlara, kendileriyle üzgü dokümanları görebilme yetkisini tamamen vermemekle beraber, Danimarka İdarî sistemi için bir yenilik sayılabilir. Tatbikatta ise, kanunun kabulünden önce dahi idarenin dokümanları görmek üzere oldukça geniş ölçüde müracaatlara esasen maruz kalmasındaki alışkanlığı dolayısıyla, kanunun kabulünü müteakip, korkulduğu kadar önemli yük altına girmemiştir.

Bazı İdarî formalitelerin azaltılması ve bu arada tarafların gayri menkul işlemleri, gelir ve kaynak hakları vs. işlemlerle ilgili muamelelerin basitleştirilmesi konusunda kurulan bir Komisyonun tavsiyeleri ile yeni adımlar daha atılmıştır. Özellikle, satın alma işlerinde, artırma ve eksiltme işlemlerini daha kolay ve esnek duruma getiren mevzuat kabul edilmiştir. Nihayet, mevcut Yüksek Vergi Mahkemesi (Vergi Temyiz Komisyonu gibi)nin bünyesinin değiştirilerek diğer memleketlerdeki idare mahkemeleri veya normal mahkemelerinki gibi, daha geniş ve süratli çalışma yeteneğine sahip bir sistemde yeniden teşkili için teklif ve çalışmalar vardır. Artık şüphe yok ki, İdare Hukuku alanında, yakın bir gelecekte, geniş değişiklikler beklemesek bile, İdarî işlemlerimizde köklü reformlara tanık olacağız.

Bütün bu teşebbüslerle ilgili olup, İdarî işlemlerin ifasından ötürü, vatandaş hukukunun idare karşısında korunmasıyla ilgili konularda, Bakanların sorumluluklarını gösteren bir kanun 1964 yılında Parlâmentodan geçmiştir. Böyle bir mesele dikkati çekmekle beraber, bir kanun mevzuu olacağı tahmin edilmiyordu. Özel bir hal ortaya çılanca, mesele kanunlaşmış oldu. Greenland sularında devlete ait bir yolcu gemisinin kaybıyla sonuçlanan ve bu sulara kış gemiciliği ile ilgili müzakereler sırasında, Greenland Bakanının Parlâmentoya yanlış malûmat verip vermediği ve bundan dolayı Yüce Divana şevkinin gerekip gerekmeyeceği tartışma konusu olmuştur. Böyle bir yola başvurulmamakla beraber, bu tartışmalar, Bakanların sorumluluklarını düzenlemek üzere özel bir kanuna lüzum olup olmadığı tespit et-

mek ve lüzumlu ise tasarıyı hazırlamak üzere, bir özel komisyonun kurulmasına sebep olmuştur.

Komisyonun çoğunluğu (13 üyeden 12 si) böyle bir kanuna lüzum bulunmadığı ve hazırlanmasının güç olduğu sonucuna varmışlardır. Buna rağmen, muhalefet böyle bir kanunun kabulünde ısrar ettiği ve iktidar da bu ısrara açıkça karşı koymadığı için, Kanun 1964 yılında Parlâmentodan geçmiştir.

Kanun çok kısa olup, hiçbir özel kanunda görülmeyen uygulamayı kodifiye etmektedir. Belli başlı yenilik, Bakanlara, Parlâmentoya önceden bilgi verme görevini yüklemiş olmasıdır.

Kanunun pratik bir önem taşımamasına rağmen, kamuoyunun geniş ilgi göstermiş olması gerçekten enteresandır.

1953 yılında, Adalet Bakanlığı bünyesi içinde, genellikle inzibatî ve cezaî konularda olmak üzere, diğer Bakanlıklarca da hazırlanacak kanun tasarılarında onlara yol göstermek ve koordinasyonu sağlamak üzere, özel bir hukuk dairesi teşkil edilmiştir. 1960 yılında kabul edilen bir kaide ile de, bütün kanun tasarılarının Parlâmentoya gitmeden önce bu özel Hukuk Dairesinden geçmesi şart koşulmuştur. Bu gelişmiş hal tarzı, hiç şüphesiz, sözü edilen Daire'nin büyük sayıda yetkili uzmanlara sahip bulunması dolayısıyla, bütün devlet teşekkülleri için faydalı sonuçlar sağlamıştır.

1 Ocak 1967 tarihinde kurulan ve yeniden düzenlemeleri ele alınacak olan, yeni İdarî Konsey'e de kısaca değinmek gerekir. Konsey bütün kanun tasarılarını inceleyerek, vardığı İdarî sonuçlarını bütün ayrıntılarıyla belirtecektir. Çıkarılacak kanunun, icaplarının, mevcut İdarî kuruluşla ifa edilip edilemeyeceği, müesseselerin kurulması gerekiyorsa, bunların vatandaşa veya gönüllü kuruluşlara tahmil edeceği yük ve nihayet bunun malî portresi bütün ayrıntılarıyla gösterilecektir. Konsey'in bu derece ayrıntılı bilgi hazırlaması, idarece bir kanun tasarısı hazırlanırken gerçek idareci olarak düşünülebilmelerini, Parlâmentoda görüşülürken de, İdarî etki ve sonuçlarının ne olabileceğini önceden bilmelerini sağlayacak yerinde bir tedbir olarak düşünülmüştür. Bu tedbirlerin ne dereceye kadar işleyeceği bu günden kestirilememekle beraber, daha iyi tasarıların hazırlanmasında olumlu bir rol oynayacağına inanıyoruz. Ana konulardaki reorganizasyon kanunlarının kabulünden sonra, İdarî işlemlerin düzeltilmesi daha kolay olacaktır.

Bu makalede incelediğimiz devre içinde, birçok reform çalışmalarına girilmiş olduğu halde, henüz hiçbirisinin radikal bir sonuca yanlamadığı dikkatinizden kaçmamıştır. Buna hayret etmemek gerekir. Modern bir toplumda, uzun süre alışılmış İdarî sistemleri birden değiştirmek çok güçtür. Diğer taraftan, İdarî geleneklerin derhal ve kökten değiştirilmesi de arzuya şayan görülmeyebilir. İstenilen şey, yeniçağın gereklerine, tedricî şekilde intibak etmenin yollarını bulmaktır. Son on yıl içindeki hızlı gelişme çalışmalarına rağmen, bu gayeye henüz ulaşamamış durumdayız.

Başlarken ifade ettiğimiz gibi, İdarî reform çalışmalarının genel bir değerlendirmesini yaparak, gerekli düzenlemelerin tam manasıyla yapılmamış olduğunu üzülerək görürüz. Bununla beraber, demokratik bir toplumda, bu gibi değerlendirmelerde biraz insafsız davranıldığı gerçeğini de kabul etmek gerekir.

Bu sosyal bünye devam ettiği müddetçe, fert ile idare arasındaki ilişkilerin tam bir güven duygusu içinde devam etmesi zorunludur. Bugün böyle bir ilişkinin mevcut olduğunu tam manasıyla kabul etmek biraz şüphelidir. Bu bakımdan, kamu yönetiminde reform yapılması büyük önem taşımaktadır. Reformlar bizatihi büyük önem taşımasa dahi, kamu yönetimine olan güven duygularının artması bakımından, daima gerçekçi bir karakter taşıyacaktır.

V. PLANIN BÖLGELEŞTİRİLMESİ

Fransızcadan tercüme eden:

Sabri YAŞAYAN

İçişleri Bakanlığı

Mahallî İdareler 4. Daire Bşk.

**Bu rapor, Başbakanlığa bağlı olan Teçhizat ve istihsal Plânı
Umumi Komiserliği tarafından 25 Şubat 1964 te yayınlanmıştır**

V. Plânın Bölgeleştirilmesi

PLAN

I— Bölgeleştirilmenin Ana Hedefleri

A — Ülkenin Tanziminin Uzun Vadeli Hedefleri

B — V. Plânın Bölgesel Hedefleri Hakkında İlk Etütler

II — Bölgeleştirme Çalışmalarının Tabiatı

A — Umumi Vasıfları

B — İstihdama ve İktisadî Gelişmeye Ait Etütler

1— Temel kaynaklar: Mazideki Gelişme İle İlgili Bilgiler

2— İktisadî Gelişmenin Bölgesel Hedeflerine Ait Etütler

C — Amme Yatırımlarına Ait Etütler

1 — Teçhizatların Bugünkü Durumlarının Tahlili

2 — Teçhizat Programlarının Yapılması

3 — Şehir Programları

4 — Yatırımların Mahallî Finansmanına Ait Etütler

III — Bölgeleştirme Zamanı

A — Ana Hedeflerin Tespiti

B — Plânın Hazırlanması

1 — »Suallerle İlgili» İlk Çalışmalar

2 — Hususi Etütler

3 — Talimatlarla İlgili Çalışmalar: Bölge Raporunun Hazırlanması

4 — Bölgesel Danışma

C — Plânın Bölgesel Dilimlerinin Teşkili

IV — Çalışmaların Organizasyonu

A — Millî Seviyede Koordinasyon

B — Modernleştirme Komisyonlarının Rolü

C — Bölge Seviyesindeki Çalışmaların Organizasyonu

a) Hukukî Kadro

b) Vasıtalar

IV. Plânda ancak plânın Parlâmento tarafından kabul edilmesinden sonra ele alman bölgeleştirme V. Plânla birlikte (1966 - 1970) yeni bir safhaya girecektir. Bu plân önce millî seviyede yapılmış istihdam, İktisadî faaliyet ve amme yatırım tahminlerini mahallî yetkililerin iştirakiyle bölgelere göre tevzi eden «icra dilimleri»ni teşkil etti. Plânlamanın sektör çalışmaları dâhilindeki bölgesel inkişaf hedeflerinin daha iyi tespit edilmesini ve plânın sadece kabulünden sonra değil, fakat aynı zamanda hazırlanması esnasında bölgesel ve mahallî vazifelilerin geniş bir surette katılmalarını sağlayan V. Plân için bölgeleştirme daha önce başlamış olacaktır.

Henüz alman ve alınmakta olan ve benzer faaliyetlerle ilgili diğer tedbirlerle bir arada bulunmasaydı, bu yenileşirmenin yürürlüğe konulması güç olurdu.

İlk olarak, Plân Umumi Komiserliği, V. Plânın bölgeleştirilmesi çalışmalarına yön vermeğe hizmet edecek olan ülkenin tanzimine ait uzun vadeli talimatları hazırlar. Ülkenin Tanzimi Millî Komisyonu 1985 e kadarki yer ve faaliyet seçimiyle ilgili hedefler hakkında bir araştırma etüdü yapmakla vazifelendirilmiştir. Bu talimatlar, ülke-

nin tanzimi sahasında planı orta vadeli olarak derpiş ettiği kararlara ışık tutacaktır. (Bu kararlar sadece yakın istikbale ait tahminlerde bulunsaydı tahakkukla muhakkak ki yetersiz olacaktı).

V. Plân, Modernleştirme Milli Komisyonlarının bölgeleştirme çalışmalarına faal olarak katılmalarıyla da temayüz edecektir. 1964 ve 1965 senelerine ait etütlerin neşri, bu komisyonların bölgeleştirmenin ortaya koyduğu meseleleri IV. Plândakinden daha şumullü olarak ele almalarına (mahallileştirme faktörleri, bölge ekonomisiyle ilgili sektör tahminlerinin yapılması, vs.) ve çalışmalarında bölgesel ve mahallî seviyede yapılan etüt neticelerini daha çabuk tamamlamalarına imkân vermelidir. Modernleştirme Komisyonlarına bu şekilde verilen bilgiler, coğrafi inkişaf görünüşlerinin sektör itibariyle tetkik olunacağı şartları tayin edecektir.

Nihayet, bölge reformu hakkında tetkik edilmekte olan fikirler bölgenin muhtelif mercilerinin yetkilerini tavzih ve aralarındaki münasebetleri tanzim edecektir.

Plânın tam manasıyla bölgeleştirilmesi, fiiliyatta ancak mahallî mercilerin bir teşkilât dâhilinde ona iştirakleri nispetinde mümkün olabilir. Hususiler, plânlama ve ülkenin tanzimi sahasında salahi yetli mahallî otoritelerin ortaya koyacakları kuvvet ve vasıtaların tayin; İktisadî ve İçtimai muhitlerin memur ve mümessillerinin plân hazırlığına ve bölgesel danışma usulüne iştirak edecekleri bölgelerdeki tadelâtın tespit edilmesi lâzımdır.

Böylece derpiş olunan muhtelif yeni tedbirler henüz tamamen alınmamış veya yürürlüğe konulmamış olduğundan, V. Plânın bölgeleştirilmesi usulleri gereği gibi tespit olunamamaktadır.

Mamafih, bölge çalışmalarını dağınıklıktan kurtarmak için, idarelere tahsis edilmiş notun dağıtılmasının daha ziyade geciktirilmesi uygun görölmemiştir.

Netice itibariyle bu not, çalışmaların umumi istikametini, muhtevasını, müddetini ve teşkilâtını belirterek, plânın bölgeleştirilmesiyle ilgili basit bilgileri formüle etmektedir.

I — BÖLGELEŞTİRMENİN ANA HEDEFLERİ

V. Plânın hazırlanması, ülkenin tanzimi sahasında, 1958 e kadar olan uzun vadeli ve 1970 e kadar olan orta vadeli hedeflerin tesir bitini ihtiva edecektir.

Parlamento, V. Plânının ana hatlarının tetkiki esnasında, bu çalışmalara verilecek yön hakkında karar verecektir; bugün için etütler, muvakkat olarak benimsenen bazı ana fikirlerle sınırlandırılmaktadır.

A — ÜLKENİN TANZİMİNİN UZUN VADELİ HEDEFLERİ

Geniş bir ufkun yani 1985 in seçilmesi, muhtemel gelişme yelpazesinin yeteri kadar açık olduğunu göstermektedir. Bunun için, Ülkenin Tanzimi Millî Komisyonunun etütleri, gelişmenin (İktisadî gelişme, dış mübadele cereyanlarına açılma, cemiyetin inkişafı, vs.) ana faktörlerini ihtiva eden şüpheli unsurları da dikkate almaktadır.

V. Plânın ana hedefleri hakkındaki kanun projesinin kaleme alınmasında faydalanılacak olan bu ihzarî çalışmalar faaliyetlerin ve yerleşmenin müstakbel dağılışıyla ilgili faraziyelerin formüle edilmesine ve ülkenin tanzimi politikasının hedeflerine ait taslağın hazırlanmasına elverişli olmalıdır.

Bazı İktisadî faaliyetlerdeki istihdamın inkişafı derin istihaleleri mucip olacaktır. Batı Fransa’da ziraat kolunu terk edecek işgücünün ehemmiyetini nazarı itibara almak lâzımdır. Keza, kuzey ve doğu bölgelerinde meydana gelecek faaliyet değişikliklerinin (meselâ maden ve tekstil) muhtemel neticelerini de tahmin etmek lâzımdır. Gelecek yirmi sene boyunca yeni faaliyet kolları vücuda getirilmesine ait görünüşler ve bunların Malilileştirilmelerinin muhtemel şartları etüt edilmeden ülkenin tanzimi politikası tespit olunamaz.

Şehirlerin büyümesiyle ilgili politikanın ana hatlarını tespit etmek için, müşterek bir görüş zaruridir.

Ülkenin tanziminin ana hedeflerinden biri Paris’in günden güne büyümesiyle ilgilidir. 12 ve 16 milyon faraziyelerine göre asrın sonunda ulaşılacak seviye, haddizatında, büyük şehirlere hücumun taşraya sirayetini önlemek hususunda yapılacak çalışmaların şumulüne bağlıdır. Farklı durumdaki Fransız şehirleri, bilhassa başta gelen altı ilâ sekiz «büyük merkez» hakkında yapılan etütler, büyümeleriyle ilgili bazı faraziyelerin formüle edilmesine ve gerçekleştirilecek ekipmanların tayin olunmasına yöneltilmelidir.

Büyük merkezler için tespit edilecek politika; diğer büyük, orta veya küçük nüfus topluluklarıyla ilgili olandan tefrik edilemez. Bazı teşhizat nevilerinde kabul edilen öncelikler, her bölgeye has

şehir yapısı hakkındaki etütlerle ve muhtelif büyüklükteki şehirler tarafından yapılan çalışmalarla vuzuha kavuşacaktır. Yerleşmedeki gelişmenin farklı görünüşü sebebiyle, bu hal tarzının bütün ülke için aynı şekilde teklif edilemeyeceği aşîkârdır.

Kırların zirai faaliyetlere sahne olması da köklü bir değışikliğı icap ettirecektir; çünkü teknik terakkiyat ve beynelmilel rekabet bu faaliyetlerin geniş bir pazarın taleplerine cevap veren bir istihsali sağlayabilecek bölgelerde temerküz ettirilmesini zaruri kılacaktır. O halde, başka bir işletmeye tahsis edilebilecek zirai sahalarla, verimliliğı şüpheli olacak sahaları tefrik etmek lâzım gelecektir. Tahmini mümkün olan inkişaf hacmi, kır kadrosunun tanzimi prensiplerinin, bilhassa kır hayatının faal merkezlerinde tahakkuk ettirilecek teşhizat hiyerarşisinin süratle tayinini icap ettirmektedir.

Hulâsa, esaslı farklılıklar gösteren ülkenin tanziminin uzun vadeli etüdü halen tetkik safhasındadır. Bilhassa ülkenin tanzimi millî kadrosu dâhilinde ve bu komisyonların faaliyet neticelerinin gönderileceğı bölge yetkilileri kadrosu dâhilinde; idarelerin, mahallî idarelerin, İktisadî ve İctimaî muhitlerin araştırmalara geniş bir şekilde katılmaları zaruridir.

B — V. PLÂNIN BÖLGESEL HEDEFLERİ HAKKINDA İLK ETÜDLER

Ülkenin tanzimiyle ilgili uzun vadeli mülâhazalar kabul edilen orta vadeli hedefleri mümkün olduğu kadar süratle aydınlatmağa elverişli olmalıdırlar. O halde, önümüzdeki aylarda, Parlâmentonun tasvibine sunulacak olan V. Plânın ana hedeflerinin bölgesel görünüşlerini tespit etmek lâzımdır.

V. Plân çalışmaları, geçmişteki alışkanlıkları ihtiva eden ilk faraziyeden sonra, bilhassa az gelişmiş batı bölgesinde ve sınaî faaliyetteki tahavvüle süratle girişilmesi gereken bölgelerde, ister miktar vasfı itibariyle olsun, bu sevk politikasının ifadesi demek olan munzam faaliyeti ikinci bir faraziye olarak ele alacaktır.

Bugün daha ziyade modernleştirme komisyonları nezdinde bu manada yapılan ilk araştırmalar, bölgenin İktisadî gelişmesi üzerinde geçmiş yıllarda tesir etmiş olan ana faaliyetleri tetkikten ibaret olmaktadır. Bundan maksat, bilhassa mahallileştirme faktörleri nazarı itibara alınarak, gelişmekte olan sınaî dalların inkişafında veri

lecek coğrafi istikametlerdir. Keza bundan maksat, tahakkuku halinde az gelişmiş bölgelerdeki çalışmaları kolaylaştıracak teşhizatlardır. (nakliyat, şehirle, meslekî tedrisat ve formasyon).

Bundan başka, bugünkü etütler, ülkenin tanzimi bakımından bu şekilde almayacak belli başlı kararların yürürlüğe konulması için lüzumlu membaların bolluğunu daha iyi bir şekilde belirtmeğe müteveccih olmaktadır. Orta vadede alınacak kararlar uzun vadede de verimli olabildikleri takdirde, belirtilmelidirler. Bir ülkenin tanzimi politikasının yürürlüğe konulması V. Plânla şarta bağlanan tabîi veya malî güçlükler böylece tespit olunabilecektir.

II — BÖLGELEŞTİRME ÇALIŞMALARININ TABİATI

IV. Planın icra dilimleri tecrübesi gösterdi ki, bölgeleştirme, oldukça büyük güçlüklerle rastlanan yirmi bir bölgede yapılan çalışmalar bakımından kompleks bir faaliyet, yeknesaklık ve sentez teşkil ediyordu. Bu güçlüklerin hatırlatılın asından sonra, faydalanılacak muta ve usuller bakımından yeteri kadar vazıh olan ve öncelikle yapılması gereken çalışmalar üzerinde ısrarla durmak lâzımdır.

A — UMUMİ VASIFLARI

Plânda bölgesel İktisadî inkişaf hedeflerini tespit etmek için, prensip olarak bir taraftan iktisadın ana kolları, diğer taraftan bölgeler arasında dengeli inkişaf şartlarını tespite yönelmiş iki tip çalışma neticesini karşılaştırmak lâzım gelecektir. Bu mukayese, sektörler arası muvazeneyi temin eden millî kadronun bölgeleştirilmesini ve bölgeler tarafından tahakkuk ettirilen çalışmaların buraya dercini gerektirir.

Fakat dört plân tecrübesinden sonra, sektörler arasındaki münasebetlerin tahlili bölge içi bölgeler arası bağlardan ve faaliyet birliğinden daha ileridir; sektör ve bölge çalışmaları arasında yapılabilen bu bağlantının hangi noktada olduğunun tayini de şimdiye kadar mümkün olmamıştır.

Ayrıca, millî seviyede yapılan politik ve idari faaliyetler arasındaki farklılıklara bölgesel ve mahallî kademelere tevdi edilen salâhiyetler bizzat plânlama metodlarına girmektedir. O halde millî plânlama, umumi muvazeneyi tayin ederek ve sektörlerin ana hedeflerini seçerek İktisadî ve İctimaî inkişafın umumi istikametini tespit

eder; bölge plânlaması bu umumi istikametlerin ülke üzerinde müşahhas bir surette nasıl tahakkuk etmesi gerektiğini inceler. Bazıları zaman içerisindeki gelişme şartlarının tetkikine, bazıları da mekân içerisinde İktisadî inkişafın güçlük ve imkânlarının tahliline tevcih edilmiş faaliyet grupları arasındaki münasebet halâ iyi anlaşılamamaktadır.

Bu güçlükler, V. Plânın hazırlık çalışmalarına başlanması anında noksan tahmin edilmemelidir. Bunlar her şeyden önce, dikkatin IV. Planın icra dilimleri dâhilinde tetkik edilmiş olan ve faydalanılması mümkün bilgilerin büyük bir kısmının bölgeleştirme ile tanzim olunacağı ve böylece millî planın hazırlanmasında en büyük menfaatin sağlanacağı istihdam ve kolektif teşhizatlar sahasında toplanmasını gerektirmektedir. Fakat onlar bölge itibarıyla yapılacak çalışmaların tetkikini fazla sistemli bir tarzda tespit etmemek temayülündedirler; keza bir bölgenin bazı faaliyetlerine veya bazı kısımlarına mahsus olanlarla, millî plân çalışmaları serisi dâhilinde tam olarak yapılmakta bulunan demografik veya ekonomik etütler bu bölgeye has meselelerin tahliline ışık tutmakta iseler ihmal edilmemelidirler.

Bu sebeple, V. Planın bölgeleştirilmesi metodu çok pratik olmalıdır. Umumiyeti IV. Plânda olduğu gibi, bu metot merkezî idareler tarafından teşkil olunmuş ana kadro ile birlikte, teklif veya müşahedelerin bölgeler itibarıyla yapılmasından ibaret olacaktır.

Bölgeleştirme kadrosu bilhassa rakamlandırılmış bilgileri ihtiva edecektir: geçmişe ait istatistik bilgileri (nüfus sayımı neticeleri, İktisadî muhasebe bilgileri, amme yatırımlarına ait rakamlar, vs.) ve planın bitim tarihine (1970) veya plân süresine (1966 — 1970) ait görünüşler.

Bölgelerde takip olunan çalışmaların sentezini yapmak için, bu kadro ayrı zamanda müzakere zeminine elverişli olmak bakımından yeteri kadar vâzih ve plân hazırlık süresi boyunca tetkik ve tatbik olunabilmesi bakımından da yeteri kadar elâstikî olmalıdır.

B — İSTİHDAMA VE İKTİSADÎ GELİŞMEYE AİT ETÜDLER

IV. Plânın icra dilimleri tecrübesi gösterdi ki, bölge seviyesindeki İktisadî inkişaf görünüşlerinin teşkili, bölge ere temin olunan istatistik malûmatın ıslahını gerektirmiştir.

V. Plân için bölgelere gönderilecek bilgiler, her biri millî mutaların bölgeleştirilmesinden ibaret bulunan kaynak ve hedeflerin temelini teşkil edecektir.

I) Temel Kaynaklar: Mazideki

Gelişme ile ilgili Bilgiler

Temel kaynaklar fizikî ünite veya kıymet itibarıyla ifade olunacaktır. Bundan maksat, son nüfus sayımı neticesinden çıkan ve umumi nüfusa (yaş ve cinsiyet), faal nüfusa (faaliyet kolu ve cinsiyet itibarıyla bünye), eğitimle ilgili nüfusa ait demografik mutalardır. 1962 nüfus sayımından çıkartılan bilgiler 1964 ün ilk altı ayı esnasında mahallî mercilere gönderilecektir.

İktisadî mahiyetteki istatistik bilgiler de, imkân dâhilinde, bölgelere gönderilecektir. Bu bakımdan INSEE (Institut Natonal de la Statistique et des Etudes Economiques: Millî İstatistik ve İktisadî Etütler Enstitüsü) yirmi bir bölgede millî İktisadî muhasebenin geliştirilmesine çalışmaktadır. Bu ise, hâsıl olan neticelerin ehemmiyetinin ne olacağının ve bunlardan hangi tarihten itibaren faydalanılabileceğinin tespitinin şimdilik mümkün görülmediği yeni bir çalışmadır.

Mahallî merciler, kendilerine verilecek istatistik malûmat üzerine, geçmişle ilgili olarak aşağıda zikredilen etütlerden istifade edeceklerdir:

— Son seneler6 ait bölgesel inkişaf şartlarını daha iyi tanımakta (prensip olarak 1954 ve 1962 nüfus sayımları arasında);

— istihsal sektörleri için plânın ilk senesi olan 1962 de bölgenin durumunu belirtmekte;

— 1963 ve 1964 teki tadilâtı tahmin etmekte.

İstihdam mevzuuna gelince, önümüzdeki aylarda aşağıda zikredilen etütleri yaptırmak üzere hususi bir not Plân Umumi Komiserliği tarafından bölge yetkilileri için hazırlanmış olacaktır:

1) 1954 -1962 devresine ait istatistik araştırmaları:

— 1954 -1962 devresi boyunca, faaliyet branşı ve cinsiyet itibarıyla istihdamdaki gelişme;

— Sınai faaliyetlerde: bölge teşebbüslerinin «bizatihi gelişmesi»nden hâsıl olan fiilî değişiklikler ve «dış tesirler» e tabi olan büyümeler;

— Tesislerin büyüklüğüne göre istihdamdaki inkişaf.

2) Her bölgede tespit edilen inkişafın izahı denemesi:

«dış tesirler» le ilgili tesis amilleri ve güçlükleri;

— Alâka11 braşların heyeti umumiyetiyle mukayese edilen mahallî teşebbüslerin gelişmesiyle ilgili hususiyetler;

— «Güdümlü faaliyetler» in inkişaf amilleri.

3) 1962 nüfus sayımından çıkartılan bilgilerin açıklanması:

— 1963 te kaydedilen inkişaf ve 1964 için mümkün olan değişiklikler;

— Branş itibariyle inkişaf ve tesisle ilgili bugünkü güçlükler.

Bilhassa ziraî istihdam, işgücünün ihtisaslaşınması ve kısmen kullanılan kadın işgücü mevzularında, etütlerin takibi bakımından, mütemmim bilgiler verilmiş olacaktır.

2) İktisadî Gelişmenin Bölgesel)

Hedeflerine Ait Etütler

1970 e kadarki İktisadî gelişme hedefleri, millî seviyede yürütülecek çalışmaları V. Plân için mevzu yapacaklardır. Bin netice, Fransız iktisadiyatının 1970 için düşünölen ana hedeflerine bölgeleştirme ile ulaşılacaktır. Esas itibariyle maksat, her bölge ve her komün birliğı için nüfusla (umumi, faal, eğitim) ilgili demografik görünüşler ve işgücü ihtiyacıyla ilgili tahminler olacaktır. İstihsal hedeflerinin bölgeleştirilmesi ise, elan girişilmiş bulunan millî muhasebenin geliştirilmesi çalışmalarının neticesine ve bölge tahminlerinin yapılmasından sağlanacak imkânlarla bağılıdır.

Merkezdeki yetkililerce bu şekilde hazırlanan bilgiler, çalışmalarının başlangıcında kendileri için zaruri ilk elemanlara çabuk tasarruf edebilmeleri nispetinde, bölgelere devamlı olarak gönderilecektir. Umumi, faal ve eğitime ait nüfusla ve istihdamla ilgili bölgeleştirilmiş hedeflerin ilk elemanları, 1964 için bu şekilde ulaştırılabilecektir. Bu elemanlar, ana hedeflerin Parlâmento tarafından

tasvibinden sonra ve hükümetin V. Plânla ilgili bütün talimatları tanzim edebilmesi üzerine tamamlanacaktır.

Kendilerin0 gönderilecek olan istatistik bilgiler üzerine, bölgelerin V. Plân hazırlıklarına iştiraki, ülkede (bölge seviyesinde, hatta arızî olarak bazı nüfus toplulukları seviyesinde) Fransız ekonomisinin 1970 teki durumunun açıklanması istikametinde olmalıdır.

Bölgelere gönderilecek olan bu bilgilerden bazıları, millî seviyede yapılan tahmin veya faraziyeleri tashih etmek için lüzumlu elemanlara sahip olmayan bölgelerin hususiyetleri sebebiyle, tadil edilemeyecektir; faal nüfusla ilgili bazı demografik mutalar bakımından bu böyledir; fakat bölge yetkilileri, bu tahminlerin esası hakkında, millî hedefin bölgesel neticelerine uygun bilgiler vereceklerdir.

Bilâkis diğer mutalar, meselâ işgücü ihtiyacıyla ilgili olanlar, sadece ehemmiyet sırasını tespit etmek ve büyük tahmin hatalarından kaçmamak için, yalnız gösterici olarak temin olunacaktır; o halde maksat, bu bilgileri tashih etmek üzere, bölge seviyesinde etütler yapmak olacaktır. O halde bu düzeltmelerin yapılması için, bölge çalışmaları millî seviyede istifadeyi sağlayan usullere göre yürütülecektir.

Bölge yetkilileri, prensip olarak branş itibariyle mevcutların inkişafı hakkında işgücü komisyonu tarafından yapılacak etüde muhtelif şakulî komisyonlarla birlikte iştirak edeceklerdir. Bu etüt, 1966 -1970 devresi esnasında istihdam arz ve talebinin mukayesesine teveccüh edecektir.

Esas itibariyle bölge seviyesinde takip olunan maksat, millî seviyede teşkil olunacak istihdam arzı (yani teşebbüslerin işçilik ihtiyaçları) görünüşlerini tetkik etmektir. Bu bakımdan bölgeler, branş itibariyle 1970 e kadarki istihdam hedefleri hakkında yapılan çalışmaların neticesine bağlı olacaktır. Onlar bölgeye has muhtelif inkişaf amillerini (yeni tesisler, mevcut faaliyetlerde değişiklik, vs.) göz önünde bulundurarak bu hedeflerin belirtilmesini ve açıklanmasını mümkün kılabilecek her türlü bilgiyi Plân Umumi Komiserliğinin0 ulaştıracaklardır.

Fakat bölgesel tahlil bölge için istihdamın genel muvazenesinin tetkikiyle sınırlandırılmayacak ve aşağıda zikredilen meseleler hakkında hususi bazı araştırmaları da gerektirecektir:

— Günümüzden 1970 e kadar, büyük muvazenesizlikler bulunan mahallerin tespiti;

— Bazı faaliyetlerde (meselâ bölgede tahakkuk ettirilecek amme yatırım programlarıyla birlikte inşaat ve umumi çalışma kollarında) mahallî istihdamda rastlanabilen güçlüklerin tetkiki;

— Bilhassa ziraat sahasında, meslekler arası göçlerin tetkiki;

— Kadınların çalışmasıyla ilgili millî faraziyeler kadrosu dâhilinde kadın faaliyetlerinin etüdü.

Bütün imkân hudutları dâhilinde, meslek ve vasıf itibariyle istihdamın müstakbel inkişafını tetkik etmek muvafık olacaktır. Branş itibariyle kalifiye işçilik ihtiyacının bilinmesi, teknik tedrisat ve meslekî formasyon bakımından büyük fayda sağlamaktadır.

Geliştirilmiş bölgesel millî muhasebenin hususî yatırım sahasında yeterli bilgi vereceği tahmin edilmemektedir; bu sahadaki bölgesel etütler büyük güçlüklerle maruz kalmaktadır ve buna ancak bazı mevzîî noktalarda ve Modernleştirme Komisyonlarının talebi üzerine faydalı bir surette girilebilecektir.

İstihsal mevzuunda ise, istihdama ait olanları tamamlayan etütlerin yapılması dikkate alınabilecektir. Maksat rakamlandırılmış mutaların tam ve sistematik bir tetkikine girişmek olmayacaktır; istihsaldeki gelişme hedeflerini aydınlatmak için, bölgeler bazı sektörlerin etüdü üzerinde durarak, adet veya vasıf itibariyle hususi bilgiler toplayacaklardır.

İstihdam ve istihsale ilgili olan bu çalışmalar, daha ziyade bölgedeki İktisadî çevrelerin ana kolları ait tahminlerin müştereken yapılmasına iştiraklerini ve İktisadî inkişaf şartlarını daha çok dikkate almalarını sağlamalıdır. Bunun için, başlangıçta sanayi ve ticaret olarak bir bölgeyi karakterize eden ana faaliyetler veya bazı İktisadî güçlükler üzerinde ısrar ederek, bilhassa muayyen meselelerin tetkikini teşvik etmek uygun olacaktır. Hedef, meselâ istihsal bünyelerinin değişmesi ve tali derecedeki müteahhitlik faaliyetlerindeki gelişmenin ticarileşmesi, ihracat imkânları, istihale veya modernleştirme çalışmaları ve yeni sınaî faaliyetlerin tesisi olabilecektir. Bunlar, plânlama çalışmaları münasebetiyle bir tetkikat ve tefekkür faaliyetinin son derece faydalı olacağı ve bilâhare zaruriliği kabul edilen istihsal faaliyetlerine girişilmesini sağlayacak olan mevzulardır.

Bölge pazarının temin ettiği imkânların tetkiki, bazı branşlarda, hususiyle inşaat sanayiinde ve amme faaliyetlerinde faydalı bir şekilde yapılabilecektir. İdare ve sanayi olarak her bölge için son senelerdeki inşaat ve sivil mühendislik harcamalarına ait tahminler yapmış olan ve halen bu branştaki faaliyet tahminleri ve bölgeler itibariyle mahsulün istihlâki mevzuunda oldukça derinleştirilmiş etütlerin yapılmasını sağlayan Enformasyon ve İktisadî Tahminler Bürosu tarafından enteresan bir tecrübe yapılmıştır.

İstihdam ve istihsal hakkında şimdiden birçok bilgiler edinen meslekî teşekküllerin iştirakiyle öncelikle yapılan çalışma ve araştırmaları boş yere uzatmamak için, prensip olarak, sanayicilerle ilgili her türlü sistematik anketten kaçınmak uygun olacaktır.

Ziraat mevzuundaki V. Plân çalışmaları istihsalin tanzimine, fiyatlara ve pazarların teşekkülüne ait kararların bundan sonra Avrupa seviyesinde telâkki edileceğini dikkate almalıdır. Fakat istihdamı, teşkilâtı ve teşhizatı ihtiva eden esaslı bazı meseleler halâ sadece millî kararlara bağlı kalmaktadırlar; bu meselelerin müessir bir surette tetkik edilebilmesi için, millî plân çalışmaları mahallî zaviyeden yapılan tahlillerle tamamlanmalıdır. Bugün bölge yetkililerinin iştirakiyle, fikir teatisin6 mevzu olacak bir sualin Ziraat Plânı Komisyonu kadrosu dâhilinde hazırlanması derpiş olunmaktadır.

C — AMME YATIRIMLARINA AİT ETÜDLER

Amme yatırım programlarıyla İktisadî inkişaf hedeflerinin tetkiki birbirine sıkı bir surette bağlı olmalıdır. Ayrıca bu tetkik, İktisadî İctimai ekipmanların toplu bir görünüşünü muhafaza ederek, ayrı tabiattaki hususi yatırımların (umumi hastaneler ve hususi klinikler, umumi ve hususi eğitim müesseseleri) tetkikinden tefrik edilmemelidir. O halde, bölge seviyesinde lüzumlu olan bilgilerin koordinatör vali tarafından derlenmesi ve müteakip safhada da bütün tekliflerin bölge seviyesinde birleştirilmesi zaruridir.

Plân hazırlığının muhtelif safhalarını takibe imkân verecek birçok merhaleler tefrik edilecektir: önce mevcut teşhizatın tahlili ve umumi ihtiyaçlara ait etüt, sonra ferdileştirilmiş faaliyetlerin mahallileştirilmesine ve tercih sırasına istinat edecek umumi bir program yapılması.

1)Teçhizatların Bugünkü Durumlarının Tahlili

IV. Plânın icra dilimleri tecrübesi ve bütçenin bölgeleştirilmesi, evvelki yatırımlarda belirli bir artış miktarı tatbik edilerek yapılmış her nevi kredi dağıtımının ancak ahenksiz durumların muhafaza edildiğini göstermiştir; bu bakımdan, bölge itibarıyla nüfus ihtiyaçları ve İktisadî ve İçtimai inkişaf icapları dikkate alınarak tahakkuk ettirilecek ekipmanların doğru olarak tahminini sağlayan bir usulün, V. Plân için yürürlüğe konulması muvafık olur.

Alâkalı idarelerce verilen hususi bilgiler, mevcut teçhizatın genişlik ve kalitesinin tayinine, ulaşılabilecek teçhizat seviyesinin tahminine yönelmiş anketleri gerektirmektedir.

Bu anketler, bir taraftan IV. Plândaki amme teçhizat programlarının yürütülmesiyle ilgili olarak yapılan etütlerden, diğer taraftan daha önce tatbik sahasına konulmuş olmaları halinde, il teçhizat komisyonları tarafından girilmiş çalışmalardan istifade edebileceklerdir. Bu anketlerden sonra, modernleştirme komisyonları plân hazırlık müddetine ve istifade edilebilen bilgilere uyduğu nispette, mevcut veya muhtemel bazı servis tarihlerini (1960, 1965, vs.) belirtmeye yarayan durum göstergelerini tesise çalışacaklardır.

Bu durum göstergeleri, tabiatıyla, her kategorideki teçhizatın hususiyetlerine adapte edilecektir. Yol mevzuunda olduğu gibi, rantabilitenin tahminine yarayan İktisadî muhasebenin tatmin derecesi, yekûn rantabiliteye göre izah edilebilecektir. Diğer hallerin ekserisinde durum göstergeleri şu hususları ihtiva edebilecektir:

- Ekipmanların bugünkü «park» durumu ve yaşı;
- Ekipmanların «devamlılığı»: yani halen faydalananlarla istikbalde faydalanacaklar arasında müddet olarak münasebet;
- «Bu ekipmanlardan faydalanma» veya işgal edilmiş memuriyetlerle münhal bulunanlar arasında müddet olarak münasebet.

Bu kıstaslar tatmin derecesini, yani mühim ekipmanlar tarafından ammeye tahsis olunmuş servislerin miktar ve vasfını idare ettirmek veya arttırmak için zaruri ekipmanların tanzimini sağlayacaklardır. Bunlar, milletçe ulaşılmış seviyeye nazaran bölgenin durumunu tayin edebilmek üzere, bölge otoritelerine ulaştırılacaktır.

2) Teçhizat Programlarının Yapılması

Teçhizat programlarının yapılmasına, ancak ana hedeflerin Parlâmento tarafından tasvibinden sonra başlanabilecektir; böylece V. Plânın hedefleri anlaşılacak ve bilhassa 1966 - 1970 devresi için tahakkuk ettirilecek büyük yatırım kategorileri arasındaki tercih sırası tespit olunacaktır.

Bölge yetkililerinin rolü, bu sahada kendilerine verilecek talimata tevfikân Parlâmento tarafından yapılan tercih hudutları dâhilinde ve bölgesel amme teçhizatına taallük eden hususta, arzu edilen inkişafın ana hatlarını tespit etmek olacaktır. Bunun için bu notta tespit edilen tarih sırasına göre, bölgenin İktisadî inkişafına ait umumi görünüş kadrosu dâhilinde amme yatırım programlarına verilecek ana istikametler hakkında her koordinatör vali tarafından bir raporun verilmesi ve Modernleştirme Komisyonunun bu rapordan faydalanması derpiş olunmaktadır.

Bilhassa ferdileştirilmiş faaliyetlerin tayinini ihtiva edecek elan amme yatırımlarının bölgeleştirilmesi, bu yatırımların heyeti umumiyesinin bölgeler arasındaki değerlendirilmeye millî seviyede mevzu oldukları andan itibaren, tahakkuk edebilecektir. Şu hale nazaran, bölgeler arası dağılımın mevsimsiz olarak dondurulmasından kaçınmak lâzım gelecektir: «tahsisler»in vakitsiz yapılması yatırım ve bölge kategorileri arasındaki transferlere imkân vermek için gerekli «elastikiyet» kaybettirecektir.

IV. Plânda olduğu gibi, amme yatırımlarının üç kategoride tasnifi, merkezi idarelerle bölgesel veya mahallî otoritelerin salahiyetlerini belirtmeyi sağlayacaktır.

Şimdiden işaret edebiliriz ki, amme yatırımlarının yetersiz bir şekilde hazırlanmış kriterlere (bölgelerin umumi nüfusu misalinde olduğu gibi) göre dağılımı ülkenin tanzimi politikasının hedeflerine aykırı olacaktır; bu hal fiilen öncelik tanınmış faaliyetlerin zararına olarak haksız talepleri cesaretlendirecektir. Bunun için, yatırımlara, bilhassa istihsale ilgili olanlara ait kararlar, İktisadî gelişmeye dair derinleştirilmiş etütlerle aydınlanmalıdır.

Nihayet, zaruri adaptasyonlar mahfuz kalmak şartıyla, icra dilimlerine (askeri gayrimenkul yatırımları, yetişkinlerin meslekî for-

masyonu, sulara karşı korunma, idare binaları, vs.) dâhil edilemeyen yatırımlardan bazılarının bölgeleştirilmesine girişmek uygun olacaktır.

3) Şehir Programları

Şehirlerin modernleştirme ve teçhizat programlarının yapılması, bazı ölçülere göre, diğer animle yatırımlarından farklı bir tarzda tahlil edilmeleri gereken hususi birtakım meseleleri ortaya koymaktadır. Plân Umumi Komiserliğinin özel bir notu V. Plândaki şehir programlaştırılması metotlarını ve aşağıdaki hususlar nazara alınarak bölgeleştirme ile münasebetlerini tayin edecektir:

— Bır taraftan, diğer şehir teçhizatları henüz uzun vadeli programlara malik olmasalar bile, büyük şehir toplulukları için hususi bir notun mevcudiyeti;

— Diğer taraftan, şehir programlarıyla, bilhassa şehir banliyösü hakkında yeni başlamış olanlarla ilgili etütlerde kaydedilen ilerlemenin bugünkü durumu.

4) Yatırımların Mahallî Finansmanına Ait Etütler

Amme yatırımlarının mahallî finansmanı hakkında son yıllarda yapılan etütlere bilhassa işaret etmek lâzımdır. Bunlar amme teçhizatını finanse etmek maksadıyla ortaya konulabilecek kaynaklarla ilgili V. Plân kararlarını aydınlatmak bakımından hususi bir ehemmiyeti haizdirler. Koordinatör defterdarlar tarafından bazı iller arası konferanslar nezdinde şimdiden girişilmiş bulunan tecrübeler meyanında, bilhassa aşağıda zikredilen hususlarda, geçmişe ait etütlerin yapılması mümkün olabilecektir:

— Muhtelif teçhizat sektörlerinin finansmanında ve ön finansmanında mahallî idarelerin rolü;

—IV. Plân boyunca bu idarelerin borçlanması;

— idarelerin nüfus itibariyle vazifeleri ve mükellefiyet kapasiteleri;

— Demografik gelişmesi büyük olan şehirlere ve büyük şehir topluluklarına ait özel görünüşler;

- Ekipmanlara Devlet veya mahallî idareler tarafından tahsisat verilmesi halinde, ammeye ait olmayan organizmaların vazife sahalarına giren kısmın finansmanı;
- Devlet veya mahallî idareler tarafından tahsisat verilmeyen amme karakterindeki yatırımların finansmanı;
- Tahsisat veya istikraz dışında diğer vasıtalarla teçhizatlarını finansmanı (bilhassa iskân ve sanayi; (bölgelerinin tanziminde inşaatçıların iştiraki, amme servislerinin değerinin tespiti, vs.).

III— RÖLGELEŞTİRME ZAMANI

Aşağıdaki takvim, Parlâmentoca önce ana hedeflerin, sonra plân metni üzerinde müzakerede bulunacağı içtîma devrelerinin tespit edilmesini teminen, muvakkaten yapılmaktadır.

A — ANA HEDEFLERİN TESBİTİ

Birinci safha Parlâmentonun tasvibine sunulacak ana hedeflerin hazırlanmasıyla yürürlüğe girmektedir.

Bu ana hedeflerin bölgesel görünüşleri, Ülkenin Tanzimi Millî Komisyonun etütlerinden ve modernleştirme komisyonlarının ilik çalışmalarından itibaren merkezî otoritelere (INSEE, Plan Umumî Komiserliği, Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Delegasyonu) tereddüp eden etütleri mevzu yapacaklardır.

Ana hedeflere ait etütler, bölgesel faaliyet daireleri kadar geniş coğrafi bir kadro dâhilinde yürütülmeli ve her şeyden önce Parlâmentonun tetkikine tabîi tutulmalıdır. Bunun için, usulün bu safhasında, onları bölgelerde resmî bir danışma mevzuu yapmak mümkün olmayacaktır.

Mamafih, bölge planlarının ve IV. Planın icra dilimlerinin hazırlanması için daha önce yapılmış çalışmalardan bu ilk safha boyunca da faydalanılmaktadır; bunlar bölge temsilcilerinin de iştirak ettikleri ülkenin tanzimi millî komisyonu tarafından yapılmakta olan uzun vadeli etütlerle tamamlanmaktadır.

B — PLANIN HAZIRLANMASI

Bölgeleştirmenin en mühim, fakat en mudil safhası ölüp farklı tabiattaki çalışmaları ihtiva edecektir.

1) Suallerle İlgili ilk Çalışmalar:

Plan hazırlığı çakışmalarından bazılarına ana hedeflerle ilgili Parlâmento görüşmelerinden önce başlanacaktır; fakat maksat sadece «suallerle ilgili çalışmalar» olacaktır; merkezî idareler veya modernleştirme komisyonları tarafından tevcih edilmiş belli sorulara cevap vermeyi mümkün kılan İdarî anketler veya geçmişe ait etütler, verilen bilgilerin tamamen mütecanis olması ve millî plân çalışmalarına eksiksiz dâhil edilmesi için muhtelif kademelerle irtibat halinde olacaklardır.

2) Hususî Etütler

Mahallî mercilerin ve bilhassa iller arası konferanslarla bölgesel İktisadî gelişme komitelerinin, istihdam ve istihisalle ilgili olarak yukarıda bahsi geçenler gibi bölgenin bazı İktisadî inkişaf görünüşleri üzerinde 1964 ten itibaren hususî etütler neşretmeleri şüphesiz ki zaruri olacaktır. Fakat bu etütlerin planının hazırlanmasında fayda sağlayabilmek için, tatminkâr usullere göre yapılmış olmaları gerekmektedir. Koordinatör valiler, metotlarının millî bir tetkik mevzuu yapılabilmesi ve bazen da finansmanlarının tetkik edilebilmesi bakımından bu etütlerin programını Plan Umumî Komiserliğiyle Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Delegasyonunun tasvibine sunacaklardır.

3) Talimatlarla İlgili Çalışmalar:

Bölge Raporunun Hazırlanması:

Ana hedeflerin Parlâmento tarafından tasvibinden sonra, hükümet modernleştirme komisyonlarıyla mahallî otoritelere verilmiş talimat dâhilinde, plân hazırlıklarının takip olunabileceği esasları tespit edecektir.

Bölgelere gelince, bölgeye ait planın en mühim taraflarını birleştiren ve bölgesel istişareden geçirilecek olan bir sentez raporunun hazırlanması maksadı takip olunacaktır.

Bölge raporunun hazırlanması, aşağıdaki hususları tanzim edecek olan koordinatör valiyeye tereddüp edecektir:

— 1970 teki nüfusla ve istihdamla ilgili hedefler;

— Modernleştirme komisyonlarının ilk çalışmalarının ve Ülkenin Tanzimi Millî Komisyon etütlerinin muvakkat bir sentezi;

— Mümkün olduğu takdirde, alâkalı bakanlıkların işbirliğiyle, modernleştirme komisyonları tarafından teşkil olunan ve kolektif teçhizatları ihtiva eden durum göstergeleri;

— Belgede yapılan bütün etütler.

Bölge raporu, icmalen ve sınıflandırılmadan aşağıda işaret olunan ilk: kısmı ihtiva edecektir:

I— Bölgenin iktisadi hedefleri:

—Umumî, faal ve eğitim olarak nüfus tahminleri,

—Ana İktisadî faaliyetler ol arak ve bölge itibariyle istihsal ve istihdam görünüşleri,

— Yeni tesislere ait tahminler (mahallileştirme ve faaliyetler),

— Dikkate alınan tasviyeler ve tedbirler;

2 — Arzu edilen gelişmenin amme teçhizatlarını ihtiva eden umumî karakteristikleri.

Bu dokümanda ancak bu programların umumî karakteristikleri zikredilecektir (muhtelif ekipmanların durumu, tercihli yatırımların tipleri, v. s.); çalışmaların mahallileştirilmesi ancak istisnâ olarak yapılabilecektir.

4) Bölgesel Danışma:

Koordinatör vali, belirtilecek bir usule göre, daha sonra bölgesel istişareye mevzu yapılacak olan raporun hazırlanmasında memurların, meslekî ve sosyal muhitlerin ve idarelerin sıkı bir işbirliği yapmalarına çalışacaktır.

Bölge raporları müteakiben Plan Umumî Komiserliğine, Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Delegasyonuna ve salâhiyetli idarelere gönderilecektir.

Planın bölgesel inkişafı ile ilgili bölümünün yazılması maksadıyla millî bir sentez raporu hazırlanacaktır.

C — PLANIN BÖLGESEL DİLİMLERİNİN TEŞEKİLİ

Planın nihaî oylanmasından sonra, bölge itibariyle İktisadî hedefleri ve amme yatırım programlarını tespit edecek olan V. Planın bölgesel; dilimlerinin teşkili mümkün olacaktır.

Bu bakımdan bakanlıklar, Plan Umumî Komiserliğiyle Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Delegasyonunun iştirakiyle millî karakterdeki faaliyetleri (üniversiteler, otoriteler, vs.) bildirecekler ve bölgesel veya mahallî karakterdeki yatırımlar mevzuunda bölge itibariyle umumî malî külfeti tespit edeceklerdir.

Koordinatör valîl er tekliflerini bu kadro dâhilinde yapacaklardır; bölgesel veya mahallî karakterdeki başlıca çalışmalar öncelik sırasına göre ferdileştirecek Ve tasnif edilecektir.

Muhtelif faaliyetlerin tahakkukunun teknik şartları ve mahallî mütemmim finansmandaki tadilat bilhassa tetkik olunacaktır.

İller arası Konferans tarafından tetkikinden ve yetkileri kanunlarda belirtilecek Bölgesel Danışma Teşkilâtının mütalaasından sonra, bölgesel dilimler Plan Umumî Komiserliğine, Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Delegasyonuna ve salâhiyeti bakanlıklara gönderilecektir.

Bu çalışmaların sentezi bölgesel faaliyet ve ülkenin tanzimi meseleleri bakımından Bakanlıklar arası Komitenin tasvibine sunulacaktır. Bölgesel dilimler, yıllık bütçe varidatının tespiti esnasında her sene müzakere mevzuu olacaktır.

IV — ÇALIŞMALARIN ORGANİZASYONU:

V. Planın bölgeleştirilmesi çalışmaları, aşağıdaki hususlar nazarı itibara alınarak, ayrı zamanda millî Ve bölgesel seviyede yürütülecektir.

A — MİLLÎ SEVİYEDE KOORDİNASYON

Bölgeleştirmeye atfedilecek ehemmiyet, her sektörün meselelerine iyice intibak ettirilecek ve şakulî komisyonların millî çalışmalarında karışıklıklara sebebiyet vermesi mümkün olan ağır ve zorlayıcı usullerden kaçınılacak tarzda olmalıdır. Fakat ayrı zamanda,

müşterek prensiplerin muhtelif sektörlerde uygulanabileceği tarzda yapılmalıdır.

Bölgesel veya mahallî kademelere gönderilecek bütün bu bilgiler, aralarında çok sıkı bir bağ olan salâhiyetli merkezî idarelerle Plan Umumî Komiserliğinin; planda derpiş olunan tedbir ve programların yıllık icrasına nezaret ederek bölgesel gelişme politikasını takiple muvazzaf Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Delegasyonu ile işbirliği yapmalarıyla edilebilecektir.

Alâkalı bütün idareleri birleştiren Bölgesel Planlar Komitesi, bakanlıklar arasında gerekli koordinasyonu temine çalışacaktır. Daha sonra açıklanacak bir usule göre, bilhassa bölgeleştirmenin umumi meselelerini tetkik etmek, onları millî seviyede olduğu kadar bölgesel seviyede tatbik sahasına koymak ve muhtelif sektörlerde uygulanan usullerin ahenkleştirilmesine nezaret etmek rolünde olacaktır.

Amme yatırımlarının millî, bölgesel veya mahallî karakterdeki faaliyetler olarak tasnifi, IV. Plân tecrübesi boyunca yapılmış tatbikatın yeniden tetkikiyle vücuda getirilecektir.

B — MODERNLEŞTİRME KOMİSYONLARININ ROLÜ

Modernleştirme komisyonları üç tiptir:

«Sektörl erle ilgili» denilen ve istihsal dalları mevzuunda salâhiyeti komisyonlar (ziraat, esnaf, tetkik bürolar, inşaat ve umumi çalışma, yakıt maddeleri, kimya, ticaret, enerji, ziraî ve gıda sanayi, istihale sanayii, madenler ve demir haricindeki metal, deniz balıkçılığı, demircilik, turizm komisyonları) ve (posta ve telekomünikasyon, radyo difüzyon ve televizyon, nakliyat komisyonları) ;

—Bütçe mevzuunda, gelecek yıllara sâri amme teşhizat programlarını teklif etmekle muvazzaf salâhiyetli komisyonlar (posta ve telekomünikasyon, radyo difüzyon ve televizyon, nakliyat komisyonları) ve (su, kültürel teşhizat, sağlık ve sosyal yardım teşhizatı, eğitim teşhizatı, üniversite ve spor, şehir teşhizatı, mesken, İlmî araştırma komisyonları);

— Ufkî komisyonlar (umumi iktisat ve maliye, el sanatları, istihsal, deniz aşırı vilâyetler komisyonları, Ülkenin Tanzimi Millî Komisyonu) .

Ülkenin Tanzimi Millî Komisyonu hususi bir yer işgal eder Şubat 1963 te teşekkül eden bu komisyon, netice itibariyle plânın ana hatlarının tayinine yardım edecek olan ülkenin tanzimi hakkında, son aylarda uzun vadeli yeni etütlere girişti.

Bu komisyon 6 çalışma grubunu ihtiva eder:

No: 1 — İnkişafın ve tanzimlin umumi ve bölgesel görünüşleri,

No: 2 — Ülkenin sınaî tanzimi,

No: 3 — Kır sahasının tanzimi,

No: 4 — Servisler sektörünün tanzimi,

No: 5 — Şehir çevresi,

No: 6 — Muhaberat,

Diğer modernleştirme komisyonları 1964 ün ilk aylarından itibaren birleşecek ve müteakiben farklı kategoride iki çalışma yapacaklardır:

—Birinci safhada takip olunacak maksat, bir taraftan inkişaf hedefleriyle istihdamın tevzii hakkında 1964 Haziran ayından itibaren yapılan muhtelif tahmin unsurlarını sağlayarak Parlâmentoya sunulacak dosyayı hazırlamak; diğer taraftan plânın tam manasıyla hazırlanmasına hizmet edecek Olan «sualler üzerinde bir çalışma» olacaktır.

—1964 ün nihayetinden itibaren başlayan ikinci safhada, plânın yazılmasına yol açan «talimatlar üzerinde bir çalışma» olacaktır.

Birinci safhadan itibaren, komisyonlar bilhassa yeni İktisadî faaliyetlerin mahallileştirilmesi amillerini tetkik ederek, ülkenin tanzimi ve bölgesel faaliyete ait suallere cevap verecek durumda olacaklardır; fakat tam manasıyla bölgeleştirme çalışmalarına ikinci safhada girişilecektir.

Bazen bir raportör, hatta bir çalışma grubu tayin edilecek ve hususi olarak bu işle vazifelendirilen her modernleştirme komisyonu salâhiyet sahası dâhilinde bölgeleştirmeden mesul olacaktır.

C—BÖLGE SEVİYESİNDEKİ ÇALIŞMALARIN ORGANİZASYONU

a) Hukukî Kadro

Hazırlanmakta olan reform tatbiki konulmadıkça, bölgesel inkişaf komiteleriyle Ve memurlarla münasebetlerinde bölge ve vilâyet İdarî otoritelerinin salâhiyetlerini tam olarak tayin emek mümkün olmayacaktır. Fakat takip edilen usullerin bu reforma kolaylıkla adapte edilebilmesi için, bellibaşlı hükümler bu notta dikkate alınmıştır.

Koordinatör vali, usulün ilk safhası boyunca, merkezî idarelerin ve modernleştirme komisyonlarının bölgesel ve mahallî mercilerden (bakanlık1 arın dış servisleri, meslekî teşekküller, vs.) isteyecekleri etüt ve anketleri takip edecektir.

Mamafih, dış servislerle valiler arasındaki münasebetler belirtilmelidir; bundan başka, genel müfettişin veya millî iktisat müfettişin IV. Plân tecrübesine göre plânlama çalışmalarına iştiraklerinin devam edebilmesi ve koordinatör defterdarın daha sonra şahsen malûmattar olacağı etütler mevzuunda bilgi edinmesi uygun olacaktır.

İller arası konferans, plânlama çalışmalarının bölgedeki koordinasyon merciidir. Bu bakımdan, ikinci safha boyunca bölgesel istişare mevzuu olacak dokümanları inceleyecek ve V. Plânın bölge dilimi projesini teşkil edecek olan tekliflerin hazırlanmasına katılacaktır.

b) Vasıtalar

V. Plânın bölgeleştirilmesi çalışmaları, bu işle vazifelendirilecek otoriteler gerekli vasıta ve yardımları ortaya koymadıkları takdirde, bölgelerde müessir bir surette yürütülemeyecektir.

Bölgelerin ekserisinde bulunan sentez grupları, daha şimdiden Her arası Konferans nezdinde vazife görmektedir; fakat bazı bölgeler, iştirak eden memurları (teknik sahalardaki mühendisler veya idareciler) toplamakta birtakım güçlüklerle maruz kalmışlardır. Koordinatör valinin emrinde böyle bir heyetin teşekkül ettirilmesi, bu teşekkülü kuvvetlendirecek ve istikrar getirecektir.

Keza idarelerin mahallî mesullerinin, her biri kendi salâhiyeti dâhilinde, iller arası Konferans çalışmalarını sıkı bir surette takip etmelidirler; onlar, bu şekilde keneflerine gönderilecek olan bakanlık1 ara ait bilgilerin esası üzerinde, bölgesel ve millî çalışmalar arasında devamlı bir bağ temin edebileceklerdir.

Valilerin temsilcilerinin veya vilâyet servisleri memurlarının sentez grubuna iştirakleriyle ve mahallî görev üyelerinin vilâyet teşhizat komisyonlarının çalışmalarına katılmalarıyla, bölge ve vilâyet çalışmaları arasında irtibat saptanabilecektir. Ayrıca her ilin valisinin, plânın bölgeleştirilmesiyle ilgili hususlarda merkez' idareler tarafından gönderilen hususi malûmatın muhatabı olması lâzım gelecektir.

Bölgesel İktisadî inkişaf komiteleri, istihsal merkezleri, bölge iktisat enstitüleri, ticaret ve sanayi odaları, sanat odaları ve ziraat odaları özel sektörün plânlamaya iştirakinin mümkün mertebe tam olabileceği tarzda bölgeleştirme çalışmalarına iştirak edeceklerdir.

Bu itibarla, her bölgede memurları, meslekî teşekküllerin kalifiye temsilcilerini, keza ehliyetleri bakımından bir araya gelmiş muhtelif şahsiyetleri (üniversite profesörleri, teknisyenler, vs.) birleştiren çalışma gruplarını teşkil etmek muvafık olur. Amme sektörüyle hususi sektör üyeleri arasındaki bu birlik, plânın İktisadî ve İçtimai muhitlerin iştirakiyle, bölge seviyesinde de millî seviyedeki kadar geniş bir surette hazırlanması bakımından zaruridir. Bu çalışma grupları bölgenin ana İktisadî faaliyetleriyle ahenktar olabilecektir. Diğer çalışma grupları şimdiden mevcut olan ihtisaslaşmış grupları nazarı itibara alarak, İktisadî İçtimai ekipmanlarla ilgilenenlerdir. Mahallî misyon üyeleri ekseriya muhtelif çalışma gruplarının raportörü olacaklardır.

Nihayet, her bölgede, çalışmaların yürütülebileceğe pratik şartları tetkik etmek için, Plân Umumi Komiserliği, Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Delegasyonu ve bakanlıklarla bölge yetkilileri arasında sık temaslar temin edilecektir. İşaret etmek lâzımdır ki, IV. Plânın icra dilimlerinden şimdiden çıkarılmış olan bilgilere rağmen, V. Plânın bölgeleştirilmesi, halen yetersiz olarak tecrübe edilen metotların tatbiki konulmasını ihtiva edecektir. Keza başbakan tarafından verilen bilgilere göre, fazla sistematik usullerle çalışmaları ağırlaştırmaktan kaçınarak ve iktisadın müstakbel inkişaf mın seyrim, rahatça yeniden gözden geçirmeğe elverişli hedef ve istikametleri çizmek endişesini devamlı surette muhafaza ederek, tecrübî olarak ilerlemek mümkün olacaktır.

MAHALLÎ İDARELER

TETKİKLER:

İDARENİN YENİDEN DÜZENLENMESİ AÇISINDAN BELEDİYE VE ÖZEL İDARELER

Dr. Nuri TORTOP

1. BELEDİYELERİN GÖREVLERİ:

Belediyelerin görevleri köy kanunda tespit edildiği şekilde sun'i olarak isteğe bağlı zorunlu görevler olarak sayılmıştır. Gelirlerine göre belediyeler dört sınıfa ayrılmış ve bu sınıflara göre görevler zorunlu veya isteğe bağlı olmuştur. Ayrıca belediye kanununun 15'inci maddesinin (1-39, 41-44, 47-52, 57-74 ve 76'ncı (fıkralarında sayılan görevler bütün belediyeler için zorunlu görev sayılmıştır.

Belediyelerin görevlerinde zorunlu ve isteğe bağlı olarak yapılan ayırımında göz önüne alman gelir durumu bugün önemini kaybetmiştir. Kanunun çıktığı 1930 yılından bugüne kadar para değerinde büyük değişiklikler olmuş 1/20 oranında düşmüştür. Belediyelerin sayıları ve gelirleri artmıştır. O gün için geliri 500.000 liradan yukarı olan belediyeler en iyi belediyeler olduğu halde bugün orta durumda belediyelerdir. Kanuna göre de bugün gelir durumuna göre içinden çıkamayacağı ve maddî külfeti bütçesinin çok üstünde olan bir görevi yapmak durumu ile karşı karşıyadır.

Bu bakımdan, gelire göre görev ayrımı, ileriki yıllarda para değerindeki değişikliklerin otomatik olarak nazara alınacağı bir sistem içinde faydalı olabilir.

Özetleyecek olursak belediyelere Belediye Kanunu ile verilen görevleri aşağıdaki şekilde gruplandırabiliriz.

—Bütün belediyeler için zorunlu görevler. Belediye Kanunu (1-39, 41, 44, 52, 56, 57, 74, 76)

— Geliri 50.000 lirayı geçen belediyeler için zorunlu görevler (B. K. Mad. 40,58)

— Geliri 200.000 lirayı geçen belediyeler için zorunlu görevler (B. K. Mad. 45, 53)

— Geliri 500.000 lirayı geçen belediyeler için zorunlu görevler (B. K. Mad. 46, 54, 55)

— Bütün belediyeler için isteğe bağlı görevler (B. K. Mad. 59-73)

Bütün bu görev ayırımındaki esaslara rağmen belediyeler bu esaslara uymamak zorunluğunda kalmakta, diğer yandan da esasen görevi olmayan, tamamen ticarî bir mahiyet arz eden sahalarda da faaliyet gösterebilmektedir.

2. BELEDİYELERİN ORGANLARI:

a. Belediye Meclisleri:

Belediye meclisleri 307 sayılı kanunun yayınlanmasına kadar çoğunluk sistemine göre seçilmekte idi. Bu kanunla nispi temsil usulü kabul edilmiştir. Siyasî partiler aldıkları oy miktarına göre bu meclislerde üye bulundurma imkânına sahiptirler. Yalnız üyeler partilerin gösterecekleri adaylardan ve mahalle veya semt ayırt edilmeksizin seçildiklerinden belediye meclisinde çeşitli problemleri olan çeşitli mahallelerin tam temsil edildiği iddia edilemez.

b. Belediye Encümenleri, meclisin kendi üyeleri arasından seçtiği temsilcilerden ve bazı belediye şube başkanı durumunda olan memurlardan meydana gelir. Büyük belediyelerde teşkilâtta geniş olduğu için encümene iştirak eden memur sayısı da çoktur. Küçük belediyelerde seçimle gelen üyeler encümende çoğunlukta olduğu halde kuruluşu geniş olan belediyelerde çoğunluk belediye memurlarında yani tabii üyelere aittir.

Encümenin müzakerelerinde belediye başkanının tabii üyelerinin âmiri durumunda olması dolayısıyla bu üyeler üzerinde tesirini ve gerçekten serbest düşüncelerini ve reylerini aksettirip aksettiremeyeceklerini hesaba katmak lâzımdır.

c. Belediye Reisleri:

Eski kanunumuza göre (1587) belediye Reisleri belediye meclisleri tarafından seçilmekte iken 1963 Temmuzunda çıkan 307 sayılı kanunla hemşeriler tarafından seçilmesi kabul edilmiştir. Bu sistemle belediye başkanları halka dayanan ve meclis karşısında kuvvetli bir organ olmaktadır. Bu bakımdan eskisi gibi belediye meclislerince sık sık düşürülemeyeceklerinden daha istikrarlı bir duruma kavuştukları söylenebilir.

Belediye başkanlarının aylık ödenekleri belediye meclislerince kararlaştırılır. Belediye meclisleri kanunun yeni uygulamasında ödenek konusunu, belediye başkanına olan güvenine göre bir nevi siyasi koz olarak kullanmaktadır. Duruma göre ödenęi çok sembolik olarak azaltılmakta veya çoğaltılmaktadır. Bu bakımdan belediye başkan ödeneklerinin nüfus, gelir gibi bazı kıstaslar alınarak bir kanunla dondurulması veya bir başka hal şekli bulunması uygun olur. Mehtap raporunda: «Belediye başkanlarının da fahri sayılması, hem bu makamın şeref ve itibarını daha da arttıracak, hem de belediye başkanı yanında, belde işlerinin devamlı ve uzmanlaşmış bir belediye idaresi tarafından yürütölmesini sağlayacaktır.» denilmektedir. Fikir olarak bu görüş ideal bir görüş ise de memleketimiz şartları bakımından bugün için belediye başkanlarının fahri hizmete çağrılmaları hizmetlerin lavınlıyile görölmemesi sonucunu doğurabilir. İyi yetişmiş elemanlardan kurulu bir belediye idaresi kurulduktan sonra kademeli olarak bu yola gidilebilir.

Belediye başkanlarından günümüzde pek çok hizmetler beklenmektedir. Bu hizmetler mahiyetleri itibariyle idari, teknik, şehircilik vesaire konularda onların bilgi sahibi olmalarını gerektirmektedir. Başarı nispetleri bu hususlardaki bilgi derecesi oranında artar. Onun için belediye başkanlarının da yetişmeleri konusunu ihmal etmemek, hizmetleri sırasında kurs, seminer gibi bir eğitimden geçirmek faydalı olur. ⁽¹⁾

3. BELEDİYE PERSONELİ:

Bütün Türkiye’de belediyelerde çalışan maaşlı, daimi ve geçici ücretli memur sayısı (40 000) civarındadır.

¹ Yavuz (): Mahalli İdareler Araştırması, 1965 sahife 181.

Bunların ancak % 15'i lise veya yükseköğrenim görmüş meslek memurlarıdır. Belediyelerin esas görevlerini yürüten muhasepler, kâtipler ve zabıta memurları mesleki eğitim görmemişlerdir. Bunları yetiştiren bir okul da yoktur.

Devlet İstatistik Enstitüsünün verdiği rakamlara göre 1964 Ekimi itibariyle belediye personelinin eğitim durumu aşağıdaki gibidir. (2)

Okuryazar olmayan	:	4388
Okuryazar olan	:	7629
İlkokulu bitiren	:	21071
Ortaokulu bitiren	:	5048
Meslekî, Öğretmen Okulu mezunu	:	2186
Üniversite, Yüksek Okul mezunu	:	1763
Bilinmeyen	:	160

Belediye zabıta memuru, belediye kâtibi ve muhasepler için meslek okulları açılması veya bunların seminer veya konferanslarla eğitilmeleri uygun olur. İller Bankası belediyelerin elektrik, su ve imar işleriyle ilgili elemanları için ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve belediye muhasip ve bazı kâtipleri için çeşitli kışları 1961 den beri devam ettirmektedir. Türkiye ve O. D. A. İ. E. ninde 1962-1963 yıllarında yaptığı gibi benzeri eğitimlere devam etmesi faydalı olur.

Devlet Memurları Kanunu (217) nci maddesinde «Devlet Memurları Eğitimi Genel Plânının» hazırlanmasını öngörmektedir. Bu konu ile ilgili çalışmalara Eylül 1965'de Devlet Personel Dairesinde başlanmıştır. Devlet Memurları Kanunu gereğince Devlet Memurları Eğitimi Genel Plânı, Maliye ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Devlet Plânlama Teşkilâtı ve ilgili kurumların görüşleri alındıktan sonra Başbakanlık Devlet Personel Dairesi tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulu kararnamesiyle yürürlüğe konacaktır. Sadece Devlet Personeli ve

² Ayrı Eser. Sahife 182

Katma Bütçeli İdareler personelini kapsayan bu plân esasları dâhilinde mahalli idareler personelinin eğitimini plânlayan çalışmalar yapılacaktır. Şüphesiz belediye personelinin hizmet içi eğitimi bu çalışmalar sonunda plânlanmış olacaktır.

4. BELEDİYE GELİRLERİ:

Belediye gelirlerinin bu idarelerin hizmetlerinin karşılanmasına kifayet eder durumda olmadığı malumdur.

20 Temmuz 1965 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanan 655 sayılı kanunla bu idarelerin o tarihe kadar borçlu oldukları ve halen ödememiş oldukları paylarla birlikte Halk Bankası ve Halk Sandıkları payı, Beden Eğitimi payı, Sivil Savunma payı, İlköğretim ve Eğitim paylarının kaldırılmış olması belediyelerin mali durumlarında bir ferahlık yaratmıştır. Keza ayrı gün resmi gazetede yayınlanan 691 sayılı Belediye Borçlarının terkin ve tahkimi hakkındaki kanun hükümleri de bu idarelerin bazı borçlarını tamamen affetmek ve bazılarının da vadesini uzatmak suretiyle mali güçlükler içinde bulunan belediyeleri sıkıntıdan bir nebze kurtarmağa yardımcı olmuştur.

Belediye gelirlerinde İslahat yapmak ve bir artış sağlamak amacıyla çeşitli kanun tasarıları hazırlanmıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan Belediye Gelirleri Kanunu Tasarısı ile Maliye Bakanlığınca hazırlanan Mali Tevzin Kanunu, Belediye Vergi ve Harçları Kanunu, Emlâk Vergisi ve Harçları Kanunu, Vergi Usulü Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarıları bunlar arasında zikredilebilir.

Hazırlanmış olan tasanlar çeşitli görüşleri aksettirmektedir. Bunların bir arada ele alınması ve yukarı seviyede bir komisyon tarafından ele alınarak görüş birliğine varılması faydalı olur.

Maliye Bakanlığı tasarısına göre belediyelere yalnız harç ve ücretlerin tarh ve tahsili bırakılmakta, diğer tahsilât işleri Maliye Teşkilâtına verilmektedir. Gerek İçişleri ve gerekse Maliye Bakanlığınca hazırlanan tasanlara göre Devlet Gelirlerinden belediyelere pay ayrılması kabul edilmiştir. (% 6 İçişleri tasarısına göre, % 4-6 Maliye Bakanlığı Mali Tevzin Kanunu tasarısına göre)

Belediye hizmetlerinin mahallerine bir an engel gelmesi için Belediyeye gerek işgücü ve gerekse para olarak yardım vadeden

hemşeriler vardır. Bazı belediyeler bu nevi yardımları bir nevi belediye için aciz sayarak kabulden çekinmektedirler.

Gazetelerde sık sık vatandaşların ihtiyaçlarını bir an evvel gidermek için sabırsızlandıklarını para toplayarak ve bedenen de çalışarak meselelerini kendi kendilerine halle uğraştıklarını okuyoruz.

Milliyet Gazetesinin 15 Eylül 1965 günlü sayısında «para topladılar yol yaptılar başlığı altında şu satırları okuyoruz: «Gaziosmanpaşa'da Merkez Mahallesi Kavaklı Sokaktaki (70) evin sahibi aralarında topladıkları para ile yollarını yaptırmaya başlamışlardır. Kışın çamurundan, yazın tozundan şikâyetçi olan sokak sakinleri, muhtarlarının aracılığı ile Belediyeden altı işçi temin etmişler ve topladıkları 2 500 lira ile taş ve kum satın almışlardır. Kısa bir süre içinde bir kilometrelik yolun büyük kısmı bitirilmiş, inşaatta işçilerle birlikte Gaziosmanpaşa'da altı mahallede yol için para toplamıyla başlamışlardır».

Yukardaki satırlarla birlikte adı geçen gazetede mahalle sakinlerinin işbaşında iken alınmış fotoğrafları da basılmıştır.

Ayrı haber Tercüman Gazetesinin 15 Eylül 1965 günlü sayısında daha geniş şekilde «Mahalleliler 15 günde iki kilometrelik yol yaptı. Taşıtlarla'da taşlar üst üste konuldu. Küreği baba aldı, kazmayı komşu, Kavaklı Sokak Parke oldu», başlığı altında verilmektedir.

9 Eylül 1965 tarihli Milliyet Gazetesinde «Hadım Halkı, kolları sıvalı yolda çalışıyor» başlığı altında ilginç haberler verilmektedir. Hadım-Alanya ve Güzergâhındaki köy ve kasabaların yollarını Yaptırma Derneği ismi ile bir Dernek kurularak yollarının yapılmasına çalıştıklarını öğrenmiş bulunuyoruz.

Yukarıda sadece bir iki örnek haber vermek istedik. Bunun gibi daha birçok basında çıkmış veya yayınlanmamış örnekler vardır. Burada gayemiz halktan gelen isteklerin derecesini belirtmektir.

Türkiye'de gerek köy, gerekse şehir olsun her bölgede toplum kendi sorunlarının halli için devleti veya mahalli idareleri beklememekte, kendiliğinden harekete geçmektedir. Gaye bu çeşit teşebbüsleri kamu kuruluşlarının da kamçılması ve yardımcı olmasıdır.

ÖZEL İDARELER YE GÖREVLERİ:

Özel idareler Varlığı Anayasa ile de kabul edilmiş, tüzel kişiliği haiz bir kamu kuruluşudur. 1961 Anayasa'sının 116'ncı maddesi

ne göre il, belediye ve köyler mahalli idare kuruluşları olarak sayılmış ve bunların genel karar organlarının halk tarafından seçileceği belirtilmiştir.

Anayasanın adı geçen maddesinde mahalli kuruluşların halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılayan kamu tüzel kişileri olduğu da açıklanmıştır.

«Bu idarelerin görev ve yetkileri, merkezle olan münasebetleri 13 Mart 1329 (1913) tarihli idare-i Huzuriye-i Vilâyet 1913 tarihleri İdarei Umumiye-i Vilâyet Kanunu ile düzenlenmiştir. İl özel idarelerine çok geniş yetkiler ve çalışma alanı tanınmış bulunuyor. Ancak aradan geçen 50 yıldan fazla süre içinde türlü genel kanunlar ve birçok bakanlıkların kuruluş kanunları İl Özel İdarelerinin tarım, sağlık, bayındırlık ve eğitim alanlarındaki görevlerini başka kuruluşlara da vermiştir. Bu iş yapılırken sözü geçen ana konudaki hükümler yürürlükten kaldırılmadığı için birçok hizmetlerin bu idarelere bağlılığı pamuk ipliği ile de olsa sürüp gitmektedir. ³⁾

«İl özel idarelerinin kanunla verilen görevleri yapacak malî ve maddi imkânlardan yoksun bırakılması da ayrı bir problemdir. Özellikle İkinci Cihan Savaşından sonra il özel idareleri kendi kaynakları ile idare ve personel giderlerini güçlüklerle karşıladıklarından hizmet için merkezin ayırdığı tahsisatı kullanır hale gelmişlerdir.» ⁴⁾

Özel idareler bir Anayasa kuruluşudur. Kaldırılmaları Anayasa’da değişiklik yapılmasına bağlıdır. Bu idarelerin malî güçlerinin azlığı dolayısıyla bazı çevreler kaldırılmaları görüşünü savunmaktadır. Hâlbuki esasında bu kuruluşlar ilmi açıdan, demokratik ve mahallî hizmetleri merkezi idarelerden daha iyi yürütebilecek kuruluşlardır. Bu amaca yöneltmek için gerekli düzeltmelerin yapılması gerekir. Aslında bu idareler bir zorunluluğun ve ihtiyacın ifadesidir. Onları bugün lüzumsuz gibi gösteren aksaklıkları bulmak ve onları düzeltmekle, faydaları ve önemi kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Bunun için ilk ele alınacak iş, özel idarelere düşen görevlerin açıklıkla belirtilmesi, bu görevlere cevap verecek yeterli gelir kaynaklarının sağlanmasıdır.

³ Prof. Yavuz (F): Mahalli idarelerinizin problemleri 1964 Sahife 5

⁴ Adı geçen rapor

2. İL GENEL MECLİSİ YE DAİMİ ENCÜMEN ÜYELİKLERİ:

a. Seçimler:

Genel meclis üyeleri 306 Sayılı Kanuna göre ve nispi temsil usulüne göre yapılmaktadır. Tek dereceli seçimle seçilen genel meclis üyeleri her yıl kendi aralarından daimi encümende bulunacak üyeleri seçerler.

b. Ödenekler:

Genel meclis yılda bir defa olağan olarak toplanır Müzakerelerin devamı süresince üyelere yevmiye verilir. 671 Sayılı Kanunla bu yevmiyeler 60 lira ile 100 lira arasında tespit edilmiştir. Aynı kanunla daimi encümen üyelerinin alacakları tahsisatın tabanı (1000) ve tavanı da (1500) lira olarak tespit edilmiştir. Daimi encümen üyeleri genel meclis toplantılarına katıldıkları zaman yalnız üyelik tahsisatı almaktadır.

Bazı valileri⁶ yaptığımız temaslarda, kanun çıkar çıkmaz genel meclis üyelerinin olağanüstü toplantı yaparak ödeneklerini en yüksek tavan üzerinden tespit etmek istedikleri anlaşılmıştır. Özel idarelerin cari masrafları büyük yekûn tutmaktadır. (Meselâ Uşak ilinin 1,5 milyon lira olan bütçesinin 1,3 milyonu cari masraftır.)

Bu bakımdan, üye ödenekleri, tamamen Meclislerin takdirine bırakılmak yerine bütçe gelirleri nazara alınarak bir sınır konulması uygun olur. Son çıkan kanun karşısında özel idareler güç duruma düşmüşlerdir.

c. Kuruluşu:

Gerek il genel meclisine ve gerekse il daimi encümenine, yürütme organı ve başkan olan vali hariç, seçilmiş üyeler katılırlar, ikinci İdareciler Kongresinde daimi encümene özel idare müdürünün ve İl genel meclisine de encümen seçimine katılmamak şartıyla özel idare müdürü ve tabii üyelerin katılması teklif edilmiştir.

«Türlü bölgelerde yapılan plan tanııtma ve toplum kalkınması seminerlerinde daire müdürleri ve kaymakamların İl Genel Meclislerine ve daimi encümenlere de Daire Müdürlerinin katılmaları fikrinde bulunulmuştur.»

Prof. F. Yavuz valinin il özel idarelerinin yürütme organı olması görevinin devamı ile il daimi encümenlerinin kaldırılarak yerine bir Özel idare Sekreterliği Bürosu kurulması ve ayrı zamanda İl Genel Meclisinde Belediye Reisleri, Kaymakamlar ve bucaklardan seçilecek birer muhtardan kurulu bir teşekkül haline gelmesi üzerinde ciddiyyetle durulabileceğini belirtmektedir.

d. İl Genel Meclisi ve İl Daimi Encümeni Başkanlığı:

Vali hem İl Genel Meclisinin ve hem de daimi encümeninin başkanıdır. İdarî Teşkilâtımızın çok benzediği Fransa'da İl Genel Meclisi Başkanlığının Valilere verilmesi, Valilerin ayrı zamanda yürütme organı olması dolayısıyla, sakıncalı görülmüştür. Fransa'da İl Genel Meclisine genel meclis üyelerinden seçilecek bir üye başkanlık eder. Vali Genel Meclis önünde yürütme organı olarak hesap verme durumundadır. Fransız sisteminde bu usul normal ve lüzumlu sayılmaktadır. Bizim sistemimize göre de Valilerin İl Genel Meclisine Başkanlık etmesinden dolayı şimdiye kadar herhangi bir şikâyet ve tenkit yapılmamıştır. Bununla beraber gerçekten muhtar bir mahalli idare organının yetkili karar uzvunun başkanının da seçilmiş olması esastır.⁵

İl Daimi Encümeni, isminden de anlaşılacağı gibi il çalışmalarında devamlılığı sağlayan bir organdır. Başkan Validir. Vali ilde, yürütme organının başı olarak en küçük şeylerde bile İl Daimi Encümeninden karar alma durumundadır. İl Genel Meclisinden geçmiş olan bir bütçenin en küçük kararlarını Daimî Encümeninden geçirmek yerine Valilerin belirli bir sınıra kadar bazı harcamaları kanun ve tüzüklere uygun olarak yapmalarına yetki vermek faydalı olur.⁶

3. İL BÜTÇELERİNİN ONAYLANMASI:

İl Genel Meclislerince kabul edilen il bütçeleri içişleri Bakanlığına gelmekte ve Bakanlar Kurulunun onayına sunulmaktadır. İl Bütçelerinin Bakanlar Kurulunun onayından geçmesi formaliteden

⁵ Prof. Yavuz (Fehmi): İl özel idareleri Raporu Sahife 22

⁶ Adı geçen rapor

ibarettir. İçişleri Bakanlığı Onayı ile yetinmek, işleri geciktirmemek bakımından faydalı olabilir.

Ayrı şekilde personel kadroları içinde personel dairesinin görüşünü alarak İçişleri Bakanlığının onayını almak, yeterli olmalıdır.

4. ÖZEL İDARELERİN GELİRLERİ:

a. Öz Kaynaklar:

Bina, Buhran, Arazi Vergileri Akaryakıt İstihsal Vergisi (% 22) Trafik Resim ve Harçlar (% 10), İskele Resmî, Taşocakları Resmi, Fidanlık, Matbaa, Sıhhi Müessese vs. Gelirleri vardır.

b. Devlet Yardımı:

İllerdeki yol, köy içme suyu, okul sulama gibi hizmetleri devlet, il aracılığı ile yürüttüğünden gerekli ödeneği iller emrine vermektedir.

İl gelirleri içinde, devlet yardımı önemli bir yekûn tutmaktadır. Ödeneğin 1963 yılında toplam özel idare gelirleri (756,9) milyon lira olup bunun (477,7) milyonu devlet yardımı ve (279,2) milyonu da kendi kaynaklarından elde edilen gelirdir. (7)

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan İl Özel İdareleri Kanunu Tasarısının gelir bakımından getirdiği en önemli yenilik devletin bir kısım gelirlerinden her yıl % 1,5 pay ayrılması ve bunun İçişleri Bakanlığı emrine iki ayda bir İller Bankasına taksitler halinde yatırılmasının kabul edilmiş olmasıdır. Bu paylar illere son genel nüfus miktarlarına göre dağıtılacaktır.

Malî Tevzin Kanunu Tasarısının 81inci maddesine göre özel idarelere devlet gelirlerinden ayrılacak pay nispeti % 1/2 ile % 1,5'dur. Bu payın özel idarelere dağıtılmasında % 60 için nüfus esas alınmıştır. Geri kalan % 40'ı ise Emlak vergisi hasılatından her özel idareye düşen paya göre bölünerek dağıtılır. Emlâk vergisi hasılatı ölçüsü olarak geçmiş üç yılın ortalaması alınır ve bu ortalama beş yıl süre ile uygulanır. (Malî Tevzin Kanunu Tasarısı Madde 10).

Özel idareler devlet gelirlerinden ayrılan paydan başka Malî Tevzin Kanunu Tasarısının 15'nci maddesine göre Emlâk Vergisi ha-

⁷ Prof. Yavuz (F): özel İdareler Raporu 1965 Sahife 30

sılatından özel idareler pay almaktadır. (Belediye sınırları dışındaki Bina Vergisi hasılatının tamamı il özel idarelerine ayrılır. Yine Belediye sınırları dışındaki Arazi Vergisi hasılatının % 10'u İller Bankasındaki İller Arası Müşterek Fona ayrıldıktan sonra kalanın % 50'si il özel idarelerine % 50'si köylere ayrılır.

Belediye sınırları içindeki bina ve arsalar üzerinden alınan Emlâk vergisi hasılatının % 40 belediyelere % 60'sı il özel idarelerine tahsis edilir.

5. ÖZEL İDARE PERSONELİ:

Bütün Türkiye'de özel idarelerin maaşlı memur ve ücretli memur sayısı 1983 yılında (16.892) dır. Bunların % 20'si ortaokul ve ortaokulun üstünde eğitim görmüş olanlardır. ⁽⁸⁾ 1950'den sonra ilkokul öğretmenlerinin devlet kadrosuna alınması dolayısıyla özel idare memur sayısında bir azalma olmuştur. 1946 yılında bu rakam (29.261) iken 1950'de (14.159) a düşmüştür.

Özel İdare personelinin yetiştirildiği herhangi bir meslek okulu mevcut değildir. Özel İdareler Kanun Tasarısının 4'ncü maddesinin (15)'nci fıkrasında İçişleri Bakanlığı ile işbirliği yaparak mahallî idareler meslek okulunun açılmasını sağlamak için, gerekli masraflara, bu idarelerin iştirakini öngörmüştür.

Özel İdare Memurları Kanun Tasarısının (VII) ncı kısmı özel idare memurlarının yetiştirilmeleri şeklini açıklamaktadır. Tasarının bu kısımdaki (174) üncü maddesinde «il özel idareleri, memurlarının, hizmete yakınlıklarının sağlamak, verimliliklerini arttırmak ve daha ileriki kadrolara hazırlamak amacıyla, sınıflarının eğitim yönetmeliklerinde belirtilen usul ve esaslara göre, yetiştirmekle yükümlüdürler. Eğitime tabi tutulması gereken sınıfların eğitim yönetmelikleri Başbakanlık Devlet Personel Dairesi ve içişleri Bakanlığı ile birlikte hazırlanır, denilmektedir. Tasarı diğer bir maddesinde, özel idarelerin eğitim merkezleri kurabileceğinden, personelinin bilgilerini artırmak için, dış memleketlere gönderebileceğinden bahsetmektedir. Bütün bunlar, özel idareler personelinin meslek içi eğitimine, ne derece önem verildiğini açıkça göstermektedir.

⁸ Yavuz (F): Mahallî İdareler Araştırması Sahife 262-263

Özel idarelerin personel masrafları gittikçe artan bir seyir takip etmektedir. 1956 yılı başlangıç alınırsa 1963 yılına kadar (7) yıl içinde personel giderlerinin (maaş, ücret ve yevmiye) % 100'den biraz daha fazla 'arttığı görülmektedir. ⁹⁾ Bu giderler, yukarıda da açıkladığımız gibi, (671) Sayılı Kanunla Genel Meclis ve Daimi Encümen üyeleri ödeneklerinin artması ile içinde bulunduğumuz yılda (1965) daha da çok artmıştır.

Özel idare memurları halen Devlet Memurlarının tabi oldukları hükümlere tabidirler. Yeni Devlet Memurları Kanunu özel idare memurlarına tatbik edilmeyeceğinden Devlet Personel Dairesi özel idare memurları için ayrı bir statü hazırlamaktadır.

6. ÖZEL İDARELER KANUN TASARISININ GETİRDİĞİ YENİLİKLER

a. Yeni Verilen Görevler

Özel İdareleri Kanun Tasarısı ile özel idarelere bazı yeni görevler verilmiştir. Bu cümleden olmak üzere özel idareler:

- (1) İtfaiye teşkilâtı kurmak,
- (2) Köy ve belediyelerle işbirliği yaparak telefon birlikleri kurmak,
- (3) Sosyal meskenler inşası için inşaat malzemesi imalini teşvik etmek,
- (4) Belediye dışında iller arası sefer yapan motorlu kara taşıtlarının yolcu ve yük tarifelerini tespit etmek,
- (5) Turizm alanında tesis ve ortaklıklar kurmak, gibi görevlerle de görevlendirilmiştir.

b. Personel Eğitimi:

Belediye ve köy personeline olduğu gibi, özel idarelerin memurları da özel hiç bir eğitimden geçmemiş kimseler arasından serbestçe alınabilmektedir.

⁹⁾ Tolungüç, Şeref: Mahalli İdareler Personeli İdare Dergisi, Sayı 269. Sahife 140

Özel İdareler Kanun Tasarısı (4)'ncü maddesinin 15'nci fıkrasında, İçişleri Bakanlığı ile işbirliği yaparak mahallî idareler meslek okulunun açılmasını sağlamak için, gerekli masraflara bu idarelerin iştirakini öngörmüştür. Böylece tasanda özel idare personelinin önemi benimsenmiş olmaktadır.

c. Plân Hazırlama:

Özel İdareler Kanun Tasarısının 1'nci maddesinde «İl özel idareleri, il halkının müşterek ve mahallî nitelikteki ihtiyaçlarını karşılayan karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileri» olarak tarif edilmekte ve (32)'nci madde de «İl Genel Meclisinin Genel Kalkınma Plânına paralel olarak il kalkınma plân ve programını tetkik ve karara bağlayacağı» belirtilmektedir. Aynı tasanda plân ve programların hazırlanması ve yürürlüğe konulması şeklide açıklanmıştır. Tasarının (64)'ncü maddesi şöyledir:

«İl hizmetlerini kalkınma plân, program ve yürütme programı çerçevesi içinde Vali yürütür. Plân ve programlar Devlet Kalkınma Plânı ve programı ve İl'in ihtiyaçlar ile gelirleri göz önünde bulundurularak Valilerce hazırlanır. İl daimi komisyonunun tetkikinden geçildikten sonra İl Genel Meclisinin onayı ile yürürlüğe konur.»

d. Birlik Kurulması:

Özel idare Kanun Tasarısı (31) nci maddesinde II Genel Meclislerinin birlikler kurulmasına karar verebileceğini açıklamıştır. Gerçekten bazı hizmetler il çerçevesinde birçok belediye ve köyleri ilgilendirir. Böyle mahalli ve müşterek nitelikteki hizmetlerin yürütülmesi için ilgili il, belediyeler ve köyler arasında birlik kurulması kararının İl Genel Meclisince verileceğini açıklamaktadır.

5. TOPLUM KALKINMASI VE İL BÜTÇELERİ

İlçelere tüzel kişilik tanınmadığı ve ayrı bir bütçeleri olmadığı için toplum kalkınması çalışmalarını desteklemekte bugün için il bütçeleri, il tüzel kişiliği çok elverişli görülmektedir. Köylünün kendi gücü ve imkânları ile giriştiği ve kendi imkânları ile tamamlayamayacağı faaliyetleri teknik ve malî yönden desteklemek kamu görevlilerinin görevidir. Ancak bu şekilde halk ve devlet işbirliği en verimli hale getirilmiş olur.

Yıllık plân programlar dışında köylerin, kendi kendilerine yol, okul ve su gibi sorunlarının halli yolunda giriştikleri ve çok miktar

da katılıştaki bulundukları işleri yürütmek ve tamamlanmasına çalışmak gerekir. İşte bu çeşit teşebbüslere cevap vermek için 1965 Yılı Programı (sahife 394 madde 6) «mahallî idareler bütçelerinde toplum kalkınması teşvik fonları ayrılmasını» öngörmüştür. Ayrı madde de «çeşitli kamu örgütlerinin köylere yardım olarak ayırabildikleri fonlar toplum kalkınması amaçlarına uygun olarak ve birbirleriyle irtibatlandırılarak kullanılacak toplum kalkınmasında birinci derecede sorumluluk taşıyan Valiler emrine verilecektir» denilmektedir.

Köy İşleri Bakanlığının da teşebbüsü ile İçişleri Bakanlığı 1965 yılında bazı illerin bütçelerinin (34 650, 34 690) maddelerine toplum kalkınması teşvik fonu adı altında az da olsa bir miktar para koymuştur. Bu iller ve bütçeye koydukları miktarlar ekte gösterilmiştir.

TL adı	Konuları Miktar
	(lira)
1. Edirne	12.079
2. Muş	20.000
3. Hatay	30.000
4. Antalya	2.500
5. Kayseri	2.500
6. Samsun	25.000
7. Niğde	2.500
8. Erzurum	20.000
9. Çankırı	25.000
10. Muğla	20.000
11. Trabzon	7.000
12. Denizli	14.410

İl bütçelerine konular toplum kalkınması teşvik fonlarının ne şekilde harcanacağı hakkında herhangi bir talimat hazırlanmamıştır. Bunların kullanılması illere ve Valilerin tutumuna göre değişmektedir. Genel olarak ilçe Kaymakamları tekliflerde bulunmakta ve

Valililer bu teklifleri değerlendirerek, gerekli yardımı kaymakamlar emrine veya doğrudan doğruya ilgili köye göndermektedirler. Fonlardan yalnız toplum kalkınması pilot ilçesi değil, bütün ilçelerin faydalandırıldığı anlaşılmaktadır. Bazı valiler (Antalya Valiliğinin 5.10.1965 gün ve 122/821 sayılı yazısı) «Teşvik fonlarının pilot ilçeye tahsisi ilçeler arasında denge esasına uymadığını ve idarecileri genel meclis nazarında güç durumda bıraktığını» belirtmektedirler.

Gerçekten toplum kalkınması teşvik fonlarının yalnız pilot ilçelerinin köylerine değil ayrı usul ve şartlarla benzeri çalışmaları yapan diğer ilçelerin köylerindeki halk faaliyetlerini de desteklemekte kullanılması gerçeklere uygun olur.

Yurdumuzda yol, okul, içme suyu ve köprü gibi, bazı alt yapı tesislerinin yapılmasına, halk katılımı çok artmıştır. Bu durum halk nazarında bazı önemli hizmetlerin ne derece öncelik taşıdığını Bunun içindir ki bu konularda halkın örgütlenmesi daha kolay olmuştur. Bazı yerlerde halk katılımı ve isteği o kadar yüksek olmuştur ki (özellikle yol konusunda) bu katılmayı destekleyecek olan devlet yeteneğini aşmıştır. Bu durum normal daire bütçeleri tarafından karşılanamayan halk faaliyetlerini desteklemekte kullanılacak olan serbest bir «fonun yaratılması ihtiyacını doğurmuştur. ⁽¹⁰⁾

Köylerimizin birçok sorunlarının halinde, toplum kalkınması teşvik fonları önemli rol oynayacaktır. Bunun için toplum kalkınması çalışmaları ile birinci derecede ilgili vali ve kaymakamlara bu fonlardan geniş şekilde faydalanma imkânları, yani başarı ile projelerini yürüten köylere, teknik ve malî yardımda bulunma imkânı ve yetkisinin, sağlanması gerekir.

SONUÇ:

Mahallî idarelerde devletin yapacağı görevlerin sınırları kesinlikle tayin edilmiş değildir. Keza bu idarelerde devlet arasında gelirlerin paylaşılması (malî tevzin) belli prensiplere bağlanmamıştır.

Bakanlar Kurulu'nun 5/Haziran/1964 tarih ve 6/3167 sayılı kararnamesiyle kurulmuş dian idareyi ve İdarî metotları yeniden düzenleme komisyonunun tespit ettiği genel ilkelerin (4) ncü maddesinde «mahallî idareler ve devlet arasında kamu görevlerinin pay-

¹⁰ «Toplum Kalkınması Programı Genel Değerlendirmesi» Devlet plânlama Teşkilâtınca hazırlanan Not Sahife 3

laşılmasıyla ilgili mevzuat bakımından daha kesin ve açık kriterler kullanılacak, gelir kaynaklarının paylaşılması da ayrı kriterleri izleyecektir» denilmekte ve «Belde ve köyü ilgilendiren hizmetlerin devletçe yüklenilmesinden kaçınılacak, fakat mahallî idarelerin sorumluluğuna giren bu çeşit görevler için yukarıdan aşağıya doğru kademe[1] bir malî ve teknik yardım ve koordinasyon sağlanacağı» belirtilmektedir.

Ayrı genel ilkelerin (6) ncı maddesinde «Mahallî idarelerin il, belediye ve köy Anayasada yer alan unsurlarının kanunla düzenleneceği, diğer hususların tüzüklere ve kendilerinin çıkacağı yönetmeliklere bırakılacağı» açıklanmıştır. Bu suretle, mahallî idarelere daha geniş bir muhtariyet (Autonomie) tanınması kabul edilmiş olmaktadır.

Yukarıdaki genel görüşlerin ışığı altında mahallî idarelerimizin görev ve yetkilerinin ruhuna uygun olarak bu görevlerle orantılı gelirlerin kendilerine ayrılacağına ümitle bakılmaktadır. Ayrıca mahallî idarelerin Anayasa'da yer alan hususlar dışındaki hükümlerinin tüzük ve yönetmeliklere daha geniş bir muhtariyet tanınmak istediğinin bir delilidir.

Ayrı serbestlik, ü, belediye ve köylerin teşkil edecekleri çeşitli kamu kurumları hakkında da tanınmıştır. Bunların ancak «ana statülerinin kanunla tespit edileceği diğer ayrıntılarının tüzüklere bırakılacağı ve her birinin kuruluşunun yönetmelikle düzenleneceği» belirtilmiştir. (2)

EN ÇOK YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Prof. Yavuz (Fehmi): Mahallî İdarelerimizin problemleri 1964.
2. Ersoy (Turan): Toplum Kalkınması Yönünden Köy Mâliyesi. Notları Devlet Planlama Teşkilâtı Teksir.
3. Malî Tevzin Kanunu Tasarısı ve Gerekçesi,
4. İçişleri Bakanlığının hazırladığı Özel İdare, Belediye ve Köy Kanunu Tasarıları.

-
- 2) İdareyi ve İdari Metotları Yeniden Düzenleme Konusunda hazırlanacak mevzuatla ilgili genel ilkeler 1965 Ankara Devlet Plânlama Teşkilâtı (Madde 12)

5. Prof. Yavuz (Fehmi): Türk Mahalli idarelerinin yeniden Düzenlenmesi Üzerine Bir Araştırma 1965 Ankara.

6. Özel idareler Mâliyesinin Reformu, (vergi reformu komisyonu, İstanbul Şubat 1965)

7. Özel idare Memurları Kanun Tasarısı.
Ankara.

9. Belediye Memurları Kanun Tasarısı.

10. idareyi ve İdarî Metotları Yeniden Düzenleme Konusunda Hazırlanacak Mevzuatla ilgili Genel (ilkeler. 1965 Devlet Planlama Teşkilâtı.

11. Payaşıoğlu (Arif T.): Merkezi idarenin Taşra Teşkilâtı Üzerinde Bir inceleme. 1965 Mayıs Ankara.

İDARİ COĞRAFYA

ERCİS İLÇESİNİN İDÂRİ COĞRAFYASI

Yazan

Güngör ERDOĞAN

Erciş Kaymakamı

Özü:

- 1 — İlçenin yeri ve coğrafi durumu
- 2 — Erciş'in tarihçesi
- 3 — İklim
- 4 — İdari durum
- 5 — Nüfus
- 6 — İskân durumu
- 7 — İlçe teşkilatı
- 8 — İlçe merkezinde sosyal yaşayış
- 9 — Ekonomik durum
- 10 — Ticari durum
- 11 — El sanatları
- 12 — Turizm
- 13 — İlçenin mali durumu
- 14 — Eğitim durumu
- 15 — Sağlık durumu
- 16 — Bayındırlık durumu
- 17 — Genel kanaat.

İlçenin yeri ve coğrafi durumu:

Erciş İlçesi Van İline bağlı olup İl Merkezine uzaklığı 110 kilometredir. Karayolları standartlarına uygun olarak yapılmakta olan yeni yol bitirildiğinde aradaki mesafenin 15-20 kilometre kılalacağı tahmin olunmaktadır. Erciş'in doğusunda Muradiye, batısında Adilcevaz, Patnos, güneyinde Van Gölü, kuzeyinde Hamur ve Diyardin İlçeleri yer almışlardır. Yüzölçümü 2115 kilometrekaredir.

İlçe Merkezi ve köylerin büyük çoğunluğu kuzeyden güneye doğru teras şeklinde kademe kademe alçalan yüksek dağların eteğinde ve Van Gölünden 10-150 metre yüksekliğindeki düz bir ovada kurulmuştur. İlçe Merkezinin denizden yüksekliği 1775 metredir.

İlçenin belli başlı akarsuları Van Gölüne dökülen Deliçay ve Zeylan Çayı adı verilen iki deredir. Yataklarında yaz ve kış devamlı akarsu mevcuttur. Bu iki dere ilkbaharda karların erimesiyle beraber üç ay kadar geçit vermeyecek kadar gür akarlar. Ayrıca ilkbaharla birlikte sularını Van Gölüne döken ve yazın kuruyan kuru derelerde mevcuttur. İlçenin en yüksek dağı Ağrı İli ile sınır teşkil eden Aladağ silsilesidir. En yüksek noktası 3000 metredir.

Erciş'in Tarihçesi:

Erciş Milâttan Önce dokuzuncu asırda Urartular tarafından kurulmuştur. Urartulara ait şehir harabeleri ve kalıntılar halen mevcuttur. İslamiyet'in yayıldığı çağlarda Erciş'in Araplarla muhtelif temasları olmuş ve Araplar tarafından şehirde Ardeş adı verilmiştir. Hatta Van Gölünün adı da uzun bir süre Ardeş Gölü olarak anılmıştır. Bugünkü Erciş'in adı yerli ve civar halk tarafından «Erdiş» olarak söylenir. Bu deyiş şeklinin Ardeş kelimesinden geldiği kanısındayım. Erciş Selçukî Türkleri tarafından bugünkü Çelebibağı köyünün bulunduğu yerde ve hemen Gölün kenarında kurulmuştur. Şehrin halen bulunduğu mahal daha çok Ermenilerle meskün Eganis adı verilen bir köydü. Göl arsalarının zamanla taşması sonucu Göl kenarındaki eski yer terk olunmuş ve bugünkü yerleşme mahalline şehir taşınmıştır. Selçuklular tarafından yapılmış bulunan kale halen göl kenarında harabe halinde mevcuttur. İlçede Selçuklulardan kalma ikisi restore edilmiş biri de harap vaziyette üç kümbet mevcuttur. Bunların dışında gerek Selçuklulardan ve gerekse Osmanlılardan

kalma önemli tarihi eserler yoktur. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Erciş bir ara Ruslar tarafından işgal edilmiş ve yerli halk Urfa, Gaziantep istikametinde şehri terk etmişlerse de 1-Nisan-1918 de Erciş Türk Ordusu tarafından tekrar geri alınmıştır. İlçede her yıl 1 Nisan Kurtuluş Bayramı köylülerimizin ve civar kasabalarının da iştiraki ile heyecanla kutlanır.

İklim:

Yazları serin ve kurak geçmekte sonbaharca birlikte yağmur yağışları başlamaktadır. Genel İlle Kasım ayı başına kadar yağmur devam etmekte olup bilahare yağış kar şeklini almaktadır. Kar yağışı bütün kış sürmekte ve bazen karın üç ay hiç kalkmadığı görülmektedir. (1964 kışında olduğu gibi) Kış mevsimi genetikte çok sert geçmekte olup, ısı sıfırın altında 20 bazı geceler 25'e kadar düştüğü, olur. Mart ayının sonuna doğru yağışlar yağmurla karışık kar almakta ve nisanca birlikte ilkbahar yağmurları başlamaktadır. Yazın sıcaklığın en fazla olduğu aylar temmuz ayma tesadüf etmekte ve ısı azamî 30 dereceye kadar yükselmekte anormal sıcaklar bir hafta kadar devam ettikten sonra serin hava yeniden hâkim olmaktadır. Yaz boyunca İlçe Merkezine 4 kilometre uzaklıkta, olan sodalı suyuna rağmen tadına doyum olmayan Van Gölünden banyo için istifade imkânı her zaman için mevcuttur.

İdari Durum:

İlçeye bağlı 82 köy mevcut olup iki bucak merkezi bulunmaktadır. Kocapınar Bucağına 30 Deliçay Bucağına ise 12 köy bağlanmıştır. Merkeze bağlı Çelebiaba Köyünün nüfusu 1965 sayımına göre binin üzerine çıktığından Belediye kurulması için bütün hazırlıklar tamamlanmıştır. İlçe Merkezinde 9 mahalle vardır. Kaymakamlar Nakil ve Tayin Yönetmenliğinin son kabul edilen şekline göre Erciş Mahrumiyet Bölgesi çilesi olmaktan çıkarılıp 3. sınıf olarak nitelendirilmiştir.

Nüfus:

1960 sayımına göre ilçenin genel nüfusu 37 549 iken 1965 sayımında 9 176 artış göstererek 46 725 rakamına ulaşmıştır. Yine 1960 sayımına göre İlçe Merkezi nüfusu 9 937 iken 1965 de 4 113 artışla

14 050 olmuştur. Nüfus miktarının kabarıklığı ile Erciş Doğu Bölgesi ilçeleri arasında sayılı birkaç kasabadan birisi olmuştur.

1965 sayımına göre köylerde 32 675 nüfus yaşamaktadır. Köylerin nüfusu genellikle 300 - 500 arasında değişmekte olup içlerinden dokuz adedinin 500 ün üzerindedir. Kocapınar Bucak Merkezinin nüfusu 1 250 olup Deli çayda ise 355 nüfus barınmaktadır. Altı köyün dört ilâ iki arasında değişen mahalleleri mevcut olup geri kalan köylerin tamamı tek mahalleden ibarettir. Ovadaki köyler genellikle birbirine yakın (2-5 kilometre olarak kurulmuşlardır. İlçenin kuzeyindeki dağlık bölgede ise durum Ovadaki halin aksidir.

İskân Durumu:

Binalar genellikle toprak taş ve ağaçtan yapılmıştır. Bina şekli köylerde son derece ilkindir. Duvarları taş ve toprakla çıkılan evlerin, topraktan yapılmış bir damı, damın da ortasında bir penceresi bulunur. Soğuk iklim şartları düşünülerek bu pencere asgarî hadde tutulmuş olup ısılandırma son derece zayıftır. Ahır da genellikle ayrı çatı, altında bulunur. Sağlık sorunu bir tarafa itilirse muhakkak ki meskenin ısıtılmasında hayvanların varlığından faydalanılır. Bu ilkel yapı tarzından her geçen gün biraz daha vaz geçilmektedir. tice Merkezinde inşaat mal zem esi olarak yine ayrı maddeler yani toprak, taş ve ağaç kullanılmakla beraber son yıllarda çimento da temelden su basmanına kadarki kısmında taşla birlikte harcanmamaktadır. Tek kat üzerine yapılan binalara geniş pencereler konmakta ve çoğu defa üzeri maalesef dam olarak bırakıl maktadır. Son yıllarda çatı yaptıranların sayısı da gittikçe artmakta olup bu şekli i ile evler Bölge şartları göz önüne alındığından daha pratik ve sıcak olmaktadır. Çatı örtüsü olarak saç tercih edilmektedir. Kiremit aşın soğuğa dayanamayıp havaların ısınması ile çatlayıp erimektedir.

İlçede göçerler yoktur. Yazın bazı göçmen kabileleri şehir kenarında konakladıkları görülürse de bunların tamamıyla yerleşik durumda bulunan yerli, halkla hiçbir ilişkileri yoktur.

İlce Teşkilâtı:

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI: Kaymakam, iki Bucak Müdürü, bir Tahrirat Kâtibi, bir tahrirat Kâtibi Yardımcısı, bir Nüfus Memuru, bir Nüfus Kâtibi, bir soför, üç müstahdem.

Emniyet: Bir Emniyet Amiri, 12 Polis Memuru, bir Bekçi başı, bir Bekçi Tahsildarı, on üç Bekçi, bir Trafik Polisi

Jandarma: Jandarma Komutan Vekili Astsubay Başçavuş, dört astsubay, dokuz Uzatmalı Çavuş.

ADALET BAKANLIĞI: Bir Savcı, bir Savcı Yardımcısı, İçlerinden birisi mürettep Ağır ceza Başkanlığına yetkili dört Yargıç, iki Kadastro Yargıcı, Noter ve İcra Memuru yetkili bir Başkâtip, altı Savcılık ve mahkeme Kâtibi, 2 Kadastro Kâtibi, dört Mübaşir, İki Gardiyan, üç müstahdem.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI: ilçemizde bir Piyade Alayı, bir müstakil Top Taburu, bir de Keşif Bölüğü mevcuttur. Askerlik Şube Başkanı olarak bir Piyade Albayı, bir Personeli Binbaşı, bir Daktilo Memuru mevcuttur.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI:

İlk Öğretim: Bir İlk Öğretim Müdürü, kırk sekiz İlkokul Müdürü I Yatık Okul Müdürü, 38 Öğretmen, 6 Muvakkat Öğretmen, 3 Vekil Öğretmen 2 Yedek Subay Öğretmen

Orta Öğretim: Bir ilçe müdürü, sekiz öğretmen, Ur kâtip, bir elektrikçi, üç müstahdem.

Akşam Kız Sanat Okulu: Bir öğretmen, iki müstahdem. **TAKİM BAKANLIĞI:**

Bir ziraat teknisyeni, bir ziraat teknisyen yardımcısı, Ur daktilo, iki selektör makinisti, bir şoför.

Bir veteriner, Ur hayvan sağlık memuru, iki müstahdem, bir şoför.

Altı dere Harası: Bir müdür (veteriner), bir müdür yardımcısı (veteriner), bir muhasebeci, iki kâtip, sayılan 70 - 300 arasında değişen işçi kadrosu.

SAĞLIK BAKANLIĞI:

Bir hastane baştabip vekili doktor, bir dış mütehassısı, üç ocak tabibi doktor, dokuz sağlık memuru, dört hemşire, sekiz ebe, bir eczacı teknisyeni, iki tıbbi sekreter, üç şoför, yeteri kadar odacı.

MALİYE BAKANLIĞI:

Bir mal müdürü, üç muhasebe memuru, bir muhasebeci hazine avukatı, bir dava kalem şefi, bir millî emlak memuru, bir millî emlak memuru yardımcısı, bir tahsil memuru, üç tahsildar, iki vergi memuru, bir kaloriferci, bir müstahdem.

TAPU KADASTRO: Bir tapu sicil muhafızı, bir tapu Sicil muhafız yardımcısı, bir daktilo, bir müstahdem.

MÜFTÜLÜK: Bir müftü, otuz kadrolu merkez ve köy imamı, bir kuran öğreticisi, üç müstahdem.

METEOROLOJİ: Bir Meteoroloji asistanı memuru, bir yardımcısı, bir Kocapınar Bucağı Meteoroloji memuru,

ÖZEL İDARE: Bir Özel idare memuru, bir tahsil memuru, bir varidat memuru, iki tahsildar, bir müstahdem.

BELEDİYE: Bir belediye başkanı, bir muhasebeci, bir belediye başkâtibi, bir muhasebe kâtibi, bir tahakkuk memuru, bir tahsilat memuru, üç zabıta memuru, dört tahsildar, bir şoför, bir makinist, yirmi müstahdem (temizlik işçisi dâhil)

P. T. T. MÜDÜRLÜĞÜ: Bir müdür, iki muhasebe memuru, bir posta koli memuru, bir havale memuru, bir radyo telefon tahakkuk memuru, dört santral memuru, dört atlı dağıtıcı, beş yaya dağıtıcı, bir emiş şube dağıtıcısı, iki hat bakıcısı, bir müstahdem.

ZİRAAT BANKASI: Bir müdür, bir muhasebeci, bir veznedar, dört daktilo memuru, üç takip memuru, bir bekçi, bir müstahdem.

DENİZCİLİK BANKASI: İskeleyi ve iskele binasını korumakla görevli bir bekçi.

İŞ BANKASI: Bir müdür, bir muhasebeci, bir memur, bir veznedar, iki daktilo, iki müstahdem.

PANCAR BÖLGE ŞEFLİĞİ: Bir Bölge şefi, bir şoför, M11 müstahdem.

TEKEL SATIŞ MEMURLUĞU: Bir satış memuru, bir kâtip bir bekçi bir odacı

ZİRAİ DONATIM ŞEFLİĞİ: Bir satış memuru, bir kâtip, iki müstahdem.

KARAYOLLARI ŞUBE ŞEFLİĞİ: Bir şef ve yeteri kadar şoför, makinist.

D. S. İ. Bakım ve Kontrol Mühendisliği: Bir mühendis, bir Fen memuru ve yeteri kadar müstahdem, su bekçisi, işçi.

TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ: İki memur, bekçi ve müstahdem.

İlçe her geçen gün yeni kurumlara kavuşmakta ve böylece biraz daha gelişme imkânı bulmaktadır. 1964 yılından bu yana İş Bankası kurulmuş, Devlet Hastanesi açılmış. D. .S İ. v€ Karayolları Teşkilâtı ihdas olunmuş, Adliye Mürettep Ağır Ceza haline ve Ortaokul lise haline getirilmiştir. Gelişmenin ayrı tempo ile yürümesi temenni edilmektedir. Halen kurulmuş bulunan Esnaf Kredi ve Kefalet Kooperatifi 1967 yılında Halk Bankası haline getirilecektir. Bununla ilgili ol arak her türlü formaliteler tamamlanmış ve bir banka binası yapılmıştır. Anlaşılacağı üzere Erciş geniş bir Devlet Teşkilâtı kuruluşuna kavuşmuş olup hizmetler bilhassa sağlık, eğitim ve adlî yönden vatandaşın ayağına kadar götürülmüştür. Teşkilât bahsinde kendilerinden bir cümle olarak bahsettiğimiz askerî birliklerin, gerek şehrin ekonomik hayatında ve gerekse sosyal yaşayışında geniş etkileri olmaktadır.

İlçe Merkezinde Sosyal Asayiş:

Erciş muhtelif karayollarının kesiştiği bir ulaşım merkezi üzerinde kurulmuştur. Bu bakımdan çok canlı ekonomik ve sosyal hareketlere sahne olmaktadır. Çarşı her gün pazar varmış gibi daima kalabalıktır. Çok geniş bir alış veriş sistemi mevcuttur.

Elektrik 140 kilovatlık dizel bir motorla temin olunmakta ise de şehir ihtiyacının ancak dörtte birini zorla karşılayabilmektedir. 1250 kilovatlık yeni bir hidroelektrik santrali inşa edilmekte olup 1967 sonbaharında faaliyete geçirilecektir. Van Gölü kuzeydoğu Bölgesinin ekonomik ve sosyal bir merkezi durumunda bulunan Erciş bu güçlü santralin faaliyete geçmesi ile birlikte her alanda geniş gelişmeler kazanacak, civar köyler aydınlanacak, İlçe bu havalinin turistik merkezi olacaktır. Sondajları müspet netice veren Koç köprü Barajı inşaatı ikmal edildiğinde ise Çok geniş bir ova su altında

kalacak ayrıca civar il ve ilçelere elektrik verecek kapasitede enerji elde olunacaktır.

İçme suyu motorla depoya basılmakta ve buradan şehirde tevzi olunmaktadır. Suyun alındığı memba toprağın üzerine çıkan bir yer altı ırmağıdır. Su çok bol olmakla beraber kullanılan dizel motorların eskiliği ve zayıflığı yüzünden kasaba halkı zaman zaman su sıkıntısı çekmektedir. Şu şebekesinin yeniden onarılması işi yeniden Belediyece ele alınmıştır. Ayrıca şehir içinde suyu fevkalâde kaliteli saniyede 25 litre su veren bir artezyen de mevcuttur. Şehir içme suyunun kalitesi de üstündür.

Kanalizasyon şebekesi yoktur. Akıntı olması icap eden Gölle ilçe arasındaki eğilim nispeti azdır. Hatta yeraltı sularının akıtılması dahi bir problem olarak İlçe Merkezini tehdit etmektedir. Evlerin çoğunluğunda fosseptik çukurlar bulunmaktadır. Maalesef İlçe de azda olsa bir kısım evlerde tuvalet yoktur. Umumi bir park mevcut değildir. Esasen bağlık, bahçelik durumda bulunan Erciş için park büyük bir ihtiyaç olarak kendini hissettirmemektedir. Fakat bir park ihdası zaruridir.

İlçede modern ve gayet sağlam kaloriferli bir Hükümet Konağı mevcuttur. Bilhassa adli teşkilâtın genişlemesi ek bir bina yapımını zorunlu kılmaktadır. Binanın bütünlüğünü bozmayacak şekilde yapılması temenni olunacak böyle bir ek için gerekli arsa mevcuttur. 1963 yılında bitirilmiş lojmanlı bir Veterinerlik, inşaatı 1966 da tamamlanan lojmanlı bir P.T.T. binası ve 32 dairesi askerî lojmanlar ilçeye bilhassa ilk girişte güzel bir manzara teşkil ederler. Memurlar için lojman civar ilçelerle nispet edilirse kifayetsizdir. Mülkiyeti 1965 yılında Mâliyeden Özel İdare Müdürlüğüne devredilen bir Kaymakam lojmanı vardır. Mülkiyeti Hazineye ait İlçe Jandarma Komutanına Mal Müdürüne ve Adliyeye tahsis olunmuş üç adet lojman vardır. Öğretmenler ve diğer memurlar için de lojman yaptırılmasının mesken sıkıntısı çekilen bir yerde faydalı sonuçlar vereceğinden eminim.

İlçe Merkezinde 11 otel, 10 lokanta, 3 yazlık sinema, bir kapalı kışlık sinema vardır. Garnizonun kendisine mahsus sineması da bulunmaktadır.

Ekonomik Durum:

İlçenin ekonomik zenginliğini tarım teşkil etmektedir. Ayrıca hayvancılık halkın ekonomik yaşayışında etkili olmaktadır 1966 yılında üretilen mahsul durumu şöyle olmuştur:

Cinsi	Ekim sahası (hektar)	Ürün miktarı (ton)
Buğday	13.500	20.250
Arpa	1.270	1.805
Çavdar	700	1.050
Kuru fasulye	400	600
Patates	400	8.000
Şeker pancarı	210	3.500
Bostan	850	7.800

Bilhassa patates, fasulye ve kavun karpuz istihsalinde Erciş Bölgede önemli bir yer tutmaktadır. Elde edilen ürünler Van dâhil civar il ve ilçelerde satılmaktadır. Meyvecilik yapımı daha yeni olmakla beraber oldukça ürün elde olunmaktadır. 1966 istihsalı aşağıya çıkarılmıştır.

Cinsi	Ağaç sayısı	Ürün miktarı (ton)
Zerdali	9.000	270
Elma	6.000	90
Armut	4.000	80
Kayısı	850	34
Üzüm	105 (hektar)	210

Civarda Erciş üzümü makbul sayılmakta ise de bunu eskiden gelen bir anane olduğu tahmin olunabilir. Zira eskiden üzüm bağlarının çok daha geniş bir sahada ve daha kaliteli olarak yapıldığı rivayet olunmaktadır. Bugün ise elde edilen üzümlerin cinsi ne yemeğe ve ne de şarap yapmağa elverişli değildir.

Sebzecilik de son yıllarda gelir getiren bir kaynak haline getirilmiştir. Bilhassa Erciş Merkezinde ve civar köylerde ekim yapılmaktadır. İlçenin sebze üretim miktarı aşağıdaki şekilde tahmin olunmaktadır.

Cinsi	Miktarı (ton)
Domates	3.400
Lahana	620
Taze fasulye	130
Kabak	175

İlçede askeri birliklerin bulunması geniş bir talep doğurmakta ve yetiştirilen sebze ve meyve için ahçı bulunmasında pek sıkıntı çekilmektedir. Fakat istihsalin ancak temmuz ortalarından sonra başladığı ve çok geç kaldığı da bir vakıdır. Üretimin artırılması alanında çeşitli tedbirler alınmakta örnek bahçeler örnek Yoncalıklar tesis olunmakta tahıl üretimini artırmak için tohum temizleme ilaçlama işlerine ve fare mücadelesine yeteri kadar önem verilmektedir. Bu cümleden olarak İlçede traktöre karşı ilgi gittikçe artmaktadır. 1964 yılında yalnız bir traktör mevcutken halen sayısı yirmi beşi bulmuştur.

Erciş'te geniş miktarda hayvancılık yapılmakta ise de bu daha çok miktar yönündendir. Yoksa kaliteli hayvan beslenmediği, hayvanlardan elde edilen süt, et, yün gibi maddelerin kalite ve kalite itibarıyla çok düşük olduğu bir realitedir. Hatta birçok yerler için yalnız derisi ve tezeği dolayısıyla hayvancılık yapıldığı iddia edile bilinir. Altındere Harasının Bölge Hayvancılığının geliştirilmesi konusunda etkili bir faydası maalesef çeşitli sebeplerden mümkün olamamaktadır. Merinos koyun çevrede hayvanın kuyruksuz oluşu dolayısıyla domuza benzetilmekte ve benimsenmemektedir. İlçedeki hayvan miktarı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Cinsi	Miktarı
Koyun	110.000
Kıl keçisi	22.000
Sığır	37.000
Manda	3.850
At	2.050
Merkep	1.200
Katır	70

Erciş'te orman ve koruluk mevcut değildir Dolayısıyla orman teşkilâtı kurulmamıştır. Orman bulunmayışı sebebi ile yakacak işi her kış ağırlığını biraz daha hissettirerek ciddi bir problem olarak kendini göstermektedir. Köylü ve bir kısım yerli halk tezek kullanmaktadır. Doluca köyü sınırları içinde bulunan linyit 1965 yılından itibaren kullanılmakta ise de miktar ve cins itibarıyla ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Çok uzun ve sert geçen kış hesaba katılarak Erciş'e kok tahsisi yapılmalıdır.

Ticari Durum:

Erciş'in ticarî yönden oldukça geniş bir «Interland» ı mevcuttur. Adilcevaz, Muradiye, Patnos ilçeleri halkı dahi bir kısım mallarını Erciş te satarak değerlendirdikleri gibi bazı ihtiyaçlarını da ilçemizden sağlarlar. Kış mevsiminde illeri olan Muş'la irtibatı kesilen Malazgirt ve Bulanık halkı dahi bazı acil ihtiyaçlarını Erciş'ten temin etmektedirler. Geniş ticaret hacmi ile orantılı kamyon, otobüs gibi motorlu araçları mevcuttur. 3 - 4 ay devam eden karakış hariç her gün Erzurum ve Diyarbakır istikametinde iki otobüs kalkar. Pazar kurulması âdeti bu havalide mevcut değildir. Ticari yönden pazar hariç haftanın her günü oldukça canlı geçer. Bilhassa sonbaharda hasat mevsiminin sonunda, çok canlı bir ticari hayat müşahade etmek mümkündür. Çok bereketli bir yıl olan 1966 senesi hasat mevsimi ile birlikte Toprak Mahsulleri Ofisi kurulmuştur. Kasapların tümünü ve belli başlı manav ve toptancı Manav esnafını içine alan büyük bir Hal binası vardır.

El Sanatları:

Köylerde kilim dokunması ve yünden dövülüp sıkıştırılarak yapılan nakışlı keçeler hariç belli bir el sanatı mevcut değildir. Yalnız devamlı elektrik sağlandığından canlı bir ağaç işleme sanayiinin kurulacağı kuvvetle muhtemeldir.

Turizm:

Yazın Gölü, temiz havası, gür sulan ile Erciş bu Havalinin turizm merkezi olacak niteliklere sahiptir. Fakat bu sahada Askeri Kamp ve plaj hariç Belediye veya hususi teşebbüs tarafından herhangi bir adım atılmış değildir. Buna rağmen turizm alanında ilk

kıpranmalar müşahede olunmaktadır. Yaz aylarında Erzurum'dan Ağrıdan hafta tatilini geçirmek üzere gelenlerin sayısı her yıl biraz daha artmaktadır. Yeteri kadar tesis kurulur gerekli propaganda çalışması merkez haline getirilmesi mümkündür. Kaplıcalarımız havalide çok tutulmaktadır.

İlçenin Malî Durumu:

Erciş Maliye Dairesi gelirlerinin son üç yıllık halliye sabıka ve tahsilat durumları şöyledir.

Yıllar	Tahakkuk		Tahsilat	
	Halliye	Sabıka	Halliye	Sabıka
1963	749.902,00	95.881,00	745.695,00	25.809,00
1964	771.112,00	106.617,00	607.965,00	34.030,00
1965	936.912,00	132.307,00	871.988,00	24.855,00

Yıllık sarfiyat miktarı ortalama olarak dokuz milyon liradır. Tahsilat dışındaki fark gayet tabii olarak Merkezden sağlanmaktadır.

Özel İdarenin son çıkarılmıştır. Üç yıllık tahsilat Ve tahakkuk durumu aşağı

Yıllar	Tahakkuk	Tahsilat
1963	112.286,00	67.580,00
1964	136.146,00	80.117,00
1965	155.333,00	82.605,00

Belediyenin malî durumu ise üç yıllık mukayeseli bir şekilde aşağıdaki gibi özetlenebilir. (Elektrik su bütçesi hariç)

Yıllar	Tahakkuk	Tahsilat
1963	498.000,00	410.973,00
1964	450.000,00	423.433,00
1965	499.000,00	459.742,00

Eğitim Durumu:

1966 yılında Erciş Lisesi açılmış olup 92 öğrenci halen iki şube halinde birinci sınıfta okumaktadırlar. Ortaokul sınıfları ile birlikte talebe mevcudu 503 tür.

Muradiye İlçesi hudutları içinde bulunmakla beraber Erciş'e çok daha yakın bir mesafede bulunan Ernis (Ünseli) İlk Öğretmen Okulu mali bakımdan Erciş Mal Müdürlüğüne bağlıdır. Okulun bütün sarfiyatları ve öğretmen maaşları Erciş'ten ödenmektedir. Birçok öğrencimizin okuduğu bu okulun kültüre^ ve sportif gösterileri için Erciş seçilmektedir.

Yatılı Bölge Okuluna Van İli dâhilindeki okulu bulunmayan köylerden öğrenci alınmaktadır. Halen 500 öğrencinin yatılı parasız olarak okuduğu ve 38 parça binadan ibaret elektriği suyu tamamen müstakil bir site teşkil eden bir eğitim kurumu örnek bir çalışma göstermekte ve çevreye çok faydalı olmaktadır. Başlangıçta köy köy dolaşp zorla öğrenci toplanılan okul şimdi isteklere dahi cevap verememektedir.

Köylerde okul inşaatı yüzde elli tamamlanmıştır. Her yıl ortalama üç köyümüze okul yapılmaktadır. Bu miktarın artırılması muhakkak ki faydalı olacaktır. Merkez ilçe ilkokulları ihtiyaca cevap vermekten çok uzaktır. Okulların tamamında çift öğretim yapılmaktadır.

İlçede eski halkevi binasında öğretim yapan bir akşam Kız Sanat Okulu mevcutsa da halkın gerekli ilgiyi gösterememesinden 1 öğretmen ve 20 kadar öğrenci ile çalışmaktadır.

Sağlık Durumu:

Erciş'te 17 yataklı bir Hastahane mevcuttur. Sosyalizasyon tatbikatının başlangıcında 1 dâhiliye, 1 çocuk mütehassısı gelerek 1 yıl kadar çalışıp başka görevlere atanmışlardır. Bir senedir İlçede mütehassıs Tabip mevcut olmayıp Hastahane bir hekimle vekâleten idare edilmektedir. İlçe merkezinde iki sağlık ocağı vardır. Doktor ve gerekli personeli tamdır Üç gurup köy merkezinde de sağlık ocağı bulunmasına rağmen ancak birinde hekim mevcuttur. 1966 yılında muhtelif köylerde ebeler için 9 adet sağlık evi yapılmıştır. İlçede ayrıca serbest çalışan iki pratisyen doktor ve bir Eczane bulunmaktadır.

Bayındırlık Durumu:

Yol vaziyeti: İlçe Merkezi Bitlis - Van, Ağrı - Van İl yollarının kesiştiği bir alanda kurulmuştur. Dolayısıyla bu Havalide göre canlı bir trafik merkezi durumundadır. Bilhassa kışın ilk kar yağması ile Van'ı diğer illere bağlayan ve Gölün güneyinden geçen yolun dağlık bölge olması dolayısıyla kapanışı, Van trafiğinde Erciş'ten geçen kuzey yoluna aktarmaktadır. Erciş - Adilcevaz şosesi İl yolu olup kalite olarak karayolları standartlarına göre düşük evsaffadır. Erciş'i Van'a ve Ağrı'ya bağlayan yollar yeni olarak yapılmış ve yapımı devam etmekte olup geniş virajlı son derece güzel bir durumdadır. Yollar henüz asfaltlanmamış olup kışın kar mücadelesine tabi tutulmaktadır. Karayolları inşaatı tamamlanmadan önce ulaşım işlerinde Denizcilik Bankasının gemilerinden faydalanmakta ise de bu gün için İskeleye ancak bir veya iki defa gemi uğramaktadır.

İlçede henüz köy yolları yapımı bitirilememiştir. Yaz aylarında bütün köylere motorlu arazi arabası ile gitmek mümkündür. Kışın maalesef şehrin yakınlarında bulunan bir kısım köyler hariç büyük bir kısım köylere motorlu araçla gitmek imkânsızdır. Daha önce yapımı İl Bayındırlık Müdürlüğüne tamamlanmış bulunan Deliçay Bucak Merkezine giden yolla, ileride Diyardin'e bağlanması temenni edilen Altındere (Hasan abdal) Kaplıcası yolu Karayolları Teşkilâtına devrolunmuştur.

Sayıları sekizi bulan köyler hariç diğerlerinin içme suyu kaynakları mevcuttur. Son yıllarda köylere içme suyu getirilmesi işinde oldukça mesafe kapatılmış ve İl Bayındırlık Müdürlüğü, Y.S.E. Mıntıka Kontrol Amirliği, İl Y.S.E. Müdürlüğü imkânlarından istifade edilerek (22) köyün suyu getirilmiştir. Fakat halen suyu bulunmayan veya bulunduğu halde bozulan ve tamire muhtaç durumda bulunan bir hayli köy bulunmaktadır.

İlçeye 1962 yılında bol miktarda sulama suyu getiren bir kanal D.S.İ. tarafından yapılmıştır. Bu kanal İlçeye çok faydalı olmakla beraber, mevcut su kaynaklarından istifade edilerek yeni kanallar yapılması üretimi daha da artıracaktır. (Örneğin Deliçay'dan istifade etmek suretiyle getirilecek sulama kanalı) Toprak Su Teşkilâtı tarafından yaptırılan ve halk tarafından yavru kanal adı verilen küçük sulama kanalları Erciş ve Göl arasında bulunan Ovaryı bir ağ gibi sarıp sulamaktadır. Fakat tahliye savaklarının yapılmamış bu-

İlinmaması sebebi ile son baharda yağışların da artınca sonucu yeraltı sulan satha çıkmakta İlçeyi ciddi bir tehlike olarak tehdit etmekte ve drene kanallarını zaruri kılmaktadır.

Genel Kanaat:

İlçe gerek nüfus gerekse sahip olduğu ekonomik ve turistik kıymetler yönünden Van Gölünün Kuzey Bölgesinde bir merkez karakteri göstermektedir. Eğitim, sağlık ve ticaret açısından bu merkezileşme her yıl biraz daha gelişmektedir. Şehir halkının uyanık ve çalışkan tutumu bu yönde en önemli etmen olmaktadır. Fakat halkın genel olarak yaşama seviyesi ekonomik yönden Türkiye ortalamasına göre düşüktür. Bunun da başlıca sebebi ilçe de istihsal unsurunun ilkel ve zayıf durumda kalmış olmasıdır. Görüldüğü üzere Tarım ürünlerinin dışında önemli herhangi bir geçim kaynağı mevcut değildir. Hayvancılık gayet ilkel bir şekilde yapılmaktadır. Bu hal memleket ekonomisine ve halkın yaşama gücün® pek bir şey katmamaktadır. Tarım ise yıllardır ne şekilde uygulanıyorsa öyle yürütülmektedir. Halkı tarım alanında aydınlatacak ve daha verimli bir alana, daha bol gelirli ürün elde etmeğe itecek tedbirler henüz alınmaktadır. Şeker pancarı üretimine 1966 yılında başlanmış elde olunan pancar Elâzığ Şeker Fabrikasına sevk edilmiştir. Şeker pancarı bakımından Erciş yeteri kadar ekim sahasına ve suya, uygun iklime sahiptir. Ayrıca komşu ilçeler olan Muradiye ve Patnos'un bu alandaki imkânları düşünülürse Erciş'in bir Şeker Fabrikasına kavuşturulması temenni edilir. Ayrıca hayvan yetiştirme tekniği geliştirildiğinde Erciş'in memleket ekonomisine çok şeyler katacağı beklenebilir.

22/Ocak/1967

YÖNETMELİKLER

Ankara Üniversitesi Rektörlüğünden:

**Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Mezunlarının
Fark İmtihanı Hakkında Yönetmelik**

Madde 1 — Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun olanların, 2556 sayılı Hâkimler ve 3499 sayılı Avukatlık Kanunu gereğince Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde imtihan vererek «fark imtihanı belgesi» alabilmeleri için, Siyasal Bilgiler Fakültesinde Hukuk Fakültesine nazaran noksan kalan derslerden Hukuk Fakültesinde Hukuk Fakültesine nazaran noksan kalan derslerden Hukuk Fakültesinde bu Yönetmeliğe göre açılacak fark imtihanlarını başarmış olmaları şarttır.

Madde 2 — Adaylar, fark imtihanı için müracaat ederken, mezun oldukları dönemde Siyasal Bilgiler Fakültesinde yürürlükte olan Lisans, Öğretim ve İmtihan Yönetmeliğine göre okudukları dersleri gösteren ve Siyasal Bilgiler Fakültesince tasdikli bir belgeyi dilekçelerine bağlarlar.

Madde 3 — Adayın hangi derslerden fark imtihanına tabi tutulacağı, bu belgeye göre Ankara Hukuk Fakültesi Yönetim Kurulu tarafından tespit edilir.

Madde 4 — Fark imtihanı için müracaat edenlerin dilekçelerine 2 nci maddedeki belgeden başka, mezuniyet diplomalarını veya tasdikli suretlerini nüfus kimlik kâğıdını veya örneğini, uç adet 4,5X6 ebadında fotoğraflarını ve imtihan harcını yatırdıklarına dair makbuzu eklemeleri lâzımdır.

Madde 5 — İmtihanlar yılda iki defa Mayıs ve Kasım aylarında yapılır. İsteklilerin 20 Nisan veya 26 Ekim'e kadar bu husustaki müracaatlarını yapmış olmaları gerekir. İmtihan günleri Fakültece imtihandan en geç 7 gün önce Fakülte ilân tahtasında ilân edilir.

Bu Yönetmeliğin uygulanmasında Kasım ve Mayıs imtihanları ayrı birer dönem sayılır.

Madde 6 — Her dersin imtihanı, o dersin öğretim üyesi ve mazereti halinde Dekanın görevlendireceği öğretim üyesi tarafından Hukuk Fakültesi müfredat programına göre yazılı olarak yapılır. Adayın fark imtihanını başarmış sayılması için, her dersten 6 dan aşağı numara almamış bulunması lâzımdır.

Madde T — Aday 6 dan aşağı not aldığı derslerin imtihanım, müteakip 2 imtihan döneminde tekrarlayabilir. Ancak, aday bir dönemde ikiden fazla dersten 6 dan aşağı numara aldığı takdirde, sonraki dönemde bütün derslerin imtihanlarını tekrarlamak zorundadır.

Aday, müracaatından itibaren birbirini izleyen 3 imtihan dönemi (ilk imtihan dönemi dâhil) içinde imtihana girmediği veya girip haşan gösteremediği takdirde, imtihanı başaramamış sayılır ve bir daha fark imtihanına kabul olunmaz.

Madde 8 — Bu Yönetmeliğe göre yapılan imtihan sonunda başarı gösterenlere «fark imtihanı belgesi» verilir.

Geçici madde — İşbu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce fark imtihanı için müracaat etmiş veya fark imtihanına girmiş olup da, imtihanlarını bitirememiş olanlar bu Yönetmelik hükümlerine göre imtihan edilirler.

Fark imtihanını bitirememiş olanlar hakkında bu Yönetmeliğin 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı süre yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanır.

Madde 9 — İşbu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

İçişleri Bakanlığından:

Bölge Trafik Zabıtasının Kuruluş, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Esas ve Usullerini Gösterir Yönetmelik

BÖLÜM:1

Genel hükümler

Madde 1 — Şehirlerarası karayolları üzerindeki trafiğin tanzim ve murakabesi ile görevli olmak üzere kurulan Bölge Trafik Zabıtasının kuruluşu, idare tarzı, görev ve yetkileri ile çatışma esas ve usulleri (bu Yönetmelikte gösterilmiştir.

Madde 2 — Karayolları Trafik Kanununa ve Tüzüğündeki tarifler saklı kalmak üzere bu Yönetmelikte geçen tabirlerden;

a) Trafik Tanzimi ve Murakabesi: Karayolunun emin, elverişli ve ekonomik olarak kullanılmasını karayolunu kullananların emniyetini ve Karayolları Trafik Kanunu, Tüzüğü ve Yönetmelikleri hükümlerine ve II Trafik Komisyonu veya diğer yetkili merciler tarafından alınan tedbir ve kararlara uyulmasını sağlamak için yapılan çalışmaları;

b) Yoldan istifade edenler: Karayolundan faydalanan yayaları, sürücü ve şoförleri;

c) Trafik kontrol taşıtı: Karayolunda trafik kontrolü yapmak için ayrılmış, geçiş üstünlüğü işareti bulunan ve kontrol için gerekli, malzeme ile teçhiz edilmiş taşıtı;

d) Ekip: Bir âmir ve biri şoför olmak üzere iki memurdan teşekkül eden üniteyi;

e) Ekip amiri; Bir ekibin yönetiminden sorumlu olan amir veya trafik polis memurunu;

f) Ekip memuru: Ekip amirinin yönetimi altında çalışan ve ekibe dâhil trafik polis memurunu;

g) Grup: Birden fazla ekibin bir program dâhinde çalışmak üzere bir araya gelmesi ile teşekkül eden birliği;

h) Grup amiri: Bir grubun yönetimi ile görevli ve sorumlu olan rütbeli trafik polis amirini;

i) Çalışma programı: Trafik kontrol ekiplerinin yapacakları çalışmaları, yer, zaman ve şekil itibariyle gösteren çizelgeyi;

j) Görev defteri: Ekip amiri tarafından ekibin çalışmalarının, hal ve hareketlerinin kaydedildiği defteri;

k) Kaza tespit raporu: Kusurluluk hal ve derecesine temas etmeksizin, trafik kazasında yer, zaman ve hava durumu ile kazanın oluş şekli ve şartlarını belirten raporu;

ifade eder.

BÖLÜME

Kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar

Madde 3 — Karayolları Trafik Kanunu ile Tüzüğünde gösterilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak suretiyle şehirlerarası karayollarında trafiği tanzim ve murakabe etmek üzere Bölge Trafik Zabıta Müdürlükleri veya amirlikleri kurulur.

Bölge Trafik Zabıtası, doğrudan doğruya Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı olarak Karayollarında tespit olunacak bölgelerde çalışır.

Bölge Trafik Zabıtası kurulduğu il merkezinin adını alır. Ayrıca her bölgeye bir numara verilir.

Madde 4 — Bölge Trafik Zabıta Müdürlüklerinin çalışmalarını bir plan dahilinde koordine etmek; personel, araç ve gereç ihtiyaçlarını temin ve noksanlarını ikmal ve Islah etmek; bölgelerde çalışan trafik kontrol ekiplerini kontrol ve murakabe ile görevli olmak üzere, Emniyet Genel Müdürlüğünde Bölge Trafik Zabıtası Merkez Müdürlüğü kurulur.

Bu Müdürlüğün görev ve yetkileri, çalışma usulü, bir talimatta gösterilir.

Madde 5 — Bölge Zabıta Müdürlüklerine Emniyet Müdürü derecesinde bir müdür, tali bölgelere ise rütbeli bir amir tayin olunur.

Madde 6 — Bölge Trafik Zabıta müdür veya amirleri, bölgeleri dahilindeki, şehirlerarası karayollarında trafiğin tanzim ve murakabesi ile ilgili görevlerin düzenli bir şekilde yürütülmesinden Emniyet Genel Müdürlüğüne ve valilere karşı sorumludurlar.

Madde 7 — Bölge dâhilinde bulunan il valileri, İl İdaresi Kanununun 15 inci maddesine göre Bölge Trafik Zabıtasını gözetim ve denetimleri altında bulundurlar.

Valiler, Bölge Trafik Zabıtasının kendi ü hudutları içindeki çalışmalarına ait görüş ve tekliflerini İçişleri Bakanlığına bildirirler.

Madde 8 — Bölge trafik zabıtasına atanmış amir ve memurlar ile bu zabıtaya tahsis edilmiş taşıtlar ve teçhizat İçişleri Bakanlığının muvafakati olmaksızın zabıtanın (İl trafik zabıtası dâhil) diğer hiz

metlerine hiç bir suretle nakle dilemez ve çalışma programı ile tayin edilen Karayolları dışındaki yol ve sahalarda görevlendirilemez.

Bölge merkezindeki il valisi, bölge trafik zabıtası hizmetlerine tayin ve tahsis edilen personel ve araçların bu hizmet dışında kullanılmasından sorumludurlar.

Madde 9 — Bölge Zabıta amir ve memurları, görevlendirildikleri saha dâhilindeki karayolları üzerine Trafik Kanunu ve Tüzüğü'nün trafik zabıtasına tanıdığı görev ve yetkileri yapar ve kullanır. Ancak, bir il sınırları içindeki karayollarında bölge trafik zabıtasının görev ve yetkilerini ortadan kaldırmaz.

B Ö L Ü M : 3

Çalışma esas ve usulleri

Madde 10 — Bölge trafik zabıtasının, bölge sınırları ile çalışma esasları Emniyet Genel Müdürlüğü'nce tespit edilir ve bölge trafik zabıta müdürlüklerine bildirilir. Her müdürlük bu esaslara göre düzenleyeceği çalışma programını, görevin başlangıç tarihinden en az bir hafta önce Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderir.

Madde 11 — Bölge Trafik Zabıtasının görevlendirileceği yollar öncelikle devlet karayollarıdır.

Madde 12 — Her bölge için, çalışma programı, bölge dâhilindeki karayollarında, Emniyet Genel Müdürlüğü'nce tespit edilen mesafe ve saatlere göre, bir görev dilimine bir ekip isabet edecek ve günün 24 saatini kapsayacak şekilde, aylık olarak bir cetvel halinde düzenlenir.

Madde 13 — Ekip veya gruplara ait çalışma programının hazırlanmasında;

- a) Trafik kazalarının en çok meydana geldiği zaman ve yol kesimleri,
- b) Trafik kaidelerinin en fazla ihlâl edildiği yerler,
- c) Trafığın kesif olduğu zaman ve yol kesimleri,
- d) Mevsim ve inşaat durumlarına göre yolun hususiyet arz eden kesimleri,

Dikkate alınır.

Madde 14 — Bölge trafik zabıtası ekipleri görev aldıkları karayolları üzerinde;

- a) Karayolları Trafik Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklerine aykırı hal ve hareketleri önlemek ve suçluları hakkında takibatta bulunmak,
- b) Yoldan istifade edenlere yardım etmek,
- c) Görevleri sırasında karşılaştıkları trafik kazalarını tetkik ile kaza tespit raporu tanzim etmek ve mahallin zabıtasına bildirmek,
- d) Genel Zabıta'yı ilgilendiren olaylara el koymak ve mahallin zabıtasına raporla olayı intikal ettirmek ve varsa delil ve suçlularını tespit etmek,
- e) Trafiği tehlikeye düşüren engelleri derhal veya ilgili yerlerden talep ederek bertaraf etmek suretiyle yol emniyetini sağlamak,
- f) Bölgelerindeki Karayolları üzerinde yola ait kusurları raporla bildirmekle,

Yükümlüdürler.

Madde 15 — Trafik kontrol arının yapılış tarzı ve kontrollün sırasında göz önüne alınacak hususlar bir talimatla belirtilir.

Madde 16 — Görev alanları itibariyle aralarında irtibat bulunan bölge trafik zabıtası müdürleri, gerekli hallerde çalışma programları arasında uygunluğu sağlamak maksadıyla ve merkeze bilgi vermek suretiyle toplanırlar. Toplantıda varılan sonuç, toplantıyı talep etmiş olan bölge trafik zabıtası müdürlüğünce bir raporla Merkeze bildirilir.

Madde 17 — Ekipler, Bölge Trafik Zabıtasınca düzenlenerek gönderilen çalışma programına göre Emniyet Genel Müdürlüğünce denetlenir.

Madde 18 — Ekip amiri ekibin, grup amiri grubun yöneticisi ve sorumlusudur.

Grup çalışmalarında, ekiplerin üst rütbeli amiri, rütbelerde ayrıyeten halinde kıdemli amiri grup amiridir.

Amirler, görevin başlama saatim, görev alan amir ve memurları, günlük faaliyetin sonucunu ve önemli gördükleri hususlar ile gö-

rev sırasında dinlenme ve görevin bitiş yer ve saatim görev defterine kaydederler.

Madde 19 — Ekip amirleri, ekibin görevini bir gün önceden alır ve ekip memurlarına ileterek belli saatte göreve çıkılmasını sağlarlar.

Ekip amirleri,, göreve çıkmadan önce, personelin kıyafet ve teçhizatı ile taşıtın ve teçhizatının göreve hazır olup olmadığını kontrol ederler.

Madde 20 — Ekiplerin görev esnasında araç veya personelin zaruri ihtiyaçları için veya normal dinlenmeleri, karayolu dışında ve görevin ciddiyetine hâlel getirmeyecek şekilde yapılır.

Devamlı çalışmalarda ilk iki saatten sonra 15 dakika ve bundan sonra her beş saatte bir 60 dakika dinlenme molası verilir.

Ekipler mücbir sebep olmadıkça görevlendirildikleri saha dışına çıkamazlar. Zaruret halindeki çıkışların saat ve yeri görev defterinde belirtilir.

Madde 21 — Ekip amirleri emrindeki memurların usulsüz ve disiplinsiz hal ve hareketlerinden ve kıyafet ve teçhizatlarının temiz, düzgün ve Tüzüğe uygun olmamasından dolayı memur ile birlikte sorumlu tutulur.

Ekip memurları, ekip amirinin emirlerine göre görev yapmağa ve onun tembih ve ihtarlarına uymağa mecburdurlar.

Madde 22 —. Grup çalışmasında ekiplerin birbirleri ile telsiz irtibatı bulunur.

Telsizle muhabere irtibatı kurulan ekipler biri kıdemli olmak üzere iki memurdan teşkil edilebilir.

B ö L Ü M: 4

Bakım, ikmal ve yolluklar

Madde 23 — Bölge Trafik Zabıtası hizmetine tahsis edilmiş bulunan araç ve gereçlerin, bakım, onarım ve akaryakıt ihtiyaçları ile diğer ihtiyaçları Emniyet Genel Müdürlüğüne sağlanır. Bu ihtiyaçlara ait ödenekler Bölge Merkezinin bulunduğu ü emrine gönderilir. Bu ödenekler hiç bir şekilde maksat dışı sarf edilemez.

Ekiplerin, bölge merkezi dışında belirecek bu gibi ihtiyaçları, ekip amirinin müracaatı üzerine, bulundukları il emniyet müdürlüklerince sağlanır. Bu şekilde yapılan yardımlar ekiplerin bağlı olduğu bölge trafik zabıta müdürlüğüne bildirilir.

Madde 24 — Ekip araçları ile gereçleri ekibin şoförüne teslim edilir. Bunların bakım ve korunmasında şoför ile birlikte ekibin amiri de sorumludur.

Ekiplerin görev dönüşlerinde aracın bakımı şoförü tarafından yaptırılır ve garaja teslim edilir.

Madde 25 — Bölge trafik zabıtası merkez müdürlüğü ekiplerinde ve bölge trafik ekiplerinde görev alanların zaruri masrafları hakkında 6245 sayılı Harcırah Kanununun 49 ucu maddesi hükmü uygulanır.

B Ö L Ü M : 5

Trafik cezalan ile ilgili işlemler

Madde 26 — Karayolları Trafik Kanununun 57 ve 58 inci maddeleri gereğince düzenlenecek zabıt, ihbarname ve peşin para cezasına ait alındı makbuzları bölge trafik zabıtası merkezinin bulunduğu il trafik şube veya bürosu saymanlığınca sağlanır.

Madde 27 — İl trafik şube veya bürosu saymanlığınca karayolları Trafik Kanununun 58 inci maddesine göre tutulan zabıt, 57 nci maddesine göre tanzim edilen ihbarname ve alındı makbuzları için ayrı birer defter tutulur ve seri numaralarına göre kaydedilir. Görevlilere teslimat bu kayda göre ve imza karşılığında yapılır.

Bölge trafik zabıtası tarafından işlem yapılan zabıtlar ve alındı makbuzları ceza cetvellerine işlenir ve Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilecek aylık faaliyet raporunda gösterilir.

Madde 28 — Bölge trafik zabıtası teşkilâtı ekipleri tarafından Karayolları Trafik Kanununun 57 ve 58 inci maddelerine göre tanzim edilen zabıt ve ihbarnamelerin tahsil, takip ve sonuçlandırılması mahalli trafik şube veya bürolarınca yapılır.

Çeşitli hükümler

Madde 29 — Bölge trafik zabıtası mensupları emniyet teşkilâtına uygulanan mevzuat hükümlerine tabidirler.

Madde 30 — Bölge trafik zabıtası mensuplarının görevleri sırasında veya görevleri dışında görülen meslek disiplinine aykırı hal ve hareketleri mahallin vali, kaymakam, bölge trafik zabıta müdürü ve emniyet müdürü ile üst rütbeli polis amirleri tarafından tespit edilerek, gereği yapılmak üzere bölge merkezinin bulunduğu il valiliğine ve İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Son hükümler

Madde 31 — 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 3 ve Karayolları Trafik Tüzüğü'nün 4 ncü maddelerine dayanılarak hazırlanmış olan bu Yönetmelik Resmî Gazete ile yayım tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Madde 32 — Bu Yönetmeliği İçişleri Bakanı yürütür.

İçişleri Bakanlığından:

İçişleri Bakanlığı Eğitim Biriminin Çalışmalarını Düzenleyen Yönetmelik

III— GENEL HÜKÜMLER:

Madde 1 — Kuruluş amacı:

İçişleri Bakanlığına ait görevlerin en iyi şekilde yerine getirilmesi için; personelin eğitim hizmetlerini programlamak, planlamak, kesinleşen program ve planların yürütücü ve danışman kuruluşlarla da işbirliği yaparak, gerçekleşmesini sağlamak ve bu kuruluşlara eğitsel danışmanlık yapmak üzere Özlük işleri Genel Müdürlüğü içinde «Eğitim Birimi» kurulmuştur.

Madde 2 — Yönetmeliğin kapsamı:

Bu Yönetmelik, eğitim hizmetlerinde gözetim ve koordinatörlük görevi yapan genel müdür yardımcısının, eğitim personelinin ve bu personelin görev, yetki ve sorumluluklarını, çalışma esaslarını; birbirleri ve Genel Müdürlükle, Bakanlığın diğer kuruluşları de, Yüksek Eğitim Kurulu ve Eğitim Komitesi ile ilişkilerini; söz konusu kurul ve komite de Bakanlığın diğer kuruluşlarının eğitim konusundaki görev, yetki ve sorumluluklarını düzenler.

Madde 3 — Deyim ve kavramlar:

Eğitim: Bakanlık personelinin hizmete yatkınlıklarını sağlamak, verimliliklerini artırmak, hizmetin kalitesini yükseltmek, hizmette verimi sağlamak, personeli daha ileri kademelere hazırlamak amacı ile bilgi ve becerilerini çoğaltmak ve davranışlarını bu amaçlara uygun bir şekilde düzenlemek için Bakanlık içi ve dışı imkânlardan yararlanarak yetiştirilmeleridir.

Eğitim;

1. Hizmet öncesi,
2. Hizmete geçiş,
3. Hizmete girdikten sonra:
 - a) Hizmet esnasında
 - b) Hizmet dışında (İşten ayrılarak)

olmak üzere düzenlenecek ve uygulanacaktır.

Birim: Özlük İşleri Genel Müdürlüğü içinde kurulmuş «Eğitim Birimi »ni,

Kurul: Yüksek Eğitim Kurulunu,

Komite: Eğitim Komitesini,

Koordinatör: Eğitim konusunda gözetim ve koordinatörlükle görevlendirilmiş Özlük İşleri Genel Müdür Yardımcısını,

Eğitim Personeli: Birimde görevlendirilmiş uzmanları,

Eğitim Bürosu Personeli: Birimin büro işlerini yürütmekle görevlendirilen büro şefi, memur, daktilo, sekreter, teknik ressam, teksirci gibi personelin tümünü,

Personel: Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü dışında kalan Bakanlık personelinin,

İfade eder.

II — ESAS HÜKÜMLER:

Madde 4 — Eğitim Biriminin Genel Amaç ve Çalışma Konuları:

Genel Amaç:

İlgili mevzuat ve incelenmiş, uygulanarak sonuçlarını vermiş ve

geliştirilmiş modem eğitim ve metot ve tekniklerinden yararlanarak; eğitim politikasını, program ve planlarını belli etmek, onaya sunmak; yürütülmesini sağlamak, Bakanlık kuruluşlarına eğitsel danışmanlık yapmaktır.

Çalışma konuları:

4.1. Hizmet öncesi öğretim ve eğitim ile ilgili incelemeler yaparak sonuçlarını rapor halinde Özlük İşleri Genel Müdürlüğüne bildirmek, gerektiğinde düzenlenecek öğrenim için eğitim programlarını öğrenim kuruluşları ile işbirliği içinde gerçekleştirmek öğrenim kuruluşları ile devamlı ilişki ve ortak çalışmalarla Bakanlık hizmet ve ihtiyaçları ile öğrenim programlarının uygunluğu imkânlarını aramak ve sağlamak,

4.2. Mülakat, anket, testler düzenlemek, grup toplantıları yapmak, iş analizleri ve gerçekleştirme ve başarı oranlarını veya her türlü rapor ve kayıtları etüt etmek gibi usul ve imkânlardan yararlanarak, inceleme ve araştırma yaparak eğitim ihtiyaçlarını belli etmek ve bu konuda yürütücü ve danışman kuruluşlara yardımcı olmak,

4.3. Eğitim konusundaki yayınları izlemek, gerekli dokümanları toplamak ve faydalı görülenlerin yayınlanmasını ve ilgililerin yararlanmalarını sağlamak,

4.4. Bakanlığa bağlı eğitim kuruluşlarına ait mevzuat tasarılarını hazırlamak, hazırlanmış tasarıları inceleyerek teklif ve görüşlerini bildirmek, mevzuatın umumi esas ve ihtiyaçlara uygunluğu yönünden devamlı çalışmalarda bulunmak ve tekliflerde bulunmak.

4.5. Eğitim birimine ait bütçe teklifini hazırlamak,

4.6. Kurslar, konferanslar, seminerler, gösteri ve uygulamalar, grup halinde iş alanında ve arazide geziler, iş esnasında uygulama ve öğretim, yazışma ve yayın şeklinde öğretim gibi eğitim usul ve metotlarından yararlanarak personelin hizmet içi eğitimini hazırlanacak program ve plan gereğince yapmak veya diğer ilgililerce yapılmasını sağlamak veya Bakanlığın diğer kuruluş ve bölümlerine bu konuda yardımcı olmak ve bu yönden Bakanlık dışı imkânlardan yararlanmak ve öğrenim kuruluşları ile gerekli işbirliğini sağlamak,

4.7. Personelin dış ülkelerde eğitime imkânlarını hazırlayıcı çalışmalar yapmak, bu tür eğitimin esaslarını düzenleyici tekliflerde bulunmak, uyarlama programları düzenlemek ve uygulamak,

4.8. Personelin görev ve kadrolara göre dağılışına, öğretim ve eğitimlerine hizmet sürelerine, hizmet içi eğitimlerine ait bilgileri kapsayan eğitim kütük ve fişlerini düzenlemek,

4.9. Eğitim programlarının uygulanması için eğitici ve öğreticileri seçmek üst makamların onayına sunmak,

4.10. Eğitim usul ve metotları ve uygulanan eğitim programları yönünden devamlı inceleme ve araştırmalar yapmak ve değerlendirmek ve elde olunan sonuçlara göre tekliflerde bulunmak,

4.11. Gerektiğinde eğitim merkezleri kurmak ve gerekli eğitim araç ve gereçlerini sağlamak için tekliflerde bulunmak ve sonuçlarını kovalamak,

4.12. Kaymakamlık kursu ve meslek kursunun yürütülmesini, yeniden düzenlenmesini ve geliştirilmesini sağlamak,

4.13. Maiyet memurluğu dönemine ait eğitim programları hazırlayarak tekliflerde bulunmak ve eğitsel yönünden bunları izlemek,

4.14. Eğitim programları sonuçlarını değerlendirmek ve değerlendirme sonuçlarını ilgililerin yararlanmalarına sunmak,

4.15. Gerektiğinde diğer kuruluşlarla da işbirliği yaparak eğitimi çekici hale getirici çalışmalar yapmak,

4.16. Birimin görev alanına giren konularda gerekli istatistiki bilgileri belli bir düzen içinde toplamak,

4.17. Özlük İşleri Genel Müdürlüğü koordinasyon toplantılarının sekretarya hizmetlerini yürütmek,

Madde 5 — Birim, 4 üncü maddede belirtilenlerden başka hizmetlerle görevli ve yükümlü tutulamaz; özlük ve malî hizmetler, ilgili diğer şubelerce yürütülür.

Ancak, Özlük İşleri Genel Müdürünün gerekli gördüğü hizmetler birimce yapılır.

Madde 6 — Kuruluş:

6.1. Yüksek Eğitim Kurulu:

Kurul, müsteşarın başkanlığında Tetkik ve Teftiş Kurulları

başkanları, Hukuk Müşaviri, Mahalli İdareler Genel Müdürü, İller İdaresi Genel Müdürü, Nüfus İşleri Genel Müdürü, Özlük İşleri Genel Müdürü, Koordinatör ve eğitim uzmanlarının katılması ile kurulur. Gerekğinde Bakanlık Saymanlık Müdürü, Levazım Müdürü, Kâğıt İşleri Müdürü üye ve Devlet Personel Dairesi eğitim yetkilileri danışman olarak kurula çağırılırlar.

Kurul, yılda en az bir defa toplanır.

Kurulun müzakerelere başlayabilmesi için, mürettep üye adedinin (Bu, bir ve ikinci fıkralara göre miktarı değişebilen, çağrılan üyeler esas alınarak hesaplanır.) en az üçte ikisinin toplantıda hazır bulunması lâzımdır.

Kararlar, hazır bulunanların salt çokluğu ile alınır.

Kurulun raportörlüğü koordinatör tarafından yapılır.

6.2. Eğitim Komitesi:

Komite, koordinatörün başkanlığında eğitim personelinin katılması ile kurulur.

Gerekğinde Bakanlık kuruluşları genel müdür yardımcıları ile şube müdürleri üye olarak toplantılara çağırılır.

Komite koordinatörün çağrısı ile toplanır.

Komitenin müzakerelere başlayabilmesi için, mürettep üye adedinin (Bu, bir ve ikinci fıkralara göre, miktar değişebilen, çağrılan üyeler esas alınarak hesaplanır) en az üçte ikisinin toplantıda hazır bulunması lâzımdır.

Kararlar, hazır bulunanların salt çokluğu ile alınır.

6.3. Birim:

Birim, Özlük İşleri Genel Müdür yardımcılarının birinin gözetim ve koordinatörlüğü altında üç uzman, bir büro şefi ve yeteri kadar büro personelinin kurulur.

Gerekğinde taşra kuruluşlarında, bu Yönetmelikle belli edilen ' görevlerin o kuruluş içinde yerine getirilmelerini sağlamak amacı ile merkeze bağlı, yersel, sürekli veya geçici alt eğitim birimleri ve eğitim merkezleri kurulur.

Birimin çalışmalarına Yüksek Eğitim Kurulu ve Eğitim Komitesi yön verir.

Madde 7 — Görev, yetki ve sorumluluklar:

7.1. Kurul:

Bakanlığın eğitim politikasını ve bu politikaya göre eğitim çalışmalarında izlenecek genel yol ve yöntemleri belli eder,

Yıllık eğitim programlarının esaslarını kararlaştırır,

Genel çalışma planını inceleyerek karara bağlar,

Eğitim çalışmalarında karşılaşılan güçlükleri ve nedenlerini inceler; giderilmelerine ilişkin çareler arar, karara bağlar ve uygulamasını sağlar,

Bakanlığın eğitim ile ilgili ve Bakanlıkça havale olunan; kanun, tüzük ve yönetmelikleri inceler,

Eğitim hizmetlerinin Bakanlık içindeki koordinasyonunu sağlar.

7.2. Komite:

Uzmanlardan koordinatör yoluyla gelen;

Genel plan ve yıllık program taşanlarını ve bunlara göre düzenlenen tali programları, eğitimine ilişkin kanun, tüzük ve yönetmelik taşanlarını,

Birimle ilgili bütçe tasarısını ve gerekçelerini,

Her yıl dış ülkelere gönderileceklerin listelerini Ve programların, yılsonunda bir yıllık çalışma raporlarını,

İnceler ve Genel Müdürlüğe bunlar hakkında tekliflerde bulunur. Genel Müdürlük içinde eğitim ile ilgili koordinasyonu sağlar.

7.3. Koordinatör:

a) Kuruluş içindeki yeri:

— Direktif aldığı yer: Özlük İşleri Genel Müdürü

— Direktif verdiği yer: Uzmanlar, Büro Şefi

b) Görev, yetki ve sorumluluktan:

— İzlenmesi ve uygulanması gerekli eğitim politikası, programı, plan ve prensipleri hakkında eğitim personeline inceleme ve araş

tırmalar yaptırtmak, bunlarca verilen sonuç ve teklifleri bu yönetmelik esaslarına göre değerlendirmek ve ilgili makamlara tekliflerde bulunmak,

— Eğitim personeli ve büro şefinin çalışmalarının; eğitim politika, program, plan ve prensiplerine göre yürütülmesini izlemek, gözetmek ve bunlar arasındaki işbirliğini verimli ve olumlu bir şekilde sağlamak,

— Belirli dönemlerde fiili sonuçlar hakkında Genel Müdürlüğe rapor vermek,

— Kendisine bağlı personelin atama, değerlendirme, cezalandırma işlemleri hakkında tekliflerde bulunmak,

— Birime gelen evrakı ilgili eğitim personeline havale etmek,

— Valiliklere, Bakanlık içi ve dışı kuruluşlara gidecek, birim hizmetleri ile ilgili evraktan daha üst makamların görmesine lüzum olmayanlarını Genel Müdür adına imzalamak,

— Bölüm uzmanlarını ve görevli bölüm uzmanının yokluğunda da yerine bakacak olanı belli etmek,

— Lüzum gördüğünde; uzmanlardan birini birimin İdari, büro ve personel hizmetlerini yürütmekle görevlendirmek,

7.4. Uzmanlar:

a) Kuruluş içindeki yeri:

— Direktif aldığı yer: Koordinatör

— Direktif verdiği yer: Büro şefi, kendilerine bağlı eğitim merkezleri

b) Ortak görev, yetki ve sorumluluklar:

— Kendi bölümüne düşen hizmetleri mevzuat Ve İlmî esaslara göre yürütmekte birinci derecede yetkili ve sorumludur. Bu sıfatla, gerekli inceleme ve araştırmaları yaparak hizmetleri en iyi ve verimli şekilde gerçekleşmesini sağlayacak program, plan ve prensipleri düzenleyerek teklif, tasarı ve rapor halinde koordinatöre vermek ve sonuçlarına göre hizmetleri yürütmek,

— Bölümüne ait hizmetlerin gerektirdiği bütçe tasarısını ve gerekçesini zamanında koordinatöre vermek.

— Mevzuat, eğitim İlmî ve tekniği yönünden kendisini yetiştirmek,

Bölümü ile ilgili eserleri, kuruluşları ve bunların çalışmalarını incelemek; Üniversite, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi, Enstitüsü Devlet Personel Dairesi gibi kuruluşlarla ilişkiler kurmak, bilgi ve görüşlerini öğrenmek, işbirliği sağlamak,

— Bölümü ile ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve emirleri toplu halde bulundurmak,

— Bölüm çalışmaları hakkında üç aylık raporlar düzenleyerek koordinatöre vermek (Bu raporlarda yapılamayan hizmetler, nedenleri ve giderilme çareleri hakkında düşüncelere de yer verilir.)

— Personel hizmetlerinin yürütülmesi, (7.3) maddesi gereğince, özel olarak ayrı bir uzmana verilmedikçe; kendilerine bağlı personelin atama, değerlendirme cezalandırma işlemleri hakkında tekliflerde bulunmak,

— Eğitim birimine ait ve koordinatör tarafından kendisinden istenen bölümü konusuna girmeyen, diğer hizmetleri yerine getirmek,

— 657 sayılı kanunun 219 uncu maddesinde belirtilen raporu 6 aylık dönemin sonunda ve 15 gün içinde koordinatöre vermek,

— Bölüm hizmetleri ile ilgili evrakı koordinatörün görmesine lüzum olmayanları, Genel Müdürlük içi yazışmalarda birim adına ve Genel Müdürlük dışı yazışmalarda Genel Müdür adına imzalamak,

c) Bölüm uzmanlarının bölümlerine ilişkin görev, yetki ve sorumlulukları:

(a) Bölümü Uzmanı:

Mülakat, anket, test(grup toplantıları şeklinde durum tartışmalarında,, iş analizleri ve gerçekleştirme ve başarı oranları incelemelerinden, çeşitli kayıt ve raporların etüt edilmelerinden, diğer İlmî metot ve imkânlardan yararlanarak eğitim ihtiyaçlarını belli etmek, ilgili ve yürütücü kuruluşların bilgilerine vermek, bu konularda çalışmalar yapacak kuruluşlara yardımcı olmak,

— Kaymakamlık kursunun yürütülmesini sağlamak, yeniden düzenlenmesini sağlayıcı çalışmalar yapmak, sonuçlarına göre program ve tekliflerini hazırlamak,

— Bölümü ile ilgili eğitim programlarının uygulanması için eğitici ve öğretmenler seçerek tekliflerde bulunmak, bunlara düşen görevlerin yürütülmesini sağlamak,

— Bölümü ile ilgili eğitim merkezlerinin kuruluşu ve gerekli eğitim araç ve gereçlerinin sağlanması için tekliflerde bulunmak ve sonuçlarını kovalamak,

— Bölümü ile ilgili plan, program ve bütçe çalışmaları yapmak, bu gibi çalışmalara katılmak, teklif ve taşanlarını hazırlayarak sonuçlandırmak,

— Uygulanan eğitimin sonuçlarını, eğitimi uygulayan kuruluşları ve çalışmalarını değerlendirmek amacı ile İlmî metotlardan yararlanarak bilgi toplamak, sonuç ve nedenleri bularak değer yargılanma ulaşmak,

Bu amaçla:

1. Genel eğitim değerlendirme planı düzenler,
2. Plana göre bilgi ve verileri derler,
3. Bilgi ve verileri gaye ve hedeflerle karşılaştırır,
4. Bu karşılaştırmaya göre değer yargılarına vararak bunlara göre eğitim hizmetlerinin düzenlenmesini ve geliştirilmesini ve yine bu sonuçlardan ilgililerin yararlanmalarını sağlar,

— (4.1) Maddede gösterilen görevi yerine getirmek,

— (4.4) » » » » »

— (4.6) » » » » »

— (4.10) » » » » »

— (4.13) » » » » »

— (4.15) » » » » »

— Koordinatör tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek,

(B) Bölümü uzmanı:

— Meslek kursunun yürütülmesini sağlamak, yeniden düzenlenmesini sağlayıcı çalışmalar yapmak, sonuçlarına göre program ve tekliflerini hazırlamak,

— Belli ihtiyaçlara göre düzenlenecek bir plan ve program gereğince personelin dış ülkelerde eğitilme imkânlarını hazırlayıcı çalışmalar yapmak, gönderilecek personelin niteliklerini ve seçilme usullerini belirten yönetmelik tasarıları hazırlamak, kabulünden sonra uygulamak, gerektiğinde lisan öğretimi sağlayıcı çalışmalar yapmak, personelin eğitim programını yapmak ve izlemek, bunların yurda dönüşlerinde gördükleri eğitime uygun alanlarda görev almalarını sağlayıcı çareler araştırmak bu eğitimleri; değerlendirmek, uluslararası mübadele programları hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak,

— Mahallî idareler personelinin eğitimi ile ilgili çalışmalar için birime düşecek hizmet ve görevleri yürütmek üzere hazırlık çalışmaları yapmak, tekliflerde bulunmak, sonuçlarını ilgili kuruluşlarla birlikte kovalayarak yürütmek,

— Hizmet esnasında eğitim yönünden gerekli çalışmaları yapmak, her kademe amirlerle işbirliği içinde gerekli plan ve program esaslarını hazırlayarak tekliflerde bulunmak, sonuçlarına göre bu eğitimin ilgili kuruluşlarca yürütülmesini sağlamak,

— Bölümü ile ilgili plan, program, bütçe çalışmaları yapmak, bu gibi çalışmalara katılmak, teklif ve tasarılarını hazırlayarak sonuçlandırmak,

— Bölümü ile ilgili eğitim merkezlerinin kuruluşu ve gerekli eğitim araç ve gereçlerinin sağlanması için tekliflerde bulunmak ve sonuçlarını koalamak,

— (A) Bölümü uzmanının görevleri arasında belirtilen değerlendirme hizmetlerine katılmak,

—Genel Müdürlük koordinasyon toplantılarının sekretarya hizmetlerini yürütmek,

—Genel Müdürlük hizmetleri ile ilgili tören, toplantıların tertip ve yürütülmesine ilişkin görevleri yerine getirmek,

— (4.4) maddede gösterilen görevi yerine getirmek,

— Koordinatör tarafından verilecek diğer görevleri yürütmek,

(C) Bölümü uzmanı:

— Eğitim konusundaki yayınları izlemek, gerekli yayın ve belgeleri derlemek, yararlı görülenleri yayın ve başka yollarla ilgililerin yararlanmalarına sunmak,

— Bölümü ile ilgili plan, program, bütçe çalışmaları yapmak, bu gibi çalışmalara katılmak, teklif ve tasarıları hazırlayarak sonuçlandırmak,

— (4.4) Maddede gösterilen görevi yerine getirmek,

— (4.8) » >

— (4.10) » » » »

—(4.15) » » » » »

— Koordinatör tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

7.5. Büro şefi:

a) Kuruluş içindeki yeri:

Direktif aldığı yer: Koordinatör uzmanlar

Direktif verdiği yer: Büro personeli.

b) Görev, yetki ve Sorumlulukları:

— Eğitim politika, program, plan, mevzuat ve prensiplerine uygun olarak büro çalışmaların yönetmek,

— Birime gelen ve giden evrakların kayıt, dağıtım, dosyalama arşivleme, gönderme işlemleri ile demirbaş ve kırtasiye sağlanması, özlük dosyalarının tutulması, daktilo ve teksir gibi büro hizmetlerini yürütmek,

— . Birime giden evrakı teslim almak, sorumluluğu altında koordinatöre havale ettirecek zamanında ilgili yerlere ulaştırmak (Her türlü evraka ait işlemlerin zamanında, mevzuata uygun olarak yürütülmesinden ilgili uzmanı ile birlikte görevli ve sorumludur.)

— Büro çalışmalarının verimli olarak yürütülmesi için ilgili uzmana tekliflerde bulunmak,

— Büro personelli arasındaki iş ilişkilerini düzenlemek, çalışmalarını belli sürelerde çözümlmek, değerlendirmek hizmet dağılışını dengeli olarak sağlamak,

— Uzmanlarca verilecek hizmetleri yürütmek, onlara görevlerinin iyi yürütülmesinde yardımcı olmak, buna göre, hizmeti yapacak veya yürütecek memuru görevlendirmek,

N —Demirbaş eşya, araç ve gereçleri korumak, genel bakım ve onaranlarını yaptırmak,

— Büro personelinin atama cezalandırma, değerlendirme işlemlerinde tekliflerde bulunmak,

— Hizmetleri en iyi yapacak şekilde kendini yetiştirmek,

— Koordinatör ve uzmanlarca verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

7. 6. Memurlar:

a) Kuruluş içindeki yeri:

Direktif aldığı yer: Büro Şefi

b) Görev, yetki ve sorumlulukları:

— Birime gelen ve çıkan evrakın kayıt, dağıtım, dosyalama, arşivleme, gönderme ve kovalama işl emlerini zamanında yapmak,

— Büro şefinin verdiği hizmetlerin zamanında ve mevzuata uygun yürütülmesinde ilk sorumlu ve yetkili olarak, gerekli dosyaları tutmak, hazırladığı işlemleri büro şefine sunmak,

— Verilecek büro yazışmaları için gerekli bütün işlemleri yapmak,

— Demirbaş ve kırtasiyeyi korumak, ihtiyaç sahiplerine usulüne göre dağıtmak, hesap ve kayıt l arını tutmak,

— Hizmet alanına ait mevzuatı ve teknikleri bilmek, eksiksiz olarak uygulamak, büro şefini uyarmak, tekliflerde bulunmak,

7.7. Daktilo ve teksirciler:

a) Kuruluş içindeki yeri:

Direktif aldığı yer: Büro şefi

b) Görev, yetki ve sorumlulukları:

Basılması ve çoğaltılması gerekli rehber, bülten, gazete, dergi, broşür, rapor, muhtıra, mektup, not ve benzerlerini eksiksiz, doğru, usulünce ve (provalarına göre düzeltmelerde yaparak) basmak çoğaltmak,

— Kendisine verilmiş araç, gereç ve bütün demirbaş eşyanın bakım ve temizliğini yapmak.

Madde 8 —Genel çalışma planı hazırlanması:

Eğitim çalışmalarının en verimli ve etkili olarak gerçekleşmesi için dönem başında ilgili uzmanlarca hazırlanıp koordinatör aracılığı ile sunulacak teklif ve tasanlar komitece incelenir ve o yıl ve sonraki yıllara ait eğitim çalışmaları ve esasları belli edilir.

Bu şekilde hazırlanan «Genel çalışma planı» Genel Müdüre sunulur. Kurulun kabulü ve başkanın onayı ile kesinleşir.

Genel plan en az üç yıllık olarak hazırlanır.

Yıllık programl ar düzenlenirken; kesinleşip uygulanmakta olan genel plan da yeniden beliren ihtiyaçlar ve değişiklikler yönünden gözden geçirilir. Gerekirse, zorunluluklara göre, düzenleme ve değişiklikler yapılır.

Madde 9 — Genel çalışma planının 'ilkeleri ve şekli:

Plan, 4 üncü maddede belli edilen görev ve çalışma konularına göre hazırlanır.

Mali yıl esaslarına göre hazırlanacak genel çalışma plânı iki kısımdan meydana gelir. Birinci kısımda geçen yıllarda yapılan çalışmalar, neticeleri ve sebepleri kısaca belirtilir. İkinci kısımda ise ileriki yıllarda yapılacak çalışmalar1 ara ait tahmini bilgiler yer alır.

Madde 10 — Yıllık çalışma programları:

Yıllık çalışma programında o yıl yapılacak çalışmalara ait detaylar ve işlerin yapılabilceğı süreleri belirtilir. Bu program genel çalışma planının uygulanmasına geçmeyi sağlar. Yıl içinde yapılması düşünülen her faaliyet ayrı ayrı ve dökümlü olarak gösterilidir. Ayrıca ani olarak çıkacak eğitim problemleri ihtiyaçları da düşünülerek yeteri kadar zaman ayrılır.

Bunun kararlaştırılması kesinleşmesi de 8 inci madde esaslarınca yapılır.

Madde 11 — Eğitim bütçesi:

Çalışma plan ve programını gerçekleştirecek nitelikte ve 8 ve 10 uncu madde esasları da göz önünde tutularak, uzmanlar kendi bölümlerine ait bütçe teklif ve gerekçelerini; koordinatöre verirler.

Eğitim komitesince son şekli verilen bütçe tasarısı Temmuz ayında Genel Müdüre sunulur.

Madde 12 — Plan, program ve bütçenin zaman ve sorumluluğu:

Her uzman, yönetmeliğin 4, 7, 8, 9, 10, 11 inci maddelerini göz önünde bulundurarak, kendi bölümüne ait hizmet Ve görevlerle üzgü olmak üzere; plan, program ve bütçeyi gerekçeleriyle birlikte hazırlamakla ve zamanında koordinatöre tevdi etmekle yükümlü ve sorumludur.

Uzmanlar bu çalışmalarında ilk önce plan sonra program ve nihayet bütçe olmak üzere öncelik sırası takip ederler.

Bu çalışma ve hazırlık 1 ar her sene Haziran ayında başlar ve Haziran sonuna kadar tamamlanarak, komitece görüşölmek üzere koordinatöre verilir.

Koordinatör bunları eğitim komitesine tevdi eder.

Yalnız, genel çalışma planı ve yıllık çalışma programları ile ilgili tasan ve gerekçe 1 erin en geç 20 Haziran tarihine kadar koordinatöre verilmiş olması zorunludur.

Madde 13 — Personelin eğitime katılma zorunluluğu:

Bakanlıkça kabul edilecek zorunlu sebepler dışında personel çağrıldıkları eğitime İratılmak ve eğitim gereklerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Madde 14 — Eğitim sonuç 1 arının özlük işlemleriyle ilişkisi:

Eğitim sonucunda; personelin eğitime katılma durumu, gösterdiği ilgi ve başarı derecesi sicilinin özel bölümüne geçirilir.

Personel hakkında yapılacak değerdendirmelerde bu özel bölümdeki bilgi 1 erde göz önünde tutulur.

Madde 15 — Eğitim ihtiyaçlarının tespiti ve plan ve programların uygulanması:

Eğitim ihtiyaçlarının tespiti ve plan ve programlar Bakanlığın bütün kuruluşlarınca ahenkli bir işbirliği ile gerçekleştirilir.

Madde 16 — Sivil savunma idaresi ile ilişkiler:

Eğitim Birimi eğitim personeli sayısı bakımından yeterli hale gelip, bunun neticesinde bu Yönetmelikte gereken değişiklikler yapıncaya kadar Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı eğitim çalışmaları, halen olduğu gibi, bu kuruluş başkanlığınca yürütülür.

Yalnız, Sivil Savunma İdaresi Başkanlığına ait her çeşit eğitim malzemesi ile diğer eğitim yer ve imkânlarından eğitim birimi de her zaman faydalanır.

Madde 17 — Yönetmeliğin yürürlüğü:

İşbu Yönetmelik Resmî Gazete’de yayınlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

KARARNAMELER

İçişleri Bakanlığından:

1 — Emniyet Genel Müdür Muavini Nihat Kırıcılı'nın 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile İstanbul Polis Okulu Müdürlüğünde istihdamı;

1.100 lira maaşlı İstanbul Emniyet Müdür Muavini olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Ankara Polis Enstitüsü Müdürlüğünde istihdam edilmekte olan Mehmet Akzanbak'ın 1.200 lira maaşlı Adana Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla terfian atanması ile Emniyet Genel Müdür Muavinliğinde, 950 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Müdürü olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince İzmir Emniyet Müdürlüğünde istihdam edilmekte olan Rüştü Ünsal'ın da 1.100 lira maaşlı 1 inci sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla terfian atanması ile yine İzmir Emniyet Müdürlüğünde 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadroları ile istihdamları;

950 lira maaşlı Emniyet Müfettişlerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince İstanbul Valiliği emrinde istihdam edilmekte olan Necdet Yersel'in Ağrı 950 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen atanması;

950 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Müdürlülerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Ankara Emniyet Muavinliğinde istihdam edilmekte olan İbrahim Ural'ın ayrı Kanunun ayrı maddesi gereğince İstanbul Emniyet Muavinliğinde kendi maaş ve kadrosu ile istihdamı;

950 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Müdürlülerinden olup 5439 sayılı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Edirne Emniyet Müdürlüğünde istihdam edilmekte olan Mustafa Hilmi Yaşar Yiğit'in ayrı Kanunun ayrı maddesi gereğince Ankara Emniyet Müdür Muavinliğinde kendi maaş ve kadrosu ile istihdamı;

800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlülerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince İstanbul Polis Okulu Müdür Muavinliğinde istihdam edilmekte olan Osman Atmaca'nın ayrı Ka

nunun ayrı maddesi gereğince Edirne Emniyet Müdürlüğünde kendi maaş ve kadrosu ile istihdamı;

5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğünde istihdam edilmekte olan 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü Gündüz Aktuğ'un ayrı Genel Müdürlük 950 lira maaşlı 6 ncı Şube Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla terfian atanması;

5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilâtında istihdam edilmekte olan 800 lira maaşlı Emniyet Müfettişi Haşan Arıcan'ın 950 lira maaşlı Emniyet Müfettişliğine terfian tayini ile sözü geçen Kanunun ayrı maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Emniyet Müdürlüğü Merkez Teşkilâtında istihdamı;

950 lira maaşlı 1 inci sınıf Emniyet Amirlerinden Ankara Polis Enstitüsü Amiri Hayati Cengiz'in Artvin, İzmir Emniyet Amirlerinden Süleyman Öksüzöğlu'nun Diyarbakır, Kars Emniyet Amiri Hayri Ceylân, Kırşehir Emniyet Amiri Ömer Sönmez, Gümüşhane Emniyet Amiri Abdüsselâm Ersoysal'ın da bulundukları İl 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerine naklen ve terfian atanmaları;

800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez kadrosundan İbrahim Metiner'in Rize, ayrı Genel Müdürlük Merkez kadrosundan Nail Bozkurt'un Tunceli, Ankara Emniyet Amirlerinden Mustafa Akdoğan'ın Yozgat, Muğla Emniyet Amiri. I. Hakkı Akman, Niğde Emniyet Amiri, Adnan Sevimli, Giresun Emniyet Amiri Nurettin Özal, Denizli Emniyet Amiri Avni Oksay, Bitlis Emniyet Amiri Muhsin Cellek, Bilecik Emniyet Amiri Nihat Darende, Van Emniyet Amiri Şemsettin Sayiner, Malatya Emniyet Amiri Kadri. Başokur'un da bulundukları II 800 lira maaşlarıyla naklen ve terfian atanmaları Ağrı Emniyet Amiri Yılmaz Kemal Sezgin'in 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla terfian atanması ile 5430 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaşlarıyla naklen ve terfian atanmaları Ağrı Emniyet Amiri Yılmaz Kemal Sezgin'in 800 lira maaşlı atanması ile 5430 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Ankara Emniyet 3 üncü Şube Müdürlüğünde istihdamı;

Emniyet Genel Müdürlüğü 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Haşan Kaya'nın bulunduğu yerde 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne terfian atanması;

İstanbul 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Turhan Erman'ın 800 lira maaşlı Ankara Polis Enstitüsü Muavinliğine atmakta olduğu maaşla naklen ve terfian atanması;

Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez kadrosu 700 lira maaşlı Baş komiserlerinden Zeki Tulun'un Gaziantep ve Mehmet Ergin'in de Sinop 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerine almakta oldukları maaşl an ile terfian atanmaları;

Erzincan 2 nci sınıf Emniyet Amiri Necdet Değerli 'nin 800 Lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne terfian tayini ile Samsun Emniyet Müdür Muavinliğinde, Adıyaman 2 nci sınıf Emniyet Amiri Haşan Atak'ın 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne terfian atanması ile Sivas Emniyet Müdür Muavinliğinde 5439 sayılı Kanunun 2 nci, maddesi gereğince kendi maaş ve kadroları ile istihdamları;

Diyanbakır 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü Zahit İdil'in Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Teftiş Kurulunda, Gaziantep, 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü Sabahattin Eralp, Mardin 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü. Osman Aksu'nun Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilâtında, 950 Lira maaşlı Emniyet Müfettişlerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince İstanbul Valiliği emrinde istihdam edilmekte olan Naci Özveren'in Adıyaman Emniyet Müdürlüğünde, 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Ankara Emniyet Müdürlüğü 7 nci Şube Müdürlüğünde istihdam edilen M. Naci Tulun'un İstanbul Emniyet Müdürlüğü 8 inci Şube Müdürlüğünde, Ankara Toplum Zabıtası Müdür Muavinliğinde istihdam edilen 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü Selâhattin Kural'ın Ankara Emniyet Müdürlüğü 2 nci Şube Müdürlüğünde, Tokat 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü Kemal Arıkan'ın İzmir Bölge Trafik Zabıtası Müdürlüğünde, 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez teşkilâtında istihdam edilen 3. sınıf Emniyet Müdürü Kâmuran Korkmaz'ın da Ankara Polis Enstitüsü Müdürlüğü emrinde 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadroları ile istihdamları;

Ankara Emniyet Müdürlüğü 2 nci Şube Müdürü Nihat Türközü'nün Ankara Emniyet 7 nci Şube Müdürlüğüne, 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilâtın da istihdam edilmekte olan 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü Adnan Atay'ın Tokat Ankara 2nci sınıf Amirlerinden Naci Tunç'un Kasta

monu 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerine almakta oldukları maaşları ile naklen ve terfian atanmaları;

Zonguldak Emniyet Müdürü olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince İstanbul Valiliği emrinde istihdam edilen Raf et Kaplanı'nın ayrı kanunun ayrı maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Bolu Emniyet Müdürlüğünde istihdamı,

Bolu Emniyet Müdürü A. Suavi Ortaç'ın Maraş Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen atanması;

Ankara Polis Enstitüsü Müdür Muavini Mazhar Yurteri'nin 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen atanması ile 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Polis Enstitüsü Müdürlüğü emrinde istihdamı;

Azdavay Kaymakamı Oktay Engin'in 800 Lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne naklen atanması ile 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Emniyet Genel Müdürlüğü 1 inci Şube Müdürlüğünde istihdamı;

Siverek Emniyet Amiri Necmi Tanyukuk'un Erzincan, Fatsa Emniyet Amiri S. Sami Alhan ile Sarıkamış Emniyet Amiri Y. İhsan Birinci'nin Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez kadrosu 2 nci sınıf Emniyet Amirliklerine almakta oldukları maaşları ile naklen atanmaları;

800 lira maaşlı Emniyet Müfettişliğinden emekli İdris Utkunun 800 lira maaşlı Emniyet Müfettişliğine yeniden tayini ile 5439 sayılı Kanunun 2nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Ankara Valiliği emrinde istihdamı uygun görülmüştür.

2 — Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür.

24/6/1967

Karar Sayısı: 6/8587

1 — Hanak Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Isparta Valiliğinde çalıştırılan Hilmi Öztürk'ün 1.250 liralık valilik kadrosu ile almakta olduğu 1.250 lira maaşla Isparta Valiliğine,

Alanya Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2nci maddesi gereğince Çanakkale Valiliğinde çalıştırılan M. Celalettin Tüfekçi'nin

1.250 liralık valilik kadrosu ile Çanakkale Valiliğine,

İskenderun Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Diyarbakır Valiliğinde çalıştırılan Ali Rıza Yaradanakul'un

1.250 liralık valilik kadrosu ile almakta olduğu 1.250 lira maaşla Diyarbakır Valiliğine,

5442 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine göre naklen ve terfian atanmaları,

2 — Kocaeli Valisi Bekir Suphi Aktan'ın 5442 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca maaş ve kadrosu ile merkezde çalıştırılması,

3 — Emekliliği Danıştay'ca kaldırılmış bulunan ve halen Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdür Muavini bulunan Şakir Canalp'ın 1.500 liralık valilik kadrosuna 2.000+100 lira maaşla naklen ve terfian atanarak 5442 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca merkez emrinde çalıştırılması,

4 —. Bolu Valisi Mustafa Asım Büyüklü'nün 5439 sayılı Kanunun 2 ncı maddesi uyarınca maaş ve kadrosu ile Mülkiye Müfettişliğinde çalıştırılması;

İçişleri Bakanlığının 21/7/1967 tarih ve Öz. İş. Gn. Md. 1 Muamelât 511/6891 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunca 25/7/1967 tarihinde kararlaştırılmıştır.

İçişle Bakanlığından:

Karar Sayısı: 5423

1 —Eskişehir Sivil Savunma Müdürü Hikmet Batu'nun 1.100 lira kadro maaşlı İzmir Sivil Savunma Mühassıslığına almakta olduğu maaşla naklen atanması uygun görülmüştür.

2 — Bu karar İçişleri Bakam yürütür.

27/7/1967

CUMHURBAŞKANI

Başbakan

İçişleri Bakam

C. SUNAY

S. DEMİREL

F. SÜKAN

Karar Sayısı: 5424

1 — 3 üncü sınıf emniyet müdürlerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince İstanbul Emniyet Müdürlüğü 4 üncü Şube Müdürlüğünde istihdam edilmekte iken 5048 sayılı Kastamonu Emniyet Müdürlüğüne atanmış ve sağlık durumundan istirahatli bulunması dolayısıyla ilişiği kesilmemiş bulunan Mesut Beşgül'ün 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 334 sayılı Kanunla değişik 39 uncu maddesinin (B) fıkrası gereğince dairece emekliye şevki;

Uygun görülmüştür.

2 — Bu kararın işçileri Bakam yürütür.

27/7/1967

İçişleri Bakanlığından:**6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanunun****7 nci maddesinin 3 üncü bendi gereğince işçileri Bakanlığı****tarafından hazırlanan Yönetmelik**

Madde 1 — Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki 6136 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 3 üncü bendi gereğince İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak 29/5/1967 tarihli ve 12607 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan Yönetmeliğin 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 11 — Silâh taşıma veya bulundurma izin belgesi sahiplerinin mermi ihtiyaçları, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumundan veya bu Kurumun kontrolü altındaki Başbayii ve bayiliklerinden veya mevcudu bitinceye kadar Tekel İdarelerinden temin edilir. İhtiyaç sahibi, müracaatını mahallî valiliğe veya kaymakamlığa yapar. Bunlardan, silâh taşıma belgesini haiz olanlara yılda 8 kutu (200) adet, bulundurma belgesi sahiplerine de zaruret karşısında kullandıkları kanaatine varıldığında 1 kutu (25) adet mermi satın almaları için gerekli belge verilir.

Madde 2 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer

Millî Savunma Bakanlığından:

Karar Sayısı: 5525

1 — Bu kararda ismi geçen (1) Askerî Hâkimin hîzasında gösterilen yere atanması uygun görölmüştür.

2 — Bu karar Millî Savunma Bakanı yürütür.

19/8/1967

CUMHURBAŞKANI

C. SUNAY

Başbakan

Millî Savunma Bakanı

S. DEMİREL

A TOPALOĞLU

7 nci Kor. K. As. Mah. Yardımcısı As. Savcısı. Hâk. Bnb. Abdi Akkaya, 953-b-35, 2 nci Ordu K. Adli Müşavirliğine.

İçişleri Bakanlığından:

Karar No: 5534

1 — İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı Şube Şefi Refik Yücekaya'nın İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma idaresi Başkanlığında Hamit Baştuğ'dan açılan 950 lira kadrolu (İhtisas yeri) Şube Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen ve terfian atanması uygun görölmüştür.

2 — Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür.

19/8/1967

T. C.

İÇİŞLERİ BAKANLIğI

KARAR

1 — Çorum Vali Muavini Namık Ekrem Rollas'ın Siirt Vali Muavinliğine, Denizli Vali Muavini Arif Hikmet Özensoy'un Ankara

Vali Muavinliğine, Bitlis Vali Muavini Tayyar Toprak'ın Yozgat Vali Muavinliğine, Sinop Vali Muavini M. Fazıl Tosyalı'nın Gaziantep Vali Muavinliğine, Hatay Vali Muavini Mehmet Arif Dayanç'ın Bilecik Vali Muavinliğine, Rize Vali Muavini Yusuf Selâhattin Esat'ın Çorum Vali Muavinliğine, Bilecik Vali Muavini A. Muhsin Doğan Beygo'nun Uşak Vali Muavinliğine, Giresun Vali Muavini Ahmet Şerafettin Dursun'un Balıkesir Vali Muavinliğine, Niğde Vali Muavini Harun Algan'ın Muş Vali Muavinliğine, Eskişehir Vali Muavini Hakkı Aliefendioğlu'nun Diyarbakır Vali Muavinliğine, Samsun Vali Muavini Muzaffer Osmanağaoğlu'nun Sivas Vali Muavinliğine, Trabzon Vali Muavini M. Namık Perk'in Samsun Vali Muavinliğine, Bolu Vali Muavini Nihat Tahiroğlu'nun Sakarya Vali Muavinliğine, Mardin Vali Muavini Adnan Buhurcu'nun Kars Vali Muavinliğine, Amasya Vali Muavini Mehmet Hayri Bulut'un Manisa Vali Muavinliğine, Bingöl Vali Muavini Fethi Derici'nin Trabzon Vali Muavinliğine, Balıkesir Vali Muavini Mekin Sarıoğlu'nun İzmir Muavinliğine, Elâzığ Vali Muavini Emin Sıralı'nın Eskişehir Vali Muavinliğine, Manisa Vali Muavini Bahri Erkmen'in Tokat Vali Muavinliğine, Ordu Vali Muavini Mehmet Cemil Polatsoy'un Bingöl Vali Muavinliğine, Yozgat Vali Muavini Osman Akçalı'nın Rize Vali Muavinliğine, Edirne Vali Muavini Ahmet Racih Şener'in Sakarya Vali Muavinliğine, Van Vali Muavini Necati Gökmeğol'un Bitlis Vali Muavinliğine, Sakarya Vali Muavini Celâl Gürmen'in Bolu Vali Muavinliğine, Altındağ Kaymakamı M. Kemâl Demirtaş'ın 1250 liralık Vali Muavinliği kadrosu ile almakta olduğu 1500 lira maaşla Ankara Vali Muavinliğine, Dikili Kaymakamı Nurettin Yılmaz'ın 950 liralık Vali Muavinliği kadrosu ile almakta olduğu 1100 lira maaşla İzmir Vali Muavinliğine, Gölhisar Kaymakamı İhsan Öztürk'ün 950 liralık Vali Muavinliği kadrosu ile almakta olduğu 950 lira maaşla Ağrı Vali Muavinliğine, Vize Kaymakamı olup 5439 sayılı kanunun 2. maddesi gereğince Artvin Vali Muavinliğinde çalıştırılan İsmail Keremoğlu'nun 950 liralık Vali Muavinliği kadrosu ile almakta olduğu 950 lira maaşla Artvin Vali Muavinliğine Kırıkhan Kaymakamı Kemal Kalender'in 1100 liralık Vali Muavinliği kadrosu ile almakta olduğu 1250 lira maaşla Urfa Vali Muavinliğine, Ağrı Vali Muavini Mehmet Coşkun'un 1100 liralık kadro ile almakta olduğu 1100 lira maaşla Afyon Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Mardin Hukuk İşleri Müdürü olup 5439 sayılı kanunun 2. maddesi gereğince Muş Vali Muavinliğinde çalıştırılan Celâl Oziç'in Adıyaman Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Orhaneli Kaymakamı Selâ-

hattin Nuri Altaş'ın Kadıköy Kaymakamlığına, Marmaris Kaymakamı Mustafa Atak'ın Beşiktaş Kaymakamlığına, Bahçe kaymakamı Saim Tuncel'in Üsküdar Kaymakamlığına, Merzifon Kaymakamı Mehmet Ali Ulusal'ın Sarıyer Kaymakamlığına, Nazilli Kaymakamı Mehmet Necdet Kanbur'un Bakırköy Kaymakamlığına, Edremit Kaymakamı Mustafa Öner'in Beyoğlu Kaymakamlığına, Bafra Kaymakamı Fahrettin Altun'un Fatih Kaymakamlığına, Gölcük Kaymakamı Ahmet Burhanettin Ergun'un Altındağ Kaymakamlığına, Seyitgazi Kaymakamı Ömer Haliloğlu'nun Yenimahalle Kaymakamlığına, Çorlu Kaymakamı Turgut Çoş'un Beykoz Kaymakamlığına, Yenimahalle Kaymakamı Halit Tokullugil'in Bergama Kaymakamlığına, Beyoğlu Kaymakamı Hüseyin Tezel'in Kırıkkale Kaymakamlığına, Fatih Kaymakamı Mustafa Nevzat Dansuk'un Edremit Kaymakamlığına, Kadıköy Kaymakamı Mehmet Tevfik Perkkaya'nın Gölcük Kaymakamlığına, Beykoz Kaymakamı Zeki Ocaklı'nın Çorlu Kaymakamlığına, Bakırköy Kaymakamı Necati Durdağ'ın Lüleburgaz Kaymakamlığına, Tarsus Kaymakamı Kemal Doğan'ın Nazilli Kaymakamlığına, Bergama Kaymakamı Ahmet İskender Saltoğlu'nun Bafra Kaymakamlığına, Sapanca Kaymakamı Mehmet Turan Beyazid'in Akhisar Kaymakamlığına, Alaşehir Kaymakamı Beşir Tekin Ağır'ın Tarsus Kaymakamlığına, Akhisar Kaymakamı Zeki Ersan'ın Merzifon Kaymakamlığına, Varto Kaymakamı Haşan Kafagil'in Şile Kaymakamlığına, Akdağmadeni Kaymakamı Kudret Tanrıöver'in Ünye Kaymakamlığına, Akçaabat Kaymakamı Fahrettin Turan'ın Selçuk Kaymakamlığına, Havsa Kaymakamı Yusuf Kenan Aybek'in Akçaabat Kaymakamlığına, Kuradası Kaymakamı Özer Türk'ün Burhaniye Kaymakamlığına, Çekerek Kaymakamı Hüsni Salepcigil'in Nizip Kaymakamlığına, Iğdır Kaymakamı İhsan Erçelik'in Alaşehir Kaymakamlığına, Şarköy Kaymakamı Cemal Eryavuz'un Marmaris Kaymakamlığına, Torbalı Kaymakamı Kemal Macit Türet'in Gediz Kaymakamlığına, Ezine Kaymakamı Adil Paşaloğlu'nun Çeşme Kaymakamlığına, Fethiye Kaymakamı Necdet Onut'un Torbalı Kaymakamlığına, Nizip Kaymakamı Recep Zobranlı'nın Ezine Kaymakamlığına, Tirebolu Kaymakamı Ali Demirtürk'ün Dikili Kaymakamlığına, Gediz Kaymakamı Ali İhsan Yıldırım'ın Turhal Kaymakamlığına, Manyas Kaymakamı Mehmet Tahir Demirkurt'un Fatsa Kaymakamlığına, Develi Kaymakamı Sadi Karagöz'ün Bor Kaymakamlığına, Kozan Kaymakamı Mehmet Metin Sayar'ın Sapanca Kaymakamlığına, Demirci Kaymakamı Tahsin Bilgen'in Aksaray Kaymakamlığına,

Lapseki Kaymakamı Mustafa Bayata'nın Polatlı Kaymakamlığına, Fatsa Kaymakamı Beşir Karamut'un Kırıkhan Kaymakamlığına, Selçuk Kaymakamı Özel Özmen'in Yerköy Kaymakamlığına, Sarayköy Kaymakamı Yahya Saip Ün'ün Lapseki Kaymakamlığına, Yerköy Kaymakamı Yusuf Ziya Doğan'ın Fethiye Kaymakamlığına, Geyve Kaymakamı Ertuğrul Tanç'ın Sarayköy Kaymakamlığına, Çayeli Kaymakamı Ekrem Berk'in Kozan Kaymakamlığına, Boyabat Kaymakamı Musa Kazım Bölükbaşı'nın Erdek Kaymakamlığına, Seydişehir Kaymakamı Vedat Kesmen'in Tirebolu Kaymakamlığına, Bor Kaymakamı Fuat Bilgin'in Geyve Kaymakamlığına, Turhal Kaymakamı Rifat İkan'ın Dört Yol Kaymakamlığına, Çeşme Kaymakamı Rüştü Gündüz Eren'in Develi Kaymakamlığına, Polatlı Kaymakamı Nazmi Çengelci'nin Kuşadası Kaymakamlığına, Dört Yol Kaymakamı Fikret Yılmaz'ın Demirel Kaymakamlığına, Nusaybin Kaymakamı Yurdaugur Ünal'ın Erdemli Kaymakamlığına, Kozluk Kaymakamı Osman Orhan Bali'nin Sındırgı Kaymakamlığına, Şavşat Kaymakamı Turgut Fırat'ın Acıpayam Kaymakamlığına, Tonya Kaymakamı Cemil Akınç'ın Elbistan Kaymakamlığına, Mudurnu Kaymakamı Yusuf Cemal Barutçu'nun Akçakoca Kaymakamlığına, Kınık Kaymakamı Reşat Akkaya'nın Şereflikoçhisar Kaymakamlığına, Çerkeş Kaymakamı Naci Kavurmacıoğlu'nun Kemalpaşa Kaymakamlığına, Kumru Kaymakamı Yaşar Cankocak'ın Gerze Kaymakamlığına, Pozantı Kaymakamı Ahmet Erbeyli'nin Pehlivan köy Kaymakamlığına, Lalapaşa Kaymakamı Necmettin Özturan'ın Hayrabolu Kaymakamlığına, Ağlasun Kaymakamı Ömer İhsan Paköz'ün Divriği Kaymakamlığına, Datça Kaymakamı Cahit Gündüz'ün Seydişehir Kaymakamlığına, Maden Kaymakamı Mehmet Ekrem Şenay'ın Pazar Kaymakamlığına, Ordu Ulubey Kaymakamı Sefer Cansu'nun Kuyucak Kaymakamlığına, Keban Kaymakamı Osman Gürbüz'ün Eynesil Kaymakamlığına, Cide Kaymakamı Salih Şahin'in Akyazı Kaymakamlığına, Burhaniye Kaymakamı İhsan Atakan'ın Foça Kaymakamlığına, Sarıkamış Kaymakamı Rafettin Küçüktiryaki'nin Yalvaç Kaymakamlığına, Çerkeş köy Kaymakamı İsmail Güzeliş'in Taşköprü Kaymakamlığına, Pervari Kaymakamı Rıza Çan'ın Maden Kaymakamlığına, Karayazı Kaymakamı Alaettin Alpaydın'ın Kurşunlu Kaymakamlığına, Selim Kaymakamı A. Feridun Gültekin'in Uşak Ulubey Kaymakamlığına, Besni Kaymakamı Orhan Haraççı'nın İpsala Kaymakamlığına, Keleş Kaymakamı Ergüler Gelgeç'in Demirköy Kaymakamlığına, Torul Kaymakamı Yahya Yaşar Kınalı'nın Mihalicçık Kaymakamlığına-

gına, Mağara Kaymakamı Seyfettin Ercan'ın Altınözü Kaymakamlığına, Altıntaş Kaymakamı Kadir Akın'ın Orhaneli Kaymakamlığına, Şiran Kaymakamı Ümmet Önalın'ın Oğuzeli Kaymakamlığına, Dereli Kaymakamı Osman Turan Erçin'in Yunak Kaymakamlığına, Ağın Kaymakamı Saim Çotur'un Keban Kaymakamlığına Çayıralan Kaymakamı Keramettin Köksal'ın Hafik Kaymakamlığına, Hekimhan Kaymakamı Şinasi Gökler'in Datça Kaymakamlığına, Erciş Kaymakamı Güngör Erdoğan'ın Kelkit Kaymakamlığına, Derik Kaymakamı Nizamettin Güven'in Bahçe Kaymakamlığına, Suruç Kaymakamı Osman Nuri Uğurel'in İvrindi Kaymakamlığına, Horasan Kaymakamı Kadir Uysal'ın Çerkeş Kaymakamlığına, Yahyalı Kaymakamı İsmail Fazıl Akpınar'ın Hekimhan Kaymakamlığına, Kale Kaymakamı Güngör Aydın'ın Selendi Kaymakamlığına, Ermenek Kaymakamı Bahattin Güney'in Kozluk Kaymakamlığına, Kuyucak Kaymakamı Remzi Özen'in Varto Kaymakamlığına, Suluova Kaymakamı Naim Ural'ın Pervari Kaymakamlığına, Altınözü Kaymakamı İhsan Sözgen'in Erüh Kaymakamlığına, Uluborlu Kaymakamı Necdet Baysongur'un Viranşehir Kaymakamlığına, Devrekani Kaymakamı Dinçer Günday'ın Çıldır Kaymakamlığına, Kofçaz Kaymakamı Hüseyin Terbaş'ın Samsat Kaymakamlığına, Bozkır Kaymakamı Vural Yurtseven'in Muradiye Kaymakamlığına, Yunak Kaymakamı Muslu Köse'nin Savur Kaymakamlığına, Ulu Kaymakamı Erdoğan Ertekin'in Çüngüş Kaymakamlığına, Erfelek Kaymakamı Sait Babaoğlu'nun Pülümür Kaymakamlığına, Araklı Kaymakamı Saner Arman'ın Olur Kaymakamlığına, Uşak - Ulubey Kaymakamı Muhsin Akar'ın Derik Kaymakamlığına, Yayladağı Kaymakamı Tevfik Biranılmaz'ın Çelikhan Kaymakamlığına, Borçka Kaymakamı Adil Kerimoğlu'nun Narman Kaymakamlığına, Espiye Kaymakamı Doğan Ünlüsoy'un Aralık Kaymakamlığına, Göksün Kaymakamı Necati Develioğlu'nun Tutak Kaymakamlığına, Eflani Kaymakamı Ergun Doğanay'ın Nusaybin Kaymakamlığına, Şabanözü Kaymakamı Naim Dalkılıç'ın Beytüşebap Kaymakamlığına, Sarayönü Kaymakamı Necati Gündüz'ün Patnos Kaymakamlığına, Kahta Kaymakamı Erbay Fiş'in Kiğı Kaymakamlığına, Halfeti Kaymakamı Aydın Özakin'ın Şurup Kaymakamlığına, Artova Kaymakamı Dursun Balkaya'nın Mazıdağı Kaymakamlığına, Pülümür Kaymakamı Sadrettin Yedidağ'ın Midyat Kaymakamlığına, Kelkit Kaymakamı Muzaffer Güzelant'ın Selim Kaymakamlığına, Mihalçık Kaymakamı Doğan Topaloğlu'nun Taşlıçay Kaymakamlığına, Çayıralan eski Kaymakamı Şener Can'ın Ermenek Kaymakam-

lığına, Sarıgöl eski Kaymakamı Sadık Kürünün Akdağmadeni Kaymakamlığına Türkeli eski Kaymakamı Muharrem Bartın Sarayönü Kaymakamlığına, Erfelek eski Kaymakamı Sefai Açıkgoz'un Göksün Kaymakamlığına, Almus eski Kaymakamı Erol Akdoğan'ın Fındıklı Kaymakamlığına, Akseki eski Kaymakamı İlhan Karadeniz'in Iğdır Kaymakamlığına, Kurucasıle eski Kaymakamı Mustafa Ertan Yarımanoğlu'nun Mudurnu Kaymakamlığına, Çaycuma eski Kaymakamı Suat Yenidünya'nın Kemah Kaymakamlığına, Kale eski Kaymakamı Fevzi Kayıkçıoğlu'nun Karaisalı Kaymakamlığına, Çatalzeytin eski Kaymakamı M. Halef Cevizoğlu'nun Bismil Kaymakamlığına, Bayat eski Kaymakamı Kuru Engin'in Enez Kaymakamlığına, Gelendost eski Kaymakamı Necip Er'in Kâhta Kaymakamlığına, İhsaniye eski Kaymakamı Orhan Arasan'ın Gölhisar Kaymakamlığına, Hadim eski Kaymakamı Baybars Sezezer'in Kavak Kaymakamlığına; Sarız eski Kaymakamı Altan Akkaya'nın Sulakyurt Kaymakamlığına, Karaburun eski Kaymakamı Ömer Bıçakcıoğlu'nun Horasan Kaymakamlığına, Göynücek eski Kaymakamı Yüksel Çavuşoğlu'nun Genç Kaymakamlığına, Yapraklı eski Kaymakamı Yaşar Yükselin Bozkır Kaymakamlığına, Sarioğlu eski Kaymakamı Haşan Gürer Özmen'in Şefaati Kaymakamlığına, Derende eski Kaymakamı Kutlu Aktaş'ın Yahyalı Kaymakamlığına, İmranlı eski Kaymakamı Kemal Nehrozoğlu'nun Seyitgazi Kaymakamlığına, Aybastı eski Kaymakamı Yener Rakıcıoğlu'nun Posof Kaymakamlığına, Çiçekdağ eski Kaymakamı Servet Önal Çiftlikli'nin Uludere Kaymakamlığına, Çayırılı eski Kaymakamı Hatay Üyetürk'ün Uluborlu Kaymakamlığına, Lüleburgaz Kaymakamı Mehmet Cemil Sargut'un Kocaeli Hukuk İşleri Müdürlüğüne Anamur Kaymakamı M. Şerafettin Vardal'ın Yozgat Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Erdek Kaymakamı Mustafa Sadri Turan'ın İçişleri Bakanlığı Mahalli idareler Genel Müdürlüğü Daire Reisliğine.

Naklen, Terfian, yeniden atanmaları,

2 — Kayseri Hukuk İşleri Müdürü olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca Adana Vali Muavinliğinde çalıştırılan Mustafa Asım Oğuz'un Elâzığ Vali Muavinliğinde, Mustafakemalpaşa Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca Sivas Vali Muavinliğinden çalıştırılan Nihat Tözge'nin Denizli Vali Muavinliğinde, Gülnar Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca Kars Vali Muavinliğinde çalıştırılan Alaettin Hüsnü Özkipir'in Balıkesir Vali Muavinliğinde, Bafra Kaymakamı olup 5439

sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca Urfa Vali Muavinliğinde çalıştırılan Abdullah Cevdet Başaral'ın Giresun Vali Muavinliğinde, İskenderun Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca Diyarbakır Vali Muavinliğinde çalıştırılan Ali Kemal Birol'un Burdur Vali Muavinliğine, Vize Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca Burdur Vali Muavinliğinde çalıştırılan İbrahim Arslan Argun'un Van Vali Muavinliğinde, Karşıyaka Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca İzmir Vali Muavinliğinde çalıştırılan Cevat Ergenekon'un Hatay Vali Muavinliğinde, Foça Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca Siirt Vali Muavinliğinde çalıştırılan H. Hüsnü Tüzün'ün Amasya Vali Muavinliğinde, Kırıkkale Kaymakamı Tekin Alp'in Ankara Vali Muavinliğinde, Beşiktaş Kaymakamı Hüseyin İshak Ergin'in Adana Vali Muavinliğinde, Sarıyer Kaymakamı Ali Ulvi Pınar'ın Niğde Vali Muavinliğinde, Üsküdar Kaymakamı Hüseyin Aydemir'in Kütahya Vali Muavinliğinde, Kurşunlu Kaymakamı Refik Necdet Aktaş'ın Mardin Vali Muavinliğinde, Zonguldak Hukuk İşleri Müdürü Ruhi Çetiner'in Zonguldak Vali Muavinliğinde, Ünye Kaymakamı Fevzi Yetkiner'in İçişleri Bakanlığına Özlük işleri Genel Müdür Muavinliğinde, Aksaray Kaymakamı Ahmet Sezai Aydın'ın İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünde, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 1. Daire Reisi Fethi Aytaç'ın İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdür Muavinliğinde, Seferihisar Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü emrinde çalıştırılan Sabri Yaşayan'ın İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Daire Reisliğinde Kurtalan Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü emrinde çalıştırılan Arif Başaran'ın İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdür Muavinliğinde, Bolu Vali Muavini olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdür Muavinliğinde çalıştırılan Hamdullah Şükrü Kenanoğlu'nun İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdür Muavinliğinde, İçişleri Bakanlığı Nüfus İşleri Genel Müdür Muavini ve Birinci Şube Müdürü olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığı Özlük işleri Genel Müdür Muavinliğinde çalıştırılan Arslan Başarır'ın İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdür Muavinliğinde, Tokat Vali Muavini Abdurrahman Faruk Ülkiler'in İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğünde, Karaisalı Kaymakamı

Fikri Gökçeer'in İçişleri Bakanlığı Özlük işleri Genel Müdürlüğü 1. Şube Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen ve terfian atanarak İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğünde,

5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca maaş ve kadroları ile çalıştırılmaları,

3 — Van Vali Muavini olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca İçişler* Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü emrinde çalıştırılan Reşat Yücel'in fiili hizmet müddeti 30 yılı aşmış olduğundan 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun değişik 39. maddesinin «B» fıkrasına göre re'sen Emekliye çıkartılması,

Uygun görülmüştür.

4 —Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür.

DANIŞTAY KARARLARI

(Amme İdaresi Enstitüsü Bülteninden alınmıştır.)

DANIŞTAY KARARLARINDAN ÖZETLER

Danışma Kararı

Bilindiği gibi, Danıştay'a kanunla verilen görevlerden biri de İdarî makamlar arasında görev ve yetkiden doğan uyuşmazlıkları karara bağlamaktır. Bu sayımıza böyle bir anlaşmazlıkla ilgili bir karar alıyoruz:

Adalet Bakanlığı eski müsteşarlarından birine isnat olunan fullerden dolayı disiplin cezası uygulanması konusunda Yüksek Savcılar Haysiyet Divanı ile Yargıtay Haysiyet Divanı arasında çıkan uyuşmazlığın karara bağlanması Başbakanlığın 12/10/1966 günlü bir yazısı ile istenmiş olduğundan, Danıştay Birinci Dairesince işin gereği konuşulup düşünülmüş ve görev ve yetkiden doğan selbi uyuşmazlığın kesin olarak tekevvün etmesi ve Danıştay'ca işin esası hakkında karar verilebilmesi için görevsizlik kararı veren makamın görevli mercii göstermesinin zorunlu bulunduğu, Yüksek Savcılar Haysiyet Divanı kararında yetkili kurul gösterilmemiş olduğu belirtilerek, sözü geçen kurullar arasında kesin olarak meydana gelmiş selbi uyuşmazlık mevcut olmadığına 3/5/1967 gününde karar verilmiş, Dairenin kararı Genel Kurulun 29/5/1967 günlü kararı ile oy çokluğu ile onanmıştır.

Azınlıkta kalan üyeler, disiplin mercii olan Yüksek Savcılar Kurulunun, Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun 27 inci ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263'üncü maddelerinin mecbur saydığı gibi, kendisini görevsiz sayması halinde ayrı zamanda görevli mercii tayin etmesi gerektiği söylenemeyeceği görüşü ile çoğunluk kararına katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Dava Daireleri Kurulu Kararı

Adı geçen Kurul 31/3/1967 gün ve 67-412 sayılı kararıyla, esastan ret olunan bir davanın davacı tarafından ileri sürülen karar düzeltilmesi sebebinin kabulü ve davanın yeniden incelenmesine karar

verilmesi halinde ilk davada idarece ileri sürülmüş ve esasen resen dikkate alınması gereken hususların göz önünde tutulması ve olayda süre aşımı varsa esasa geçilmeden davanın bu sebeple reddedilmesi gerektiğini oy çokluğu ile hüküm altına almıştır.

Azınlıkta kalanlar, 521 sayılı Danıştay Kanununun 98'nci maddesinin son fıkrasında yer alan ve karar düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlı kalınacağını öngören hüküm karşısında düzeltme sebebi olarak ileri sürülmemiş bir hususun nazara alınması ve davacı aleyhine sonuç doğuran karara varılması mümkün olmadığı oyu de davanın süre aşımı sebebiyle ret olunmasına karşı olduklarını belirtmişlerdir.

Beşinci Daire Kararları

1) 5439 sayılı kanun, 788 sayılı Memur'un Kanununa ek olması sebebiyle ancak memurlar hakkında uygulanabileceğinden, bütçenin D cetvelinde yer alan ücretli personelin sözü edilen kanuna göre çalıştırılmasını kanuna aykırı bulan Sayıştay, aslı görevi bir bakanlığın İller teşkilâtında olan davacının merkezde görevli bulunduğu sırada aldığı ücreti sorumlu saymana zimmet çıkarmıştır. Sayman da adliye mahkemesinde söz konusu ücretli aleyhine dava açarak Sayıştay kararı gereğince aylıklarından kesilen paranın kendisinden alınması yolunda karar almıştır.

D cetvelinden ücret al1 an davacı, parayı ödedikten sonra, davalı Bakanlığa başvurarak idarenin yanlış işlemi yüzünden maruz kaldığı zararın ödenmesini istemiş, isteğinin reddi üzerine de Danıştay'da dava açmıştır. Beşinci Daire, 14/5/1967 gün ve 67-4844 sayılı kararıyla kanuna aykırı tayin yapmanın ve bu suretle eylemli olarak görev yaptığı, hâil de aldığı ücretlerin geri alınmasına sebep olmanın tazminatı gerektirir bir hizmet kusuru olduğunu belirterek davacının maruz kaldığı zararın kendisine ödenmesine oybirliğiyle karar vermiştir.

2) Önceki sayımızda özetini verdiğimiz 9/7/1966 gün ve 66-7 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında Danıştay, çeşitli sebeplerle emekliye ayrılan memur ardan emeklilik işlemleri iptal olunanların emekli statüsünde geçen sürelerinin memuriyet kıdemlerine eklenmesini öngörüyordu. Sözü edilen kararın uygulanmasında yeni anlaşmazlıklar çıkmış, bu konuda açılan bir dava üzerine Daire, 1.6.1967 gün ve 67-3484 sayılı kararıyla, 521 sayılı Danıştay Kanununun 95 nci maddesinin üçüncü fıkrasında tam yargı davaları hakkında Danış-

tay'dan çıkan ilâmların genel hükümlerine göre infaz ve icra olunacağı belirtilmiş olduğundan, tam yargı davaları sonunda verilen kararların 10 yıl içinde yerine getirilmesinin istenebilmesi mümkün olduğu belirtilerek emekliye sevk işleminin iptali üzerine 101 yıl içinde idareye başvurularak alınan ret kararları üzerine açılan davada süre aşımı bulunmadığı gerekçesi ile aksine yapılan işlem iptal olunmuş, ancak davacının terfi edebilmesi idarece iptal gereğince alınacak kararlarla mümkün olacağı ve terfi etmeden aylık farklarının ödenmesi de söz konusu olamayacağından davanın bu hususlara ilişkin kısmının incelenmesi mümkün bulunmadığını hüküm altına almıştır.

3) Ayrı Dairenin 10/4/1967 gün ve 67-2700 sayılı kararında, 521 sayılı Danıştay Kanununun 71'inci maddesine göre ilgililerin hukukunu da ihlâl eden işlemler aleyhine iptal ve tam yargı davasının birlikte açılması mümkün bulunduğu gibi, önce iptal davası açılıp iptal hükmü, alındıktan sonra tam yargı (tazminat) davası açılmasında mümkün bulunduğu ve ayrı kanunun 72'inci maddesine göre tam yargı davası ancak İdarî eylemlerden meydana gelen zararlarla ilgili olarak açılabileceğinden, İdarî işlemlerden dolayı iptal davası açılmadan ikame edilen tam yargı, davalarının incelenmesinin mümkün bulunmadığı belirtilerek ret olunmuştur.

4) Söz konusu Dairenin harcırahla ilgili 29/5/1967 gün ve 67-3267 sayılı kararında bir hekimin üyesi olduğu bir demneğin sekreteri olarak o demneğin temsil i en yurt dışında yapılacak mesleki bir kongreye katılması hususunda davalı Dışişleri Bakanlığının onayı olmadığı gibi, davacı hekimin Bakanlıklara ve diğer devlet dairelerine mensup bir şahıs da öl maması sebebiyle katıldığı toplantılara gidip gelmek için yaptığı masrafların ödenmemiş olmasında ve verilen avansın geri alınmasında kanunsuzluk bulunmadığı belirtilerek dava ret olunmuştur.

Bu karar, doğuracağı sonuç lar bakımından ilginç görülmüştür. Şöyle ki, yukarıda özetlenen kararda da belirtildiği gibi, 521 sayılı Danıştay Kanununun 71'inci maddesinde, hakların da ihlâl edildiği haberde İdarî işlemlerden dolayı iptali ve tam yargı davasının bir arada açılması mümkün bulunduğu gibi önce iptal davası açılıp işlemin iptali sağlandıktan sonra tam yargı davası açılmasının da mümkün olduğu öngörülmüştür. Dairenin yukarıda özetlenen görüşüne göre, bu gibi durumlarda daha önce iptal davası açılmadan tam, yargı davası açılmaz. Bu olayda ise davacının iptal davası açmış olmasına rağmen, kararda açıklanan sebeplerle kendisine yolluk verilme-

miş olmasında kanunsuzluk görülmeyerek dava ret olunmuştur. Böylece davacı, hukukunu ihlâl eden kararın iptalini sağlayamamıştır. Ret kararın aldıktan sonra davacı, zararını doğuran bu olayda idarenin kusurlu olduğunu ileri sürerek tazminat davası açabilecek midir? Danıştay Kanununun 71 inci maddesinin lâfzına bağlı kalınırsa, hakkı ihlâl eden işlem iptal edilmediği için, açılacak tazminat davasının reddi gerektiği düşünülebilir. Kanunun lâfzına değil de maksadına önem verilmesi halinde, bu olayda iptal davasının ret olunmuş bulunmasına rağmen, kusura müsteniden açılacak tazminat davasının esastan incelenmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

5) Millî Savunma Bakanlığı teşkilâtında görevli sivil personelden biri tarafından açılan davada, asker kişilere tanınan munzam haklar sivil memurlara verilmediği halde iç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliğine göre sivil personele nöbet tutturulmasının kanunsuzluğu ileri sürülmüşse de Beşinci Dairenin 23/5/1967 gün ve 67-3142 sayılı kararı ile yürürlükte olan kanun ve diğer düzenleyici metin hükümlerinin İdarî makamlarca uygulanmasının zorunlu olduğu bundan başka bu mevzuatın iptali konusunda bir istemin de mevcut olmadığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşıldığı cihetle davacı hakkında yapılan işlemde kanunsuzluk bulunmadığı sonucuna varılarak dava ret olunmuştur.

6) Askerî yargıçların ödeneğine ilişkin bir davada, ayrı Daire 15/5/1967 gün ve 67-2934 sayılı kararında, adliye hâkimlerinin 1400 lira ödenek alabilmeleri Yüksek Hâkimler Kurulunca birinci sınıfa ayrılmaları ile mümkün olduğundan ve askerî yargıçlık için böyle bir seçim ve değerlendirme usulü bulunmadığından kendilerine birinci sınıfa ayrılmamış hâkimlerden fazla ödenek verilmesi mümkün olamayacağı gerek çeşme dayanarak 1500 TL ve daha fazla aylık alan askerî yargıçlara 1400 lira hâkim ödeneği verilmesi talebiyle açılan davayı reddetmiştir.

7) Ayrı Daire, 19/4/1967 gün ve 67-1997 sayılı kararında, 3650 saydı kamunun 18'inci maddesine göre ek görev olarak yapılan hizmete tahsis edilmiş kadro aslı görev sebebiyle işgal edilen kadrodan daha yüksek olsa da, sözü edilen 3656 saydı kanunun 7'inci maddesinde yer ajan ve üst derece aylık almanın şartlarını belirten barem kanununun, genel ilkesi karşısında, yüksek kadro karşılığı aylığın alınamayacağı açıklanarak, 950 liralık ek görev kadrosundan ancak kazanılmış hak olarak alman 800 liranın belli nispeti üzerinden ek görev aylığı alınabileceğinden aksi iddia ile açılan dava ret olunmuştur.

8) Beşinci Daire, 24/5/1967 gün ve 67-3152 sayılı kararıyla 789 sayılı kanunun 12'nci maddesinde belirtildiği gibi Milli Eğitim hizmetinde asıl olan öğretmenlik olduğundan 5439 sayılı kanunun tanıdığı yetkiye dayanılarak kendi kadro ve aylığı ile Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde çalıştırılan öğretmenlerin bu sıfatlarının devam ettiği açıklanarak 625 sayılı kanun gereğince özel okullarda ders okutmalarında kanunen sakınca bulunmadığı belirtilmiş ve bu durumda bulunan bir öğretmene özel okulda, çalışma saatleri dışında, ders okutması için izin verilmeyeceğine dair karar iptal olunmuştur.

9) Ayrı Daire, 15/5/1967 gün ve 67-2929 sayılı kararında, 1702 sayılı kanunun 38'inci maddesinde il Milli Eğitim Disiplin Kurulları tarafından verilen cezaların ilgili öğretmenler tarafından itiraz edildiği takdirde Bakanlık Disiplin Komisyonunda inceleneceği yazılı bulunduğu, Bakanlık Disiplin Komisyonunun yapacağı incelemenin itiraz eden öğretmen dilekçesinde ileri sürdüğü iddialarla sınırlı olması gerektiği ve bozmanın da ancak lehe olması mümkün olduğundan Bakanlık Disiplin Komisyonunun il komisyonu kararını kırım] indirme cezasının meslekten ihraç cezasına çevrilmesi gerekçesiyle bozmasında ve bozma kararma uyularak davacının meslekten ihracına karar verilip bu kararın üst komisyonca tasdik edilmesinde mevzuata ve hukukun geneli ilkelerine uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu karar bozmuştur.

On İkinci Daire Kararları

1) Adı geçen Daire, 28/12/1966 gün ve 66-3864 sayılı kararında, kuruluş kanunu ile karayollarında geçiş güvenliğini sağlamakla yükümlü davalı Karayolları Genel Müdürlüğünün olay yerine 8 kilometre mesafede bakımevi bulunduğu halde gereken dikkatin ve titizliğin gösterilmemiş olması sebebiyle şiddetli su taşkını tesiri ile kayan ve üzerinde büyük çöküntüler meydana gelen yoldan otobüsün kayarak dereye yuvarlanmasında ve vasıta içinde bulunan yolcuların vefatında idarenin hizmeti düzenleme ve yürütmedeki kusuru tespit edilerek o kazada ölenlerin yakınlarına maddî ve manevî tazminat ödenmesini hüküm altına almıştır.

2) Ayrı Daire, yine tazminatla ilgili bir dava dolayısıyla aldığı 4/7/1966 gün ve 66-2436 sayılı kararında, kamu hizmetlerinin görülmesi sırasında doğan ve belli kişileri etkileyen zararların, olayda belirgin bir hizmet kusuru olmasa dahi tazmini gerekeceği gibi, or-

inan yangını söndürmek üzere teşkil olunan müfreze ile giden ve davacıların yakını olan erin bulunduğu vasıtayı kullanan resmî vasıta şoförünün kazada yüzde yetmiş oranında kusurlu olduğu da bilirkişi raporu ile sabit olduğundan orman yangını söndürme gibi bir kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında meydana gelen trafik kazasında yakınlarının ölmesi sebebiyle davacılara maddî ve manevî tazminat ödenmesine hükmetmiştir.

Yukarıda özetlenen tazminatla ilgili kararların ilkinde tazminat, idarenin kanunla kendisine verilen kamil hizmetini tesis ve yürütmedeki kusuruna istinat ettirildiği halde, ikinci kararda idarenin kusuru tespit edilmekle beraber, esas olarak idareye yükletilmesi mümkün olan belli bir kusur bulunmasa bile, kamu hizmetlerinin yürütülmesi sırasında meydana gelen ve belli kişileri etkileyen zararların tazminini öngören ve objektif sorumluluk da denen kusursuz sorumluluk ilkesine göre tazminata hükmolunmuştur.

HABERLER

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINDA YENİDEN DÜZENLEME VE KIRTASIYECİLİKLE SAVAŞ ÇALIŞMALARI

Derleyen:

Yiğit KIZILLAN

Yayın Müdürü

Plân hedeflerinin gerçekleşmesinin Devlet İdaresinin kendinden beklenen hizmetleri yapabilecek bir düzene kavuşturulmasıyla mümkün olabileceği Mehtap Raporu ve Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının idarede yeniden düzenleme bölümünde belirtilmekte ve yeniden düzenleme çalışmalarının bütün kamu hizmetlerinde ve kuruluşlarında başlaması derpiş olunmaktadır.

Bu görüşün ışığı altında kurulan »İdareyi ve İdari Metotları Yeniden Düzenleme Komisyonu«, mahalli idareler ve merkezi hükümetin taşra teşkilâtında incelemeler yaptırmış ve kamu İktisadi teşebbüslerinin yeniden düzenlenmesi çalışmalarına başlanmış bulunmaktadır.

Bunlara ek olarak, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü kırtasiyecilikle savaş araştırmalarını ve kamu kuruluşlarının ortak meselelerinin organizasyon ve metot incelemelerini yapmakla görevlendirilmiştir.

Kamu hizmetlerinin ifasında ve halkımızın birçok meselelerinin hallinde ilk müracaat yeri olan İçişleri Bakanlığı, bu çalışmaların kamu hizmetleri ve vatandaşlar üzerindeki müspet neticelerini göz önünde tutarak, bu çalışmalarda kendisine mevdu görevi ifa etmekle beraber kendi içinde de emsali çalışmalara yer vermiştir. Bu faaliyetlerimize muhterem Basınıımızın esirgemediği kıymetli ilgi muvacehesinde, son çalışmaları ihtiva eden bu bülten hazırlanmıştır.

I— İÇİŞLERİ HİZMET VE TEŞKİLÂTINI YENİDEN DÜZENLEME PROJESİ:

Giriş bölümünde izahına çalışılan zaruretler, kırk yıl önce tedvin edilmiş olan Bakanlığımız teşkilât kanununun modern kamu hizmeti anlayışına ayak uyduramaması, Bakanlık içi ve dışı kuruluşlar arasındaki koordinasyon eksikliği, hizmet karışımı ve çatışmaları ve hizmet dağılışı dengesinin bozulmuş olması bu projenin meydana getirilmesine ve geliştirilmesine amil olmuştur.

Proje, Bakanlığın merkez ve taşra kuruluşlarının tamamını ve mahalli idareleri ihtiva etmektedir. Ve gerekli teşkilât kurulmuş bulunmaktadır.

Bakanlık merkezi ve taşradaki araştırmaların sonucunda düzenlenecek genel rapor bu projenin birinci safhasını; hizmet ve kuruluşların yeniden düzenlenmesi için gerekli tasarıların hazırlanması ikinci safhayı teşkil edecektir. Bu iki safha arasında rapor, ilgili ve yetkililerin görüşlerine sunulacağı gibi İdareciler Kongresinin toplanması da düşünülecektir. Esasen, Üniversitelerimizin kıymetli mensupları ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü şimdiden projeye olumlu katkıda bulunmaktadır.

Bu amaçla proje yönetim kurulu üyeleri ve araştırmacıları için araştırma tekniği metodu ve prensipleri için Türkiye Ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ile müştereken düzenlenen seminer 12.7.1967 günü başlayacaktır.

II — ÖZEL ETÜD VE DOKÜMANTASYON MERKEZİ:

Birinci maddede belirtilen projenin en verimli ve sonuca götürücü şekilde uygulanabilmesi için gerekli her türlü dokümanları (mevzuat, tutanaklar, tasarılar, raporlar, tavsiye ve teklifler, ilgili bütün yayınlar, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay Kararları ve benzerleri) ve istatistikileri hazırlamak, tasnif etmek, incelemek, özetlemek çoğaltmak suretiyle proje emrinde hazır bulundurmak amacıyla Tetkik Kurulu bünyesinde «Özel Etüt ve Dokümantasyon Merkezi» kurulmuştur.

Merkez, İçişleri hizmet ve teşkilâtını yeniden düzenleme projesinin ikmalinden sonra da çalışmalarına devam edecek idarenin zamanla beliren ihtiyaçlara göre ayarlanması, hizmetlerin bir karışık

lığa ve dağınıklığa meydan vermeden değişen şartlara uygun olarak düzenlenmesi, idari yapıda devamlı ve sistemli bir izleme için görev yapacaktır.

III — PLÂN, TOPLUM KALKINMASI VE EĞİTİM ÜNİTESİNİN KURULMASI:

Toplum kalkınmasına ilişkin faaliyetlerin koordinasyonu, plânlama, mahalli idarelerin kalkınma faaliyetlerinin milli plâna uygunluğunun sağlanması, mahalli idarelerin geliştirilmesine ilişkin çalışmalar, mahalli idareler personelinin eğitimi ve vali, kaymakam ve köye hizmet götüren kuruluşlar üst kademe personelinin toplum kalkınması uyarlama eğitimini yürütecek Toplum Kalkınması Enstitüsünün kuruluşu ünitenin görev alanına dâhil edilmiştir.

IV — YETKİ DEVRİ:

Son bir yıl içinde Bakanlığımızda, hizmetlerde verimlilik ve hızı artırmak amacıyla, iş basitleştirilmesi, kurası işlemlerin kaldırılması ve imkân bulunan her alanda yetki devri çalışmaları yapılmış ve uygulamaya konulmuş bulunmaktadır.

Kamu hizmetinin en iyi görüleceği kademe ve yerde yetkinin toplanması, kararların ve yürütmenin bu yetki imkânları içinde en isabetli şekilde verilmesi ve sağlanması gerektiği inancıyla Bakanlık hizmet ve yazışmalarında şube müdürlerine kadar varan karar ve imza yetkisi verilmiştir.

Yıllık izinlerinde yetki devrini öngören araştırma raporu sonuçları da 1968 yılı başında uygulamaya konulacaktır.

V — HAZIRLIK VE PLÂNLAMA SAFHASINDAKİ YENİDEN DÜZENLEME ÇALIŞMALARI:

A) Organizasyon ve metot birimi kurulması konusunda Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ile gerekli temaslar yapılmıştır. Birim, en kısa zamanda gerçekleştirilecektir.

B) Bakanlık bütçesinin modern ve ilmi esaslara göre hazırlanması, izlenmesi, gerçekleştirilmesi, Bakanlık içi ve dışı kuruluşlarda koordinasyonu sağlamak, problem ve ihtiyaçları zamanında karşıla-

mak ve hal çaresine bağlamak, Bakanlık Makamına ve bütün birimlere danışmanlık yapmak amacıyla «Bütçe Birimi» kurulacaktır.

C) Yasama organları ile Bakanlık arasındaki ilişkileri düzenlemek, yazılı ve sözlü soru önermelerini takip etmek ve hazırlamak, kanun tasarı ve tekliflerinin Yasama Meclislerinde takibini sağlamak amacıyla «Yasama Organları ile ilişkiler» ünitesi kurulacaktır.

• **İçişleri Bakanlığı Araştırmacıları için bir seminer yapıldı.**

İçişleri Bakanlığı hizmetlerini ve teşkilâtını yeniden düzenlemek amacıyla hazırlanmış olan araştırma projesinin tatbikatına başlanmıştır. Projede görev alacak yönetici ve araştırmacıların yetiştirilmesi için TODAİE ile birlikte hazırlanan özel Eğitim semineri 12.7.1967 günü İçişleri Bakanlığı konferans sâl onunda çalışmalarına başlamıştır. Bir hafta devam eden bu seminere 20 kadar proje yöneticisi ve araştırmacı katılmıştır. Seminerde örgütlenme, araştırma metodolojisi, araştırma tekniği kalkınma plânı ve yeniden düzenleme, örnek araştırma projeleri gibi konular TODAİE ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğretim üyeleri ile Devlet Plânlama Teşkilâtı ve Tarım Bakanlığı uzmanları yönetiminde tartışılmıştır. Eğitim semineri bittikten sonra Bakanlığın Merkez ve taşra teşkilâtında araştırmalar fiilen başlamıştır.

• **Merkez Araştırma Komitesi Kuruldu ve Ağustos Başında Faaliyete Geçti.**

İçişleri Bakanlığının Merkez ve taşra teşkilâtı üzerinde etraflı bir araştırma ve inceleme yapmak üzere meydana getirilen projeye göre, araştırma ve yöneticiler belli olmuştur.

Yönetici ve araştırmacılar şu şahıslardan meydana gelmiştir:

Niyazi. Araş, Ziya Kasnakoğlu, Orhan Zaili Hikmet Baloğlu, Sadullah Verel, Ziya Çöker, Fikret Nazilli, Hayrettin Ersöz, Turgut Kılıçer, Bahattin Ablum, Selâma Gelayir, Sadrettin Sürbahan, Nazif Demiröz, Cengiz Bayyurdoğlu, Durmuş Yalçın, Ahmet Baş.

oğlu, Bedri Nazlıoğlu, Fikret Tim, Emniyet, Jandarma ve Sivil Savunmadan alman birer kişi,

Bahis konusu araştırma Komitesi Bakanlığın Merkez çalışmalarını, hikmetlerini inceleme konusu yapacağı gibi, taşrada pilot bölge olarak seçtiği vilâyetlere giderek orada ilişkileri gözden geçirecektir.

Bu arada Genel İdare ve Mahalli İdarelerin çalışma ve hizmetleri tetkik edilerek ilerde Bakanlığın yeniden teşkilatlanması konusunda temel o7acak esaslar bulunacaktır.

İçişleri Bakanlığının bugünkü kuruluş kanunları, taşra teşkilâtı, ilgili mevzuat zamanın ihtiyacı ve gelişmeleri karşısında çok yetersiz kırnaktadır. Aynı noksanlar Mahalli İdareler Mevzuatında da meydana çıkmıştır. Daha önce yeniden düzenleme konusunda yapılan araştırma ve incelemeler İlmî metot ve usullerle yapılmadığı için semereli olmamıştır.

Bütün Türkiye'ye şamil olarak diğer Kamu kuruluşlarının da bu gibi çalışmalara yönedikleri görölmektedir. Bakanlığımızda araştırma faaliyetlerine uzak kalmamaktadır. Daha önce Tarım Bakanlığı böyle bir araştırma yapmış ve sonuçlarını kamuoyuna açıklamıştır. Aynı zamanda alman neticeleri kendi bünyesinde tatbik etmiştir. Bakanlığımız dışında başka Bakanlıkların da araştırma, projesi hazırlıkları yaptıkları haber alınmaktadır. Kamu kuruluşları da ayrı çaba içine girmiş veya girmeye hazırlanmaktadırlar.

Bakanlığımızın böyle bir çalışma düzeyine girmesi ve araştırmaya karşı yakın ilgi göstermesi çok sevindiricidir. Araştırma sonuçları meslektaşlarına yakinen ilgili olacak ve onlara ışık tutacaktır. Kamu hizmetlerinin verimli kılınması, vatandaşlarla münasebetlerin, hareket ve muamelelerin yeni idare kurallarına uygun olarak yapılması yetki ve verimliliği şüphesiz arttıracaktır. Bu husus idare sahasında fedakâra ne hizmet gören idareci ve diğer personeli huzura kavuşturacaktır.

Araştırma Kurulu, çalışmalarına Ağustos başından beri İzmir'de başlamıştır. İzmir'den soma Erzurum, Trabzon ve Gaziantep illerinde, ilçe, bucak ve köylerinde gerekli inceleme ve araştırma, yapacak ve merkeze dönecektir. Bundan sonraki çalışmalar merkezde devam edecektir. Ayrıca 20 ilde araştırmalar anket yoluyla yapılacaktır. Bu

arada bugünkü genel idarenin esasları, organizasyon ve Metot kuralları, istatistik, psiko - sosyal Mimlerden faydalanılarak iyi bir inceleme sonucunun elde edilmesine gayret edilecektir.

• **Tazminat Kanunu Teklifini Bütçe ve Plân Karma Komisyonu Kabul Etti.**

Komisyonu Kabul Etti.

Daha önceki sayımızda İçişleri Komisyonu tarafından kabul edildiğinden bahsettiğimiz Mülki İdare Amirliği Tazminat Kanunu teklifi Bütçe ve plân karma komisyonunda 19.7.1967 günü yapılan toplantıda görüşülerek kabul edilmiştir.

• **Bekçi Ücretleri Bundan Böyle Devlet Tarafından Ödenecek.**

Bekçi Teşkilatı için İl Özel İdareleri tarafından yapılan masrafin Hazinece karşılanmasını öngören kanun tasarısı meclislerden geçerek kanunlaşmış Ve 3 Ağustos 1967 tarihli resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

• **Hukuk Fark İmtihanı Yönetmeliği Çıktı**

Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunlarının Hukuk Fakültesi fark imtihanlarına dair imtihan yönetmeliği 14.7.1967 tarihli resmî gazetede neşredilmiştir.

Özlük İşleri Genel Müdürlüğü

• **Avrupa'ya Gidenler**

Fransız Hükümetinin verdiği altı aylık burstan istifade ederek kıymetli meslektaşlarımızdan (İller İdaresi Genel Müdürlüğü 2., Şube

Müdürü Mecit Sönmez, Nüfus ^eri Genel Müdürlüğü 3. Şube Müdürü Nihat Üçyıldız, Köyceğiz Kaymakamı Ali Arguvanlı ve Mengen Kaymakamı Ahmet Özer Fransa'ya hareket etmelerdir. Mecit Sönmez 7 ay, diğerleri 6 ay kalacaktır.

Ayrıca İpsala Kaymakamı Ohan Haraççı «IULA» dan 8 hafta süreli olarak Hollanda da kursa gönderilmiştir.

• **20. D (üten? Bucak Müdürleri Kursu Açılıyor.**

18 aday Bucak Müdürü ve 12 asil Bucak Müdürünün katılacağı 30 kişilik Bucak Müdürleri kursu 15.Eylül.1967 Cuma günü saat 10,00 da Meslek kursu dershanesinde başlayacaktır. Kursun öğretim programı şu şekildedir:

Haftanın Cumartesi ve Pazar günleri hariç olmak üzere sair günler 8.30 - 12.00 arası öğretim yapılacaktır.

(Günde 4 ders)

İlk beş aylık öğretim sonunda (Şubat 1968 içinde) 9 - 29 Şubat arası 20 günlük dinlenme tatili yapılacaktır.

Temmuz 1968 Yurt içi gezisine ayrılacaktır.

Dersler 20- Temmuz 1968 de kesilecektir.

Beş günlük bir aradan sonra 26 Temmuz 1968 de imtihanlara başlanarak 19 Ağustos 1968 de sona erecektir.

22 Ağustos 1968 diploma tevzi merasimi yapılacaktır. Bütünleme imtihanları da 27 - 30 Ağustos tarihleri arasında bitirilecektir.

Cumartesi günleri ve gerektiğinde öğleden sonraki saatler ders konuları ile ilgili uygulama ve ziyaretlere tahsis edilecektir.

• **Devlet Memurları Kanunu ile İlgili Çalışmalar Bitirildi.**

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun tatbikatı ile ilgili olarak kurulan ve bir önceki sayıda çalışmalarından bahsettiğimiz özel

İhtisas Komisyonu çalışmalarını sonuçlandırarak hazırladığı tasarımı dairenin karar organı olan Devlet Personel Heyeti Başkanlığına sunmuş bulunmaktadır. Heyetin, tasarıya son şeklini verecek çalışmaları kısa bir zamanda bitireceği anlaşılmaktadır. Henüz kesinleşmediği için tasarının getireceği yeniliklerin ancak kamuoyuna duyurulmuş olanlarından bahsedilmektedir.

Tasarı ihtisas komisyonunda görüşülürken üzerinde uzun ve çetin tartışmalar cereyan etmiş ve tam bir görüş birliğine yanlamadığı anlaşılmaktadır. Komisyon üyelerinden yansı tasarının layık olduğu ciddi araştırmalara tabi tutulmadan masa başında yapılan tartışmalarla hazırlandığını belirtmişlerdir. Bu şekilde farklı görüşte olanların heyete verdikleri yazılı görüşlerin heyet müzakereleri sırasında dikkate alınacağı ümit edilmektedir.

Tasarının getirdiği yenilikler ve değişiklikler şu şekilde hülâsa edilebilir:

A— Amme hizmetleri, niteliklerine ve bu hizmetleri yerine getirecek personelde aranacak öğrenim seviyelerine göre dört grupta toplanmaktadır. Gruplar önem derecesine göre A, B, C, ve D harfleri ile temsil edilmekte ve her biri sıra ile yüksek, lise ve dengi ortaokul ve dengi ve ilkokul öğrenimine tekabül etmektedir. Esas olarak gruplar arasında bazı şartlarla geçiş imkânı tanınmıştır. Her grup için, birbirleriyle tedahül eden ayrı taban ve tavan göstergeleri tespit edilmiştir.

B — Kapsamı bir hayli geniş tutulan sınıflar ise, hizmetin cinsi, kapsamı, gerektirdiği nitelikler, giriş ve öğrenim şartları bakımından birbirine benzeyen hizmetleri bir araya getirmektedir. Buna göre tespit edilen sınıflar toplamı 43 tür. Öte yandan her sınıf içinde ileride ayrı bir sınıf olması düşünülen ve giriş ve öğrenim şartları yönünden ayırt arız eden bazı hizmetler «meslek» adı altında yer almaktadır. Bu meleklerle ilgili olarak kanunlarda yer alan hükümler saklı tutulmaktadır.

C — Dereceler, 657 sayılı Kanımda olduğu gibi güçlük ve sorumluluk dereceleri değil «belli bir görev Ve tecrübe derecesi» olarak tanımlanmaktadır. Böylece bütün sınıflar için bugünkü barem derecelerine tekabül etmek üzere 100 - 1000 arasında 16 derecelik tek gösterge tablosu ihdas edilmekte ve her sınıfın özelliklerine göre kendi göstergelerini bu ana tabloda almaları öngörülmektedir. Buna göre her sınıf, önce içinde yer aldığı grup için tespit edilen taban ve

tavam sınırlarına, daha sonra genel gösterge tablosundaki derecelere uymak zorundadır.

D — Hiyerarşinin en üst basamaklarında bulunan yüksek sorumluluk mevkilerinden bazen için her yıl Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilecek bir makam ödeneği tanınmakta ve ayrıca belli bir teknik projenin tahakkuku için belediye hudutları dışında geçici olarak kurulacak şantiyelerde çalışanlardan bazılarına her yıl bütçe kanunu ile tespit edilecek mahrumiyet ödeneği verilmesi öngörülmektedir.

Yukarda sıralanan yenilikler ve değişiklikler üzerinde söylenecek çok şey olmakla beraber tasan Devlet Personel Dairesinde son şeklini almadan belirtmek biraz erken olur.

• Askerlik Yoklamalarının Basitleştirilmesi

Türkiye ve Orta Doğu Amme idaresi Enstitüsünün «Kırtasiyecilikle savaş» konusunda 6/5875 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca yaptığı çalışmalar arasında yer alan «Askerlik yoklamasına ilişkin işlemlerin basitleştirilmesi» konusundaki araştırma tamamlanmış ve hazırlanan rapor 11 Mart 1967 tarihinde hükümete sunulmuştur.

Güçlüklerin nereden geldiğini ve çözüm yollarını tespit için 620 Askerlik Şubesi arasında anket açılmış ve alınan cevaplara göre rapor tanzim edilmiştir.

• Şoför Ehliyeti Alma İşleminin Basitleştirilmesi

Yine «Kırtasiyecilikle savaş» çalışmaları çerçevesi içinde «Şoför ehliyetnamesi alma işlerinin basitleştirilmesi» konusunda bir müddetten beri yapılmakta olan incelemeye nihayete erdirilmiş ve hazırlanan rapor 6/5875 sayılı Bakanlar Kurulu kararı uyarınca gereği yapılmak üzere 18 Mayıs 1987 tarihli bir yazıyla Devlet Bakanlığı kanalıyla hükümete sunulmuştur.

Bu rapora göre bugünkü dunun ve güçlükler açıklanmakta ve Islah yolları gösterilmektedir. Tavsiyelere göre Nüfus cüzdanı örneği ikametgâh ilmi haberi, Doğruluk kâğıdı, sabıka kaydının aranması, parmak izinin alınması gereksiz görülmekte, sağlık raporu ile sınav sisteminin Islahı istenmektedir.

Raporda zikredilen tavsiyelere uyulduğu takdirde çok sayıda vatandaş ilgilendiren muamelelerde azalma ve basitleşme olacağı görülmektedir. Şöyle ki: 35'i Trafik Şubesi ve İmtihan Komisyonunda, 107 çeşitli yerlerde yapılan 142 işlem 19'a incek bugün 7 ayrı yerde yapılan işlemlerin tümü trafik şube veya bürosunda yapılacak, halen en az 28, en çok 144 günde tamamlanan şoför ehliyeti alma işleminin yaklaşık olarak 2,5 saatte tamamlanması mümkün olacaktır.

• İZMİR:

İzmir Teknik Ziraat Müdürlüğü çeşitli ve verimli faaliyetleri arasında İzmir'e 50 km. mesafede bulunan Gümüşsuyu (Gümüldür) köyü hudutları dâhilinde Ve sahilde bir dinlenme ve eğitimi kampı meydana getirmiştir. İzmir Valiliğinin de geniş çapta yardımlarından istifade edilerek meydana getirilen kampta 4-K talebelerine de eğitim yaptırılmakta ve ayrı zamanda denizden istifadeleri sağlanmaktadır. Aşağı yukarı 40 gün devam eden kampa İzmir'in muhtelif kaza ve nahiyelerinden köylü çocukları, Ziraat Vekâletine bağlı memurlar ve aileleri katılmaktadır.

Kampın kapanış günü olan 12 Ağustos Cumartesi günü köylülerin, kamp sakinlerinin katıldıkları merasime İzmir'den Vali Muavini, Encümen Üyeleri, Ziraat Müdürü, Halk Eğitim Başkanı ve davetliler katılmış, 4-K Müdürü, Ziraat Müdürü ve Vali Muavini konuşmalar yapmışlardır. Ayrıca törende İzmir Halk Eğitim merkezi folklor ekibi ve 4-K öğrencileri gösteriler yapmışlardır.

Köylülerin huzurunda çocuklarına başarı derecesine göre ödülleri verilerek merasime son verilmiştir.

Böyle bir kampı tesis etmekle Teknik Ziraat Müdürlüğü hem köy çocuklarına ziraî sahada faydalı bilgiler vermiş ve hem de onların ve mensuplarının aileleri ile birlikte denizden istifade ile dinlenmelerine imkân sağlamıştır. Bu bakımdan Teknik Ziraat Müdürü de kampta hizmeti geçenleri yürekten tebrik ederiz.

• YOZGAT — YERKÖY

Yerköy adlı Mahallî gazete muhabirinin Yerköy Kaymakamı Yusuf Doğan ile yaptığı röportajdan öğrendiğimize göre: Kıymetli meslektaşımız Yerköy’de 3 seneden fazla kalmış ve bu müddet zarfında çok faydalı ve olumlu çalışmalar yapmıştır.

Bu cümleden olarak İlçe merkezinde 6 ve ilçeye bağlı köylerde 29 okul yapılmıştır. Okulların arsası ve köylerde arsa ile birlikte taş, kum ve çakılı köylülerce sağlanmak suretiyle köylülerin Devlet hizmetlerine katkıda bulunması sağlanmıştır.

Ayrıca hizmet ettiği yıllar zarfında 70 km’lik köy yolunun tesviyesi yapılmış, stabilizesi dökülmüş ve yaz, kış geçit verir haile getirilmiştir. Bu meyanda 22 km. lik yolun da tesviyesi yapılmış, menfezlere büzleri yerleştirilmiş ve bir kaç güne adar stabilizesi dökülecektir. Bu arada bazı köy yollarının bakım ve onarımı yapılmıştır. Bu suretle ilçeye bağlı 54 köyden 23 ü yola kavuşmuştur.

Bütün bu yolların yapım ve bakım çalışmaları yapılırken, yolda çalışan makinaların akaryakıtı, daha önce köylerden toplanarak bankaya yatırılmış olan paralarla sağlanmıştır. Yapım çalışmalarında kilometre başına düşen köylü yardımı arazinin karakterine göre 1000 - 1500 ve hatta 2000 lirayı bulmuştur. Bu suretle yol yapım ve bakımında sağlanan köylü yardımı 100 bin lirayı aşmıştır.

Köprü ve menfezler için de köylünün yardımı sağlanmış, taş, kum ve çakıl köydüler tarafından taşınmış ve bir miktar para yardımı yapılmıştır.

Üç sene içerisinde 8 köye içme suyu tesisi yapılmıştır. Bu çalışmalara köylüler de, suyunu kazmak, kaplama ve depo için taş, kum ve çakıl taşımak ve para yardımı yapmak suretiyle katılmışlardır.

Yine devlet ve köylünün işbirliği neticesinde, kıymetli arkadaşımızın himmetleri ile 7 köyde selektör, 15 köyde sıvat (Hayvan sulama yeri) ve 10 köyde de küçükbaş hayvanlar için banyolu yaptırılmıştır.

KAYBETTİKLERİMİZ

• Vedat Kesmen

1930 yılında Harran’da doğmuştur Liseyi bitirdikten sonra 1948 - 1949 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesine girmiş ve 1952 yaz döneminde Fakültenin Mali Şubesinden mezun olmuştur

31.7.1952 de Ankara Muvazzaf İtiraz Komisyonu Raportörü olarak Devlet hizmetine girmiş, bilâhare askerlik görevini ifa etmek üzere Yedek Subay Okuluna gitmiştir. Terhisini müteakip Aydın Maiyet Memurluğuna tayin edilen Merhum Kaymakamlık kursunu bitirmiş ve sırası ile Akseki, Manavgat, Kaş, Pertek ve Şemdinli Kaymakamlıklarında bulunmuştur.

Son d1 arak bulunduğu Seydişehir Kaymakamlığında 201.1966 tarihinde göreve başlamıştır.

Seydişehir ve Perek Kaymakamlıklarında birer takdirname ile taltif edilmiştir.

2Q.Ağustos.1967 gecesi Konya’daki Kaymakamlar toplantısına giderken saat 10,30 da bir trafik kazası sonucunda hanımı ve kendisi hayata veda etmiştir. Bütün meslektaşları yürekten yaralayan bu feci ve vakitsiz kaybından dolayı geride kalanlarına ve meslek camiasına başsağlığı dileriz.

• Orhan özgür

1830 yılında İstanbul’da doğmuştur. Liseyi bitirdikten sonra 1949 - 1950 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesine girmiştir. 1953 yaz döneminde Fakülteyi bitirmiş ve 30.7.1953 tarihinde Balıkesir Maiyet memuru ol1 arak Devlet hizmetine başlamıştır.

Askerlik görevini ifa etmek üzere Yedek Subay Okuluna Maiyet memuru iken gitmiş ve terhisini müteakip İzmir Maiyet Memurluğuna atanmıştır. Kaymakamlık kursunu bitirdikten sonra sırasıyla Korkuteli, Finike ve Saray Kaymakamlıklarında bulunmuştur.

1965 - 1966 öğretim devresinde Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünü bitirmiş ve bu arada 13.11966 tarihinde Beyşehir Kaymakamlığına tayin edilmiştir.

Memuriyet müddetince üç takdirname almıştır.

Merhum 20 Ağustos 1967 gecesi Konya'daki Kaymakamlar toplantısına giderken Seydişehir Kaymakamı Vedat Kesmen ve Eşi ile birlikte trenle çarpışmak suretiyle kendisi, eşi Ve oğlu hayata veda etmişlerdir. Feci ve vakitsiz ölümü bütün idarecileri kedere boğan kıymetli meslekdaşımıza, eşine ve oğluna Allahtan rahmet dilerken yakınlarına ve idareciler camlaşma başsağlığı dileriz.

Emniyet Genel Müdürlüğü

1 — Toplum Zabıtası mensuplarını yetiştirmek maksadıyla 45 gün süreli bir kurs açılmıştır.

2 — Yine Toplum Zabıtasına yeniden alınan personele 2 ay süreli bir temel eğitimi verilmek üzere ikinci kursta 18.9.1967 tarihinde açılmıştır.

3 — 831 sayılı Kanun muvacehesinde bir ve ikinci sınıf Emniyet Âmirleri için birinci döneme 29 ikinci döneme 47 kişilik ve 15 gün süreli seminer açıl mistir.

4 — 24.7.1967 tarihinde bütün İllerde yapılan Polis Koleji yazılı giriş sınavı neticesi 319 aday kazanmış ve 18 Eylülde sözlü sınava katılmak üzere ilgili Valiliklere tebligat yapılmıştır.

5 — İzmir Foça Komando Okuluna iki dönem halinde birisi 50 kişilik ve 22 gün süreli, diğeri ise 4 ay süreli ve 25 mevcuttan ibaret muhtelif kadrolardan polis memurları iştirak ettirilmiştir.

6 — Amerikada, Skotland Yard, Birleşik Amerika FBI Teşkilâtı, İtalyan Karabineri Teşkilâtı, Alman ve Belçika polislerinde polis eğitimi usullerini, metotlarını ve laboratuvar çalışmalarını tetkik etmek üzere Emniyet Genel Müdürü Hayrettin Nakiboğlu 7 Temmuz 1967 tarihinden 8 Ağustos 1967 tarihine kadar tetkiklerde bulunmuştur.

7 — Federal Almanya Hükümetinin Teknik yardım fonundan vermiş olduğu 52 Wosvagen marka trafik otosu ile BMV marka polis motosikleti Teşkilatımıza yapılan bir törenle teslim edilmiştir.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI 19. DÖNEM MESLEK KURSU

DEĞERLENDİRME ANKET DÖKÜMÜ

Yansı sabahçı (I. Grup), yansı öğlenci (II. Grup) olmak üzere 70 kursiyerin devam ettiği 19. dönem meslek kursu (Bucak Müdürleri Kursu) sonunda genel olarak 18 soru ve ayrıca 8. dersin her biri ile ilgili 10 soru ihtiva eden anket form) arını 1. gruptan 25, II. Gruptan 21 olmak üzere 46 kursiyer doldurarak iade etmiştir.

Bu 46 form üzerinden yapılan değerlendirme sonucu aşağıya çıkarılmıştır:

1. Kursun 5442 sayılı kanunun 49. maddesiyle 1 yıl olarak tespit edilmiş bulunan süreyi

32 kursiyer kısa

5 » uygun

5 » çok uzun

2 » de uzun bulduklarını belirtmişlerdir.

2 » soruyu hiç cevaplandırmamıştır

2. Kursiyerlerden 8 ders halinde uygulanan programda en faydalı ve en az faydalı buldukları üçer dersin belirtilmesi istenmiş ve

Neticede;

1- Köycülük - Bel lik - özel İd.

dersi 24 + 15 = 39 — + — = 0

2. idare H. ve İl id. Kanunu dersi 13 + 12 = 25 — + 1 = 1

3. Çeşitli mevzuat 14 + 7 = 21 2 + 4 = 6

4. Zabıta dersi 10 + 10 = 20 5 + 3 = 8

5. Anayasa ve Devlet Teşkilâtı dersi 3 + 8 = 11 5 + 3 = 8

6. Nüfus - Vatandaşlık ve iskân Mev.
dersi 8 + 3 = 11 5 + 8 = 13

7. Personel Hukuku dersi 6 + 3 = 9 8 + 4 = 12

8. Maliye - iktisat - Koop. lik. dersi 2 + 2 = 4 5 + 3 = 8

3. Programa ilâve edilmelerini ve ayrı ders halinde okutulmasının faydalı olacağını düşündükleri dersler olup olmadığı sorusuna verilen cevaplara göre:

10 Kursiyer Kooperatifçiliğin ayrı bir ders halinde okutulması görüşünü

- ? » Toplum kalkınması dersi
- ? » Beşeri münasebetler, (halkla ilişkiler) dersi
- 4 » İdari konuların tatbikat halinde öğretilmesi
- 4 » Ceza Hukuku ve Ceza Mahkemeleri usulünün okutulma -
- 3 » Plânlama
- 2 » Çeşitli mevzuat dersinin genişliği dolayısıyla 2 ayrı ders haline getirilmesi,
- 2 » Amme Hukuku
- 2 » Adli ve idari mercilere müracaat (dilekçe örnekleri)
- 2 » Toplum psikolojisi ve kalkınma plânı
- 2 » Çeşitli mevzuat dersinde Bucak Md. rini ilgilleyen kanunların bir listesinin verilmesi
- 1 » Yazışma tekniği ve dosyalama,
- 1 » Türk Medeni Kanunu
- 1 » Türkiye Coğrafi Taksimatı ve özellikleri
- 1 » Modern sevk ve idare
- 1 » Mahalli idarelerin Köycülük - Belediyecilik - Özel İd. olarak ayrı ayrı dersler halinde okutulması
- 1 » Sosyoloji
- 1 » Özel Hukuk (Asliye - Sulh Hukuk)

Derslerinin programa ilâvesi veya ayrı ders haline konulması görüşünü belirtmişlerdir.

7. Kurs dolayısıyla Ankara'da bulunduktan süre içinde karşılaştıkları şahsî problemlerinin neler olduğu sorusuna:

14 Kursiyer Az maaşla Ankara’da geçim sıkıntısı çektiklerinden.

10 » Kurs idaresince yatacak yer temin edilmemiş olmasından.

9 » Yevmiyelerin azlığından.

9 » Kömür temininde çektikleri sıkıntıdan.

7 » Ev kiralının yüksekliğinden.

7 » Ucuz ve temiz mesken temininde sıkıntı çektiklerinden.

6 » Yiyecek probleminden.

3 » Maaşlarının mahallinden çok geç gönderilmiş olmasından

3 » Yevmiye1 erin gayrı muntazam olarak verilmiş olmasından.

2 » Kursta iken naklinin yapılmış olmasından.

2 » Yorulan dimağları dinlendirme imkânı bulamadığından.

1 » Ev eşyalarını getirme zorluğundan.

1 » Gelişle rinde tamdik kimse bulamamış olmaktan.

1 » Çamaşır ve ütü probleminden.

1 » Otobüs ve vasıta derdinden.

1 » Aile yoluğu verilmemiş olmasından.

1 » Kursta ki tamdik bulunmamasından.

1 » Kurs sırasında devir - teftiş ve temsil ödeneği olmayışından.

1 » Çeşitli konularda kendi Bakanlığımızla ilgili problemlerinin hiç birini halledememiş olduğundan bahisle cevap vermişlerdir.

8. Bu problemlerinizi nasıl hallettiniz? Sorusuna da

10 Kursiyer Arkadaş ve tanıdıklardan borç para almakla.

1 » Emekli Sandığından borçlanma ile.

6 » Her bakımdan İktisadîyöne kaçmakla.

- 6 » Memuriyet şerefime yaraşmayan meskenlerde ikamet etmekle.
- 5 » Çok güç şartlarla.
- 4 » Fazla kira verip başka yönlerde iktisat etmekle.
- 3 » Boğazından keserek iktisat yapmakla.
- 2 » Pis - fakat ucuz otel odasında kalmakla
- 2 » Şahsî eşyalarımın bir kısmını satmakla.
- 2 » Bütün kış linyit kömürü yakmak suretiyle.
- 1 » Akadaşlarla beraber ev tutmakla.
- 1 » Akrabamın evinde ve birlikte kalmakla.
- 1 » Birlikte ev kiralamakla.
- 1 » Dayanışma ile.
- 1 » Odun yakmakla diye cevap vermiş-
- 3 » Halledemediklerini ifade etmiş.
- 1 » Çok geç hallettiğini ve
- 2 » de bir sene devamlı sıkıntıya katlanmak zorunda kaldıklarım belirtmişlerdir.

9. Bu problemlerinizi hal yolunda kurs idaresi size ne yolda yardımcı olabilirdi? Sorusuna ise:

13 Kursiyer Pansiyon sayılabılırdı.

- 8 » Merkez memurları gibi Bakanlıktaki yemekhaneden faydalandırabilirdi.
- 5 » Bekâr arkadaşlara yatacak yer temin edilebilirdi.
- 5 » Düzenli bir yemekhane ve yatakhane temin edilebilirdi.
- 5 » Kiralık ev bulmamızı sağlayacak tedbirler alabilirdi.
- 4 » Bir ton kok kömürü sağlayabilirdi.
- 4 » Yevmiyelerimizi zamanında tediye edebilirdi.
- 4 » Yevmiyelerimizi arttırabilirdi - devir - teftiş ödeneği verilmesini sağlayabilirdi.

- 3 » Gruplar hailinde kalabileceğiniz meskenler temin ede bilirdi.
- 2 » Yevmiyelerimizin devamlı olarak ayın 1 inde ödenmesini sağlayabilirdi
- 1 » Avans para verebilirdi.
- 1 » Kurs süresini kısa tutabilirdi. Şeklinde cevap vermiş,
- 1 » Kömür sağlamakla faydalı olmuştur.
- 1 » Faydalı olmamıştır diye cevaplandırmıştır.

12. Genel olarak kursa katılmakla sağladığınız fayda (münhasıran edindiğiniz bilgiler yönünden) ne derecede olmuştur? Sorusuna:

- 19 Kursiyer Son derece iyi olmuştur.
- 13 » Normal derecede olmuştur.
- 9 » Ümit edilenden fazla olmuştur.
- 2 2 Az olmuştur.
- 0 » Son derece az olmuştur. Şeklinde işaretlenmiştir.

13- A) Kursun bilgi kazancından başka türlü de faydalan bulunduğuna inanıyor musunuz? Sorusuna:

23 Kursiyer Evet.

- 3 » Hayır şeklinde işaretlenmiş.
- 20 » Cevaplandırmamıştır.

B) İnanıyorsanız bu faydalar hangi şekilde olmuştur? Sorusuna ise:

- 13 Kursiyer Bakanlığımızı daha iyi tanımış olduk.
- 10 » Hocalarımızın tecrübelerinden yararlandık
- 10 » Umumi kültürümüzü genişletmiş olduk.
- 9 » Büyük şehirde 1 yıl kalmış olduk.
- 5 » Konferanslar gibi toplu bilgi ziyafetlerinden yarar landık.
- 4 » iyi bir idarecinin nasıl olması gerektiğini öğrendik.
- 4 » Konuşma tekniğimizin geliştirme imkânım bulduk.

- 3 » Ast-üst münasebetleri hakkında fikir edindik.
- 3 » Moral eğitimi yerine geçti ve görgümüz arttı.
- 2 » Hukuk mefhumu hakkında bilgi edindik; kanunları anlama tekniğini öğrendik.
- 2 » Bakanlığımız personelini tanımış olduk.
- 1 » Çeşitli aktüel konularda bilgi sahibi olduk.
- 1 » Gezilerde sair zamanlar imkân bulamayacağım yerleri görmüş oldum. Şeklinde cevap vermişlerdir.

14. Kursun devamınca ayrı kursa katılmış kimseler olarak arkadaşlarınızla temasınız ne derecede olmuştur? Sorusuna:

26 Kursiyer normal olmuştur.

- 12 » çok sık ve iyi olmuştur.
- 4 » az olmuştur. Şeklinde işaretlenmiştir.

15. Cumartesi günleri konferans halinde verilmiş bulunan diğer Bakanlıklarla ilgili konulardan:

A) Yadırgadığınız konu ve konferansçı hangisi olmuştur? Sorusuna:

15 Kursiyer Olmamıştır.

- 4 » S. S. Yardım Bakanlığından gelen konferansçı doğum kontrol
- 4 » Gümrük Tekel Bakanlığı.
- 2 » D. D- Yolları Limanlarından gelen konferansı
- 1 » Ulaştırma Bakanlığı.
- 1 » Yapı İmar Müdürü.
- 2 » Hiç biri faydalı olmamıştır demiş.
- 1 » de (hepsi hikâye) diye cevaplandırmıştır.

B) Lüzumsuz ve zaman kaybı olarak nitelediğiniz oldu mu? Sorusuna:

14 Kursiyer Evet.

- 20 » Hayır şeklinde cevaplandırmıştır.

C) Oldu ise sebepleri? Şeklindeki soruya ise:

- 4 Kursiyer Yok.
- 4 » Bazıları sıkıcı oldu.
- 1 » Konferansçıların yetersiz oluşu ve takrir usulü.
- 1 » Konu ile ilgili olarak Bucak Müdürünün fonksiyonuna değinilmemesi.
- 1 » Nazari kalması tatbikata inilmemesi.
- 1 » Derslerimizin esasen yüklü oluşu.
- 1 » Konunun doktorluk mesleğini ilgilendirmesi.
- 1 » Cumartesi günleri oluşu-
- 1 » Hiç kimseye bir şey kazandırmamış olması diye cevap vermiştir.

16. Bu kursa keşki katılmasaydım diye düşündüğünüz zamanlar oldu mu? Sorusuna:

- 5 Kursiyer Evet.
- 17 » Hayır diye işaretlemiştir.
- 24 » Boş bırakmıştır.

17. Oldu ise sizi buna sevk eden sebep vesailer nelerdir? Sorusuna da:

- 5 Kursiyer Maddi sıkıntılar.
- 4 » Bucak Müdürlüğü kalktı kalkacak sözleri.
- 3 » Bucak Müdürlüğüne gereği gibi bilgi gösterilmeyişi, alakasızlık.
- 2 » Maaşlarımın geç gelmesi.
- 2 » Yevmiyelerimin geç gelmesi.
- 2 » Çoluk - çocuğun perişan olması.
- 2 » Öğretmenlerin bize karşı tutumları (çocuk muamelesi).
- 2 » Maddimanevi sıkıntılar ve moral eğitimi yapılmayışı*
- 1 » Takrir usulü.

- 1 » Kurs sırasında naklimin yapılmış olması.
- 1 » İmtihanda muvaffak olamama korkusu.
- 1 » Kömürümü zamanında alamadığım gün.
- 1 » Ders çeşidinin az oluşu diye cevap vermiştir.

18. Genel olarak kursla ilgili teklif ve temennileriniz nelerdir? Sorusuna:

22 Kursiyer Süre iki yıla çıkarılıp okul haline getirilmeli.

- 3 » Süre 2-3 yıla çıkarılıp bitirenler fakülte mezunu sayılmalı.
- 3 » Kurs 6 ay süreli olmalı.
- 1 » Kurs 3 yıl süreli okul haline getirilmeli.
- 1 » Kurs 8 aylık çift tedrisat yapacak okul haline getirilmeli.
- 1 » Kursta öğrenim günde 6 saat üzerinden yapılmalı.
- 1 » 5 yılda bir 3-5 ay süreli kurslara çağılmalıyız.
- 1 » Kursta hakiki idareci yetiştirecek bir vechе verilmeli.
- 5 » Dersler nazari olmaktan çıkarılmalı-
- 4 » Ders notları kısa - öz olmalı ve önemli konulara hasredilmek..
- 3 » Kursta faydalı derslere daha çok yer verilmeli.
- 2 » Takrir usulünden kaçınılmalı.
- 1 » Tutanak - rapor - ilmühaber örnekleri verilmeli.
- 1 » İktisat - maliye dersi kaldırılmalı.
- 1 » Kooperatifçilik ayrı bir ders olmalı.
- 1 » Haftada bir moral eğitimi ve hayat dersine yer verilmek.
- 1 » Ders adedi 8 den 13 e çıkarılmalıdır.
- 2 » Programlı gezi ve tatbikatlar yapılmalı.
- 1 » Her derse gezi ayrılmalı.
- 1 » Dış gezilere yer verilmek.

- 1 » Münazaralar tertiplenmedi.
- 1 » Beşeri münasebetlere yer verilmeli.
- 1 » Öğretmenler daha itinalı seçilmeli.
- 1 » Gerekirse dışardan kompetan öğretmenler getirilmeli.
- 1 » Zabıta - İktisat ve mahallî idareler öğretmenlerine iyi ders anlatan öğretmenler tayin olunmalı- (II Grup)
- 3 » Öğretmenler kursiyerleri fazla sıkmamak ve çocuk muameleleri yapmamalı.
- 4 » Dershane ferah olmalı - kapalı teneffüs yeri ve konferans salonu bulunmalı.
- 1 » Kursun bir kitaplığı olmalı.
- 1 » Öğrenimde yeni dile önem verilmeli.
- 1 » İmtihanlar test usulü yapılmalı.
- 4 » Mesken - yiyecek ve yakacak ihtiyaçlarımızla ilgilenmeli.
- 2 » Kursta iskân — iâşe ve diğer sosyal imkânlar bahşedilmek.
- 2 » Makam tahsilatlarımız kurs devamınca da verilmedi.
- 1 » Öğrencilerin sosyal yaşantıları ile de ilgilenilmedi.
- 1 » Bekâr gelenler için toplu ikamet mahalleri düşünülmeli.
- 4 » Bucak Müdürlüğü Islah edilmeli ve Bucak Müdürlerine meslekte ilerleme imkânı ile şahsiyet kazandırılmalı veya bu müessese kaldırılmalı.
- 1 » Kurstan sonra kura ile tayinler yapılmalı.
- 1 » Harcırahlarımız zamanında verilmeli.
- 1 » Ayda bir kursiyer dertleri dinlenmeli.
- 1 » Servis arabası düşünülmeli- Şeklinde cevap vermişlerdir.

**MÜLKİYE (S.B.F.3 ESKİ YENİ BÜTÜN MEZUNLARIN ve
HAYATTA OLMAYAN MEZUNLARIN AİLELERİNE
ÖNEMLİ BİLDİRİ**

S.B.F. Dekanlığından Bildirilmiştir:

İki yıldan beri hazırlıkları devam eden Fakültenin kuruluşundan 1967 yılına kadar tarihi gelişimini, ilk mezunumuzdan 1967 ders yılı son mezununa kadar bütün mensuplarımızın noksansız hâl tercümelerim, eserlerini ve Mülkiyeli Sanatçılar Antolojisini kapsayacak olan, milletlerarası normlara göre tertip edilip UNESCO'ca tescil edilecek (YENİ MÜLKİYE TARİHİ ve MÜLKİYELİLER) adlı kitabımızla 1299 dan 1922'ye kadar noksansız (TÜRK _ OSMANLI GENEL İDARE TEŞKİLATI TARİHİ) doküman toplama hazırlıkları tamamlanmış; redaksiyon safhasına geçilmiştir.

Söz konusu kitaplar Aralık/1967 de baskıya verileceği cihetle bu târihe kadar, kendilerine mektup gönderilsin, gönderilmesin, hal tercümelerini göndermeyen hayattaki Mülkiyelilerin, Kitaba alınamayacaklarının bilene ve aşağıdaki sorulara göre hal tercümelerin tespit edilmesi önemle duyurulur.

SORULAR

1 — Mekteb-i Mülkiye'yi. veya Siyasal Bilgiler Okulu mu veya Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni hangi yıl bitirdiniz?

2 — Mektep veya Okul veya Fakülte numaranız ve Şubeniz nedir ?

3 — Adınız, Soyadınız? (Bayan mezunların evlenmişlerse, evlenmeden önceki soyadlarını da bildirmeleri)

4 — Doğum tarihimiz ve doğum yeriniz?

5 — Babanızın, annenizin adları ve işleri ile tahsil dereceleri?

6 — Bitirdiğiniz İdadi veya Lisenin adı, bitirme yılı ve bitirme dereceniz?

7 — Mülkiye'den başka yüksekokul veya fakülte bitirdiniz mi?

- 8 — Doktora yapmış iseniz konusu nedir? Nerede ve hangi tarihte yaptınız?
- 9 — Dış memleketlerden hangisine gittiniz? Gidiş sebepleri?
- 10 — Medenî hâliniz? Evli iseniz hangi yaşta evlendiniz? Kaç çocuk sahibisiniz? Cinsleri?
- 11 — Mezuniyetinizden 1966 yılına kadar yaptığınız işleri, tarih göstermek suretiyle lütfen bitiriniz. Son işinizi meslek grubu olarak açıklıkla adlandırınız.
- 12 — Yayınlanacak veya yayınlanmış eserleriniz varsa (Mülkiyeli Yazarlar BİBLİYOGRAFYASI) nda yayınlamak üzere basım tarihlerine ve bibliyografya tekniğine göre her biri için kısa bilgiler veriniz.
- 13 — Şiir, roman, hikâye, resim karikatür veya besteleriniz varsa bunlardan en çok beğendiğiniz, (MÜLKİYELİ S AN'ATÇILAR ANTRLOJİSİ) nde yayınlamak üzere, örneğini veya fotokopisini gönderiniz.
- 14 — Mesleğiniz dışında uğraştığınız (HOBİ) işler varsa bildiriniz,
- 15— Bildiğiniz yabancı diller hangileridir?
- 16— Daimî üyesi olduğunuz demek, kulüp varsa bildiriniz?
- 17— Fahrî üyelik, fahrî hemşerilik, profesörlük gibi payeleriniz, madalya gibi mükâfatlarınız varsa bilgi veriniz.
- 18— Mülkiyedeki öğrencilik hayatımıza ait sizce en ilginç 23 hatıranızı bildiriniz.
- 19— Mülkiye'deki öğrencilik hayatınıza dair elinizde mevcut resimlerinizden uygun gördüklerinizin fotokopilerini çıkartarak ve neye, kimlere ait olduklarını da belirterek, Kitap'da adınızdan bahsedilerek yayınlanmak üzere, lütfen gönderiniz.
- 20— 1954 de yayınlanan (Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler) adı
- Kitap'ın gerek 1. cildinde (Tarihçe Kısmında), gerek 2. cildinde (Hal Tercümelere Kısmında) herhangi bir noksanı veya yanlış bilgi, tanzim hatası görmüş iseniz, yeni basımda tekrarlanmaması için tavsiyelerinizle birlikte Lütfen bildiriniz.

21— Son yıllarda çekilmiş hangi ebatta olursa olsun, klişeye uygun, düz karta çekilmiş resminizi de lütfen ve mutlaka gönderiniz. (ilk Kitap'ta resminizin bulunuşu, bu kitap için resim göndermemeye sebep teşkil edemez).

22 — Birlikte mezun olduğunuz arkadaşlarınızdan, kendilerine soru fişi kopyası verme imkânına sahip olamadıklarınızın da bilebildiğiniz kadar durumlarını veya adreslerini veya bunlar için bilgi alabileceğimiz kimselerin adreslerini lütfen bildiriniz.

23 — Haberleşmeyi kolayca temin edecek sabit bir adresinizi lütfen bildiriniz.

24 — Bu sirküler alındıktan sonra memuriyet veya sosyal hayatınızda değişiklik olursa, bunları vakit geçirmeden ve devamlı olarak soruları cevaplandırıldığınız (Büro) adresine lütfen bildiriniz.

25 — Sizin olan bu kitabın tam, noksansız, yanlışsız ve çabuk çıkması için:

1 — Adresleri tespit edilemediği için, kendilerine soru fişi gönderilmemiş tanıdığınız Mülkiyelilere;

2 — Rahmanın rahmetine kavuşmuş Mülkiyelilerin tanıdığınız aile fertlerine ve yakınlarına bu soru fişinden bir kopya lütfen vererek cevaplandırılmasını temin ediniz.

Teşekkürlerimizle...

S. B. F.

DEKANLIĞI

Haberleşme Adresi:

Posta Kutusu No: 10

(Mülkiye Şeref Kitabı Hazırlama Bürosu)

CEBECİ — ANKARA

Ankara Tel: 13 55 97